Guy de Maupassant

Fru Hussons dydsdragon

og andre fortællinger

Maupassants 9 fortællinger

Bibliotek 1800

Guy de Maupassant

Fru Hussons dydsdragon

og andre fortællinger

eBibliotek 1800

2026

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Guy de Maupassant: *Fru Hussons dydsdragon og andre fortællinger* er baseret på originaler, som (på udgivelsestidspunktet) er public domain i lande hvor ophavsret er baseret på ophavsmandens død+70 år samt i USA.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Opholder du dig i et land uden for EU, bør du dog tjekke de lokale ophavsretsbestemmelser, før du videredistribuerer værket.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Guy de Maupassant: *Fru Hussons dydsdragon og andre fortællinger* is based upon sources in the public domain in countries where copyright is based upon Life+70 years, and in the USA (at the time of publishing).

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

If you are outside the EU, you are advised to check the local copyright laws before copying and/or redistributing this ebook.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.*

Fru Hussons dydsdragon

Vi var lige kommet forbi Gisors, hvor jeg var vågnet ved at høre navnet blive råbt af konduktøren, og jeg var allerede ved at synke hen igen, da et forfærdeligt stød slyngede mig over i skødet på en svær dame, der sad lige overfor mig.

Et hjul var gået itu på lokomotivet, der lå tværs over banelinjen. Kulvognen og bagagevognen var ligeledes løbet af sporet og blevet smidt om ved siden af den døende maskine, som rallede, stønnede, hvæsede, pustede, spyttede og lignede en hest, der var styrtet på gaden og nu lå med bankende sider, dampende næsebor og sitrende krop, men tilsyneladende ude af stand til at gøre den mindste anstrengelse for at rejse sig.

Der var hverken døde eller sårede, kun et par enkelte var kommet ganske let til skade, for toget havde endnu ikke fået fart på. Trøstesløse stod vi og stirrede på det store, lemlæstede dyr, som ikke mere var i stand til at trække os, og som lå og spærrede vejen for os, åbenbart for længere tid, for der måtte sikkert sendes et hjælpetog fra Paris ud efter os.

Klokken var ti om morgenen, og jeg besluttede mig straks til at gå tilbage til Gisors for at få frokost.

Medens jeg spadserede hen ad banelinjen, sagde jeg til mig selv:

"Lad mig en gang se – Gisors, Gisors? Der kender jeg jo nogen. Hvem kan det være? Gisors? Jo, vist så, jeg har en ven i den by."

Pludselig skød et navn frem i min hukommelse: "Albert Marambot". Det var en gammel skolekammerat, som jeg ikke

havde set i de sidste tolv år, og som havde nedsat sig som læge i Gisors. Han havde ofte skrevet til mig for at indbyde mig, og jeg havde stadig lovet en gang at komme, men endnu havde jeg ikke indfriet mit løfte. Nu kunne jeg jo passende benytte mig af lejligheden.

Jeg spurgte den første, jeg mødte:

"Ved De, hvor doktor Marambot bor?"

Uden at betænke sig svarede han med det slæbende, normanniske tonefald:

"Ja, han bor dér i Rue Dauphine."

Jeg opdagede ganske rigtigt på det angivne hus en skinnende messingplade, hvorpå min gamle vens navn stod indgraveret. Jeg ringede på, men pigen, et stort, dumt fruentimmer med hørgult hår og træge bevægelser, gentog med en sløv mine:

"Han er ikke hjemme! Han er ikke hjemme!"

Jeg hørte en støj af gafler og glas, og jeg skreg:

"Hej, Marambot!"

En dør blev revet op, og en tyk mand med bakkenbarter og et ærgerligt udtryk i ansigtet åbenbarede sig for mig.

Havde jeg ikke vidst, at det var ham, havde jeg ganske sikkert ikke kunnet kende ham igen. Han så i det mindste ud til at være fem og fyrre år gammel, og i et sekund viste hele dette provinsliv, der gør én tung, svær og gammel, sig for mig. I et eneste tankelyn, der var endnu hurtigere end den bevægelse, hvormed jeg rakte ham hånden, så jeg hele hans tilværelse for mig, hans måde at leve på, hans tankesæt og hans teorier om alt og alle. Jeg gættede de lange måltider, som havde rundet hans mave, døsigheden efter middagen, den besværlige fordøjelse, som befordres med cognac, og de fraværende blikke, som kastes

på patienterne med tanken på den stegte høne, der hjemme braser over ilden. Blot ved at se på hans røde, oppustede kinder, hans fyldige læber og den matte glans i øjnene kunne jeg forestille mig hans lange udviklinger om mad, om æblemost, om vin og om den måde, hvorpå visse retter skal laves og visse saucer smages til.

Jeg sagde til ham:

"Kan du ikke kende mig igen? Jeg er Raoul Aubertin!"

Han åbnede armene og var lige ved at kvæle mig; og hans første sætning var denne:

"Du har da vel ikke spist frokost?"

"Nej."

"Det er storartet. Jeg var lige gået til bords, og jeg har en glimrende forel."

Fem minutter senere sad jeg lige overfor ham og spiste.

Jeg spurgte:

"Du er altså stadig ungkarl?"

"Selvfølgelig!"

"Og morer du dig her?"

"Jeg keder mig ikke, jeg har nok at bestille. Jeg har patienter, og jeg har venner. Jeg spiser godt, jeg har det godt, og jeg holder af en god spøg og en god jagt. Det går jo."

"Er livet ikke meget ensformigt i sådan en lille by?"

"Nej, kære, ikke når man forstår at beskæftige sig. En lille by er i grunden akkurat det samme som en stor. Dens begivenheder, dens fornøjelser er mindre afvekslende, men man tillægger dem mere betydning; éns bekendtskaber er mindre talrige, men man kommer oftere sammen. Når man

kender alle vinduerne i en gade, lægger hvert af dem mere beslag på éns opmærksomhed end en hel gade i Paris.

Nej, du, en lille by er tværtimod morsom, meget, meget morsom. Nu f.eks. denne her, Gisors, jeg kan den udenad, lige fra dens oprindelse og ned til vore dage. Du kan ikke tænke dig, hvor dens historie er grinagtig."

"Er du født i Gisors?"

"Jeg? Nej. Jeg er fra Gournay, dens naboby og dens konkurrent. Gournay er for Gisors det samme som Lucullus var for Cicero. Her tænker man kun på æren, i Gournay tænker man kun på sin mave. Gisors foragter Gournay, men Gournay griner ad Gisors. Vi har det virkelig muntert på disse kanter."

Jeg lagde mærke til, at jeg sad og spiste noget ganske dejligt: blødkogte æg, omgivet af et lag sky, krydret med urter og let kølet på is.

Jeg sagde, idet jeg smækkede med tungen for at smigre Marambot:

"Det smager brillant, dette her!"

Han smilte:

"Der skal to ting til: god sky, som slet ikke er så let at lave, og gode æg. Å, du, gode æg, det er sjældent! Æg med sådan en svulmende, lidt rødlig blomme! Jeg har to hønsegårde, en, hvor jeg kun lægger an på æggene, og en anden til opfedning. Jeg ernærer mine rugehøns på en ganske særlig måde. Jeg har mine egne meninger. I et æg, lige så vel som i et stykke hønsekød og forresten også i oksekød og lammekød, i den mælk, man drikker, kort sagt i alt, skal man kunne genfinde og smage saften, kvintessensen af dyrets tidligste ernæring. Hvor ville

man ikke spise langt bedre, hvis man beskæftigede sig lidt mere med det!"

Jeg lo:

"Du er altså en lækkermund?"

"Selvfølgelig! Det er kun dumrianer, der ikke sætter pris på at spise godt. Man er lækkermund, ligesom man er kunstner, ligesom man er videnskabsmand, ligesom man er digter. Smagen ser du, kære, det er et meget sart organ, der fortjener at behandles med ærbødighed og udvikles ligesom øjet og øret. At mangle smag er det samme som at være berøvet en af sine bedste evner, evnen til at kunne værdsætte fødemidlernes egenskaber, ligesom man kan være berøvet evnen til at kunne værdsætte egenskaberne ved en bog eller ved et musikværk. Det er at være berøvet en af de vigtigste sanser, en del af den menneskelige overlegenhed. Det vil sige det samme som at høre til en af de talløse klasser af naturens stedbørn, krøblinge og idioter, der udgør en del af vor race. Det vil sige det samme som at have en dum mund, ligesom man har en dum hjerne. En mand, der ikke kan skelne en languster fra en hummer, en sild, denne herlige fisk, der ejer al havets kraft og fylde, fra en makrel eller en hvidling og en gråpære fra en kejserindepære, kan sammenlignes med én, der kan forveksle Balzac med Eugène Sue, en symfoni af Beethoven med en militærmarch og Apollo fra Belvedere med general Blanmonts statue!"

"Hvem er general Blanmont?"

"Å, det er sandt, det ved du ikke. Der ser man straks, at du ikke er fra Gisors! Jeg sagde dig for lidt siden, at denne bys borgere udelukkende fik skyld for at tænke på æren, og sjældent har nogen beskyldning været mere berettiget. Men lad os nu

først spise frokost, så skal jeg bagefter, når jeg viser dig omkring i byen, fortælle dig om den."

Af og til holdt han op med at tale for langsomt at drikke et halvt glas vin, som han betragtede med ømhed, idet han atter satte det fra sig på bordet.

Han var ligefrem komisk at se på, som han sad dér med servietten sat fast under hagen, sine rødblissede kinder, sine oprømte øjne og bakkenbarterne, der indrammede den arbejdende mund.

Han blev ved med at opfordre mig til at spise, indtil jeg var lige ved at kvæles af mæthed. Da jeg derefter ville tilbage til stationen, tog han min arm og slæbte mig med igennem gaderne. Byen, der har et pænt, provinsielt præg, domineres af en fæstning, den mest ejendommelige prøve på det syvende århundredes militær-arkitektur, som findes i hele Frankrig. Fra den højtliggende by har man en smuk udsigt ud over den lange og grønne dal, hvori Normandiets tunge kvæg går om og græsser eller står og tygger drøv.

Doktoren begyndte sin udvikling:

"Gisors, der er en by på 4000 indbyggere, ligger i departementet Eure; den nævnes allerede i Cæsars *Kommentarer*, hvor den først kaldes Cæsaris Ostium, så Cæsartium, Cæsortium, Gisortium, Gisors. Jeg får ikke tid til at føre dig ud til det sted, hvor den romerske hær slog lejr, og hvor man endnu finder meget synlige spor af den."

Jeg lo og svarede:

"Hør, kære ven, det forekommer mig, at du er blevet smittet af en særlig sygdom, som du i din egenskab af læge burde studere, og som populært kaldes kirketårnsmanien."

Han blev stående:

"Jeg må gøre dig opmærksom på, at det, du kalder kirketårnsmani, ikke er andet end naturlig patriotisme. Jeg holder af mit hjem, min by og i videre forstand af hele min provins, fordi jeg der over alt genfinder de samme vaner som i min by. Og hvis jeg elsker grænsen, hvis jeg forsvarer den, hvis jeg harmes, når andre folkeslag sætter foden over den, så er det, fordi jeg derved allerede føler mig truet i mit hjem, fordi grænsen, som jeg ikke kender, er vejen til min provins. Jeg er således først og fremmest normanner, en ægte normanner, og skønt jeg både bærer nag og føler hævnlyst overfor tyskerne, så afskyer jeg dem dog ikke, jeg hader dem ikke instinktmæssigt, således som jeg hader englænderne, Normandiets naturlige fjender, virkelige fjender, arvefjenderne, englænderne, som har trængt sig frem på denne jordbund, der blev beboet af mine forfædre, som over tyve gange har hærget og plyndret den, og for hvem jeg nærer en afsky, der fra min fader er gået over i blodet på mig ... Se, der er generalens statue."

"Hvilken general?"

"General Blanmont! Vi måtte jo have en statue. Vi holder ikke for intet på æren her i Gisors! Så opdagede vi general Blanmont. Se en gang ind i dette boghandlervindue. "

Han trak mig hen foran en boghandel, hvor en femten-seksten røde, gule og blå bøger tiltrak sig blikket.

Jeg læste titlerne og kunne ikke bare mig for at le af fuld hals. Der stod:

"*Gisors, dens Oprindelse og dens Fremtid*", af X..., medlem af flere lærde selskaber;

"*Gisors' Historie*", af abbed A...;

"*Gisors fra Cæsars tid og til vore dage*", af M. B..., proprietær;

"*Gisors og Omegn*", af doktor C. D...;

"*Gisors' Glorværdigheder*", af en forsker.

"Ser du, kære ven," fortsatte Marambot, "der går ikke et år, ikke et eneste, bogstavelig talt, uden at her udkommer en ny bog om Gisors; vi har allerede tre og tyve."

"Og hvori består så Gisors' glorværdigheder?" spurgte jeg.

"Åh, jeg kan ikke en gang opremse dem alle, jeg vil nøjes med at nævne de vigtigste. Der er først general Blanmont, så er der baron Davillier, den berømte keramiker, som gik på opdagelsesrejse i Spanien og på de baleariske øer og lærte samlerne at skatte det vidunderlige, spansk-arabiske fajance. På litteraturens område har vi haft en højst fortjenstfuld journalist, Charles Brainne, som nu er død, og mellem de levende er den fremragende leder af "*Rouens Novellesamling*", Charles Lapierre, ... og der er endnu mange andre, mange andre ..."

Vi gik ned ad en lang gade, der skrånede jævnt nedad og var så gennembagt af junisolens stråler, at alle dens beboere havde søgt ly i husene.

Pludselig dukkede en mand frem nede i den anden ende af gaden, han var fuld og kunne knapt stå på sine ben.

Med ludende hoved, svingende arme og slatne ben bevægede han sig fremad i perioder på tre, seks eller ti hastige skridt, som fulgtes af en kortere eller længere hvile. Når han således ved en kortvarig kraftanstrengelse var kommet midt ud på gaden, blev han pludselig stående og gyngede på benene, som om han betænkte sig mellem et fald eller en ny energiudfoldelse. Så vaklede han på én gang atter videre i en eller anden retning og

endte med at støde mod et hus, som han trykkede sig så fast op til, at det så ud, som om han ville gøre forsøg på at trænge ind igennem muren. Med et nyt sæt vendte han sig om og stirrede med åben mund og blinkende øjne sløvt ud i solskinnet; så gjorde han sig med et skub løs fra muren og vaklede videre.

En lille gul hund fulgte gøende efter ham. Når han stod stille, standsede også den, og når han atter begav sig på vej, gjorde den det samme.

"Nå," sagde Marambot, "der har vi nok en af fru Hussons dydsdragoner."

Jeg spurgte overrasket:

"Fru Hussons dydsdragoner? Hvad mener du med det?"

Min ven gav sig til at le:

"Åh, det er sådan en betegnelse, vi har for vore drukkenbolte. Den stammer fra en gammel historie, som nu er gået over til at blive et slags sagn, skønt den er sand på alle punkter."

"Er det en morsom historie?"

"Ja, meget morsom."

"Så fortæl mig den."

"Ja, gerne. Der var i fordums dage her i byen en meget dydsiret dame, som var dydens beskytterinde og hed fru Husson. Det er de rigtige navne, jeg siger dig, og ingen opdigtede. Fru Husson levede for at gøre gode gerninger, hun hjalp de fattige og opmuntrede dem, der fortjente det. Hun var lille, havde en trippende gang, gik med sort silkeparyk, var korrekt, sirlig og høflig og stod på en udmærket fod med Vorherre, der repræsenteredes af fader Malou. Hun nærede en dyb og medfødt afsky for lasten i almindelighed og i særdeleshed for den last, som kirken betegner ved skørlevned.

Et svangerskab forinden brylluppet kunne gøre hende så rasende, at hun var lige ved at gå ud af sit gode skind.

Det var netop på det tidspunkt, da man i omegnen af Paris bekransede rosenbrude, og fru Husson fik da den idé, at Gisors også burde have sin rosenbrud.

Hun indviede fader Malou i sin plan, og han affattede en liste over de unge piger, der efter hans formening var værdige til at komme i betragtning.

Men fru Husson havde en pige, en gammel pige, som hed Françoise, og som var lige så uomgængelig som sin frue.

Så snart præsten var gået, kaldte fru Husson på sin pige og sagde til hende:

"Se her, Françoise, her er en liste over de unge piger, som præsten mener kan få dydspræmie. Søg at få at vide, hvad folk mener om dem."

Og Françoise begav sig ud på jagt. Hun samlede på al sladder, alle historier, alle bagvaskelser og hver lille mistanke. For ikke at glemme noget, skrev hun det ned i sin regnskabsbog sammen med sine udgifter. Hver morgen stillede hun med den hos sin frue, der satte brillerne tilrette på sin tynde næse og læste:

Brød	4 sous
Mælk	2 sous
Smør	3 sous
Malvina Levesque har i fjor rendt med Mathurin Poilu.	
Et lammelår	25 sous

Salt	1 sou
Madam Onésime, strygekonen, har den tyvende juli i tusmørket mødt Rosalie Vatinel ude i skoven med Césaire Piénoir.	
Radiser	1 sou
Eddike	2 sous
Grøn sæbe	2 sous
Josephine Durdent er vist endnu uskyldig, men hun skriver til Oportuns søn, der ligger som soldat i Rouen og har sendt hende en kappe som foræring med diligencen.	

Ikke én slap uskadt fra den samvittighedsfulde undersøgelse. Françoise udspurgte alle og enhver, naboerne, de handlende, skolelæreren og nonnerne i skolen; ethvert selv nok så løst rygte blev omhyggeligt opført.

Da der ikke i hele verden findes en pige, som sladderen ikke har haft fat på, var der naturligvis heller ikke i Gisors en eneste, som undgik at blive bagtalt.

Fru Husson var imidlertid af den bestemte mening, at Gisors rosenbrud ligesom Cæsars hustru ikke en gang skulle kunne mistænkes, og hendes piges regnskabsbog gjorde hende derfor ganske rådvild, fortvivlet og trøstesløs.

Undersøgelseskredsen blev udvidet til de omliggende landsbyer, men heller ikke her var det eftertragtede

dydsmønster til at opdrive.

Mairen blev rådspurgt, men de unge piger, han foreslog, faldt igennem. Heller ikke dr. Barbesols protegéer havde til trods for de videnskabelige garantier, han kunne yde, held med sig.

En morgen, da Françoise kom hjem fra sine byærinder, sagde hun til sin frue:

"Ved De hvad, frue, hvis De absolut vil bekranse nogen, så er Isidore den eneste på hele egnen, der fortjener det."

Denne bemærkning slog ned i fru Husson.

Hun kendte godt Isidore. Han var en søn af grønthandlersken Virginie, og hans kyskhed, der næsten var blevet til et ordsprog, var en skive for alle byens vittige bemærkninger og tjente til almindelig morskab for pigebørnene, som morede sig med at drille ham. Han var over tyve år gammel, høj, kejtet, træg og frygtsom. Han hjalp sin moder i grønthandlen og tilbragte sin tid med at sidde på en stol udenfor døren og pille frugter og grøntsager.

Han havde en sygelig angst for ethvert skørt, og når blot en af hans moders kvindelige kunder så smilende på ham, slog han straks øjnene ned. Denne vidtdrevne undselighed gjorde ham til et kærkomment offer for alle byens spøgefugle.

Ethvert dristigt ord, enhver saftig bemærkning, enhver slibrig hentydning fik ham til at rødme så hurtigt, at doktor Barbesol havde givet ham tilnavnet "Blufærdighedens Termometer". Vidste han besked eller vidste han ikke besked? spurgte naboerne smiskende hinanden. Var det en simpel forudanelse om ukendte og nedværdigende mysterier eller var det harme ved tanken om de uanstændige berøringer, som

kærligheden påbyder, der så stærkt bevægede grønthandlerskens søn? Når gadedrengene løb forbi butikken, skrålede de af fuld hals de værste uartigheder, bare for at se ham slå øjnene ned, og pigebørnene morede sig med at svanse frem og tilbage foran ham og komme med bemærkninger, der fik ham til skyndsomst at flygte ind i huset. De frækkeste iblandt dem udæskede ham åbenlyst, indbød ham til stævnemøder og foreslog ham for løjers skyld de skrækkeligste ting.

Fru Husson var blevet siddende, hensunken i dybe tanker.

Det kunne ikke nægtes, Isidore var et mønster på alle dyder, det var kendt, fastslået, uangribeligt. Ingen, selv blandt de mest skeptiske, de mest vantro, ville have kunnet, ville have vovet at mistænke Isidore for blot det mindste brud på en af moralens love. Man havde aldrig set ham på en café, aldrig mødt ham på gaden om aftenen! Han gik i seng klokken otte og stod op klokken fire. Det var en fuldkommenhed, en perle!

Alligevel havde fru Husson betænkeligheder. Den tanke at erstatte en rosenbrud med en dydsdragon ængstede hende en lille smule, og hun besluttede sig til at spørge fader Malou til råds.

Fader Malou svarede:

"Hvad er det, De ønsker at belønne, frue? Det er dyden, ikke sandt, ikke andet end dyden. Hvad har det så at sige, om denne dyd er mandlig eller kvindelig? Dyden er evig, den har intet fædreland og intet køn, dyden er *dyden*!"

Efter således at være blevet opmuntret gik fru Husson op til mairen.

Han var straks begejstret for idéen.

"Vi må lave en smuk og højtidelig fest ud af det," sagde han. "Og hvis vi så et andet år finder en kvinde, der er lige så værdig som Isidore, så bekranser vi en kvinde. Det er oven i købet et smukt eksempel, som vi kommer til at give Nanterre. Man skal aldrig være snæversynet, enhver fortjeneste bør have sin belønning."

Da Isidore fik at vide, hvad der forestod ham, blev han ildrød i hovedet, men lod til at være meget tilfreds.

Højtideligheden blev altså fastsat til den 15. august, den hellige jomfrus og Napoleons navnedag.

Kommunen havde besluttet at gøre dagen så glansfuld som mulig, og på Couronneaux-bakken, en henrivende forlængelse af den gamle fæstningsvold – om lidt skal jeg vise dig derhen – var der blevet rejst en estrade.

Gennem en naturlig omvæltning i den offentlige mening var Isidores dyd, der hidtil var blevet hånet og spottet, pludselig blevet noget, der fortjente at være genstand for ærbødighed og misundelse, eftersom den indbragte ham 500 francs foruden en sparekassebog og masser af ære og anseelse. Pigebørnene fortrød deres letsindighed, deres latter og frie væsen, og Isidore selv havde, skønt han stadig var lige beskeden og undselig, anlagt en tilfreds mine, der røbede hans hemmelige glæde.

Allerede dagen i forvejen blev hele Kronprinsessegaden smykket med flag. Det er sandt, jeg har vist glemt at fortælle dig om den begivenhed, der gav anledning til, at gaden fik dette navn.

Det var en gang en kronprinsesse – hvad det var for en kronprinsesse, ved jeg ikke – der aflagde et besøg i Gisors. Den officielle modtagelse og præsentationen af autoriteterne havde

trukket så længe ud, at kronprinsessen midt under det højtidelige indtog i byen pludselig udenfor et af husene i denne gade lod toget gøre holdt og udbrød:

"Nej, hvilket nydeligt hus! Det ville jeg rigtignok gerne se indvendig. Hvem tilhører det?"

Navnet på ejeren blev nævnt hende og der gik bud efter ham. Flov og smigret fremstillede han sig for Hendes kongelige Højhed.

Hun steg ud af vognen og gik ind i huset, som hun forlangte at se fra øverst til nederst, hun opholdt sig endog en lille tid alene, lukket inde i et af værelserne.

Da hun atter kom ud, råbte hele folket, der var smigret over den ære, som var blevet en af byens borgere til del:

"Længe leve kronprinsessen!"

Men en eller anden spøgefugl lavede en vise om begivenheden og gaden blev fremtidig opkaldt efter Hendes kongelige Højhed, for:

> Uden præst og uden klokker
> med en lille smule vand
> havde Frankrigs kronprinsesse
> givet den sit navn på stand.

Men lad os komme tilbage til Isidore.

Den vej, toget skulle gå, var der ligesom til Kristi Legemsfest strøet blomster og hele Nationalgarden var på benene under kommando af sin chef, kommandant Desbarres, en gammel hugaf fra den store armé, der på sit bryst med stolthed ved siden af Æreslegionens kors, som var blevet overrakt ham af kejseren selv, bar et kosakskæg, som han under tilbagetoget fra

Rusland med et eneste sabelhug havde skåret fra dets ejermands hage.

Korpset, han kommanderede, var i øvrigt et elitekorps, der var berømt i hele provinsen, og Gisors' grenadérkompagni blev tilkaldt ved alle festlige lejligheder i tyve miles omkreds. Der fortælles, at da kong Louis Philippe holdt revue over departementet Eures milits, standsede han begejstret foran Gisors' kompagni og spurgte:

"Ah, hvor er de smukke grenaderer fra?"

"Fra Gisors, Deres Majestæt," svarede generalen.

"Det burde jeg have tænkt mig," mumlede kongen.

Kommandant Desbarres med sine mænd og musik i spidsen kom altså for at hente Isidore i hans moders butik.

Efter at der først under hans vinduer var blevet spillet et lille stykke, viste dydsdragonen sig i døren.

Han var iført en helt hvid lærredsdragt og på hovedet havde han en stråhat, der var prydet med en lille buket orangeblomster som kokarde.

Spørgsmålet om, hvad han skulle have på, havde i høj grad ængstet fru Husson, der længe havde vaklet imellem den sorte jakke, der bruges til den første altergang, og en helt hvid dragt. Men til sidst fik Françoise hende, ved at gøre den betragtning gældende, at dydsdragonen i hvidt ville se ud som en svane, til at bestemme sig for det hvide sæt.

Bagefter Isidore kom hans beskytterinde, fru Husson. Hun tog triumferende hans arm, og mairen lod hende gå på højre side af dydsdragonen, selv gik han på hans venstre side. Der blev slået en trommehvirvel. Kommandant Desbarres kommanderede: "Præsentér gevær!" og toget satte sig i

bevægelse hen imod kirken gennem en tæt sammenstimlen af nysgerrige, der var strømmet til fra alle de omliggende kommuner.

Efter en kort messe og en rørende prædiken af fader Malou drog toget videre til Couronneaux, hvor festmåltidet stod beredt i et telt.

Førend de gik til bords, tog mairen ordet. Jeg kan citere hans tale ordret, den er så smuk, at jeg har lært den udenad. Nu skal du høre:

"Unge mand!
En højt agtet kvinde, der er elsket af alle fattige og æret af alle rige, fru Husson, hvem hele egnen herved gennem min mund bringer en tak, har haft den tanke, den lykkelige og velsignelsesrige tanke, i denne by at oprette en dydspræmie, der vil være en værdifuld opmuntring for denne skønne egns beboere.

De, unge mand, er den første, der krones i dette kyskhedens og visdommens dynasti. Deres navn vil komme til at stå øverst på listen over de mest fortjenstfulde. Og De må drage omsorg for, at Deres liv, forstå mig ret, at hele Deres fremtidige liv kan komme til at svare til denne lykkelige begyndelse. I dette øjeblik, hvor De står overfor den ædle kvinde, der belønner Deres opførsel, overfor disse soldater, Deres medborgere, som til ære for Dem har grebet deres våben, overfor hele denne bevægede befolkning, der har forsamlet sig for at hylde Dem eller rettere dyden gennem Dem, indgår De overfor byen, overfor os alle den højtidelige forpligtelse lige til Deres død at fortsætte Deres ungdoms lysende eksempel.

Glem ikke, unge mand, at De er det første sædekorn, der kastes ud på håbets mark, og giv os de frugter, som vi venter af Dem."

Mairen gik tre skridt frem, åbnede armene og trykkede den hulkende Isidore til sit bryst.

Dydsdragonen hulkede uden at vide hvorfor, af bevæget flovhed, stolthed og ubestemt, frydefuld rørelse.

Mairen stak ham en pung, fyldt med guld, i den ene hånd, fem hundrede francs i guld! ... og i den anden en sparekassebog. Og med højtidelig røst udtalte han:

"Hæder, ære og rigdom for dyden!"

Kommandant Desbarres skreg:

"Bravo!"

Grenaderne stemmede i med og hele folket applauderede.

Nu var det fru Hussons tur til at tørre øjnene.

Derefter satte de sig om bordet, hvor festmåltidet var serveret.

Det var uendelig langt og meget overdådigt. Retter fulgte på retter; den gule æblemost og den røde vin lyste ved siden af hinanden i glassene og blandedes sammen i maverne. Tallerkenernes raslen, de højrøstede stemmer og den dæmpede musik samlede sig til en vedvarende summen, der steg op og døde bort højt oppe i luften, hvor svalerne fløj. Af og til måtte fru Husson, som sad og passiarede med fader Malou, rette på sin sorte paryk, der gled skævt ned på det ene øre. Mairen, der var blevet oprømt, snakkede politik med kommandant Desbarres, og Isidore spiste og Isidore drak, som han aldrig før havde spist og drukket!

Han tog af alt, hvad der blev budt ham, og for første gang mærkede han, at det er en behagelig fornemmelse at føle sin mave fyldes af lækre ting, som munden først har nydt godt af. Han havde på en behændig måde, uden at nogen opdagede det, løsnet sin bukserem, der under hans bugs tiltagende svulmen var begyndt at snære ham, og sad nu i stilhed, men dog en lille smule urolig over en vinplet, han havde fået på sin hvide lærredsjakke, og proppede i sig. Han holdt kun op med at tygge for at føre sit glas til munden og beholde det der så længe som muligt, for han nød sin vin dråbe for dråbe.

Skåltalernes række tog sin begyndelse. Der var en masse af dem, og de blev varmt applauderede. Det nærmede sig aften og de havde siddet til bords lige siden klokken tolv. En fin mælkeagtig dis, bækkenes og engenes lette natdragt, slørede allerede dalen; solen rørte næsten horisonten og i det fjerne brølede køerne i tågen.

Omsider var festen forbi og deltagerne begav sig atter på vej ned mod Gisors. Toget, hvis orden nu var brudt, var ganske i opløsning. Fru Husson havde taget Isidores arm og gav ham en masse indtrængende og fortræffelige formaninger.

Der blev gjort holdt udenfor grønthandlerskens butik, og dydsdragonen blev givet tilbage til sin moder.

Hun var endnu ikke kommet hjem. Hendes familie havde indbudt hende til også at fejre sønnens triumf, og efter at hun havde fulgt toget til festteltet, havde hun været til frokost hos sin søster.

Isidore var altså alene i butikken, hvor det begyndte at blive mørkt.

Han satte sig på en stol og så sig omkring, ophidset af vin og stolthed. Gulerødderne, kålhovederne og løgene fyldte det indelukkede rum med deres stærke, krydrede og landlige lugt, som blandede sig med en sødlig og gennemtrængende jordbærduft og den lette, flygtende aroma fra en kurv med ferskener.

Dydsdragonen tog en af dem og slugte den grådigt, skønt hans mave stod som en tromme. Og pludselig blev han så ude af sig selv af glæde, at han gav sig til at danse. Men han standsede forbavset, der var noget, der klingrede i hans jakkelomme.

Han stak hånden ned i lommen og trak pungen med de fem hundrede francs, som han i sin rus ganske havde glemt, op af den! Fem hundrede francs! Hvilken formue! Han hældte guldstykkerne ud på disken og strøg med den flade hånd hen over dem for at brede dem ud, så at han kunne se dem alle sammen på en gang. Der var fem og tyve, fem og tyve runde pengestykker af guld!

Alle sammen af guld! De skinnede i mørket mod det brune træ, og han talte dem om og om igen, idet han lagde sin finger på hver enkelt og mumlede:

"En, to, tre, fire, fem – hundrede; seks, syv, otte, ni, ti – to hundrede!"

Så puttede han dem atter ned i pungen, som han på ny skjulte i sin lomme.

Hvem vil nogensinde kunne forstå eller skildre den forfærdelige kamp, der i dydsdragonens sjæl udfægtedes imellem det onde og det gode, de stormende angreb, som Satan gjorde på ham, de fristelser, der blev kastet ind i hans frygtsomme og uskyldige hjerte? Hvilke billeder, hvilke

forestillinger, hvilke ønsker fremmanede den Onde for at overvinde denne udvalgte og føre ham i fortabelse? Han greb sin hat, fru Hussons udvalgte, hatten, der endnu var smykket med den lille buket orangeblomster, listede sig gennem bagdøren ud i gyden, der lå bag ved huset, og forsvandt i natten.

Da grønthandlersken, Virginie, fik at vide, at hendes søn var kommet tilbage, skyndte hun sig straks hjem og fandt huset tomt. Hun ventede først lidt uden at blive forbavset, men da der var gået et kvarter, spurgte hun sig for hos naboerne. De havde nok set Isidore gå ind, men de havde ikke set ham komme ud igen. De gav sig derfor til at lede efter ham, men de fandt ham ikke. Nu blev grønthandlersken bange og løb hen til mairiet, men mairen vidste intet ud over, at han havde sagt farvel til Isidore udenfor butikken. Fru Husson var allerede gået i seng, da hun fik at vide, at hendes dydsdragon var forsvundet. Hun satte straks sin paryk på igen, stod op og begav sig i egen høje person hen til grønthandlersken. Virginie, der som alle tarvelige folk, havde let til at blive rørt, sad og græd af alle kræfter midt imellem sine gulerødder, sine løg og sine kålhoveder.

Den almindelige mening var, at der måtte være sket en ulykke. Men hvilken? Kommandant Desbarres kommanderede sine gendarmer ud, og de gjorde en runde omkring byen. På vejen til Pontoise fandt de den lille buket orangeblomster. Den blev lagt på et bord, hvor omkring autoriteterne forsamlede sig for at holde rådslagning. Dydsdragonen måtte være blevet genstand for en planlagt forbrydelse eller måske en hævn. Men

hvorledes kunne det være gået til? Hvilket middel var der blevet brugt for at lokke den uskyldige sjæl og i hvilken hensigt var det gjort?

Omsider blev autoriteterne kede af at forhandle og gik i seng. Kun Virginie blev siddende oppe hele natten, badet i tårer.

Men den følgende aften, da pariser-diligencen på tilbagevejen kom gennem Gisors, erfarede byen med forfærdelse, at dydsdragonen dagen i forvejen nogle hundrede meter ude ad landevejen havde standset diligencen, var krøbet op i den, havde betalt sin plads med et tyvefrancsstykke, som der var blevet givet ham igen på, og roligt var steget af midt inde i den store stad.

Denne meddelelse vakte et vældigt røre på hele egnen. Der blev udvekslet breve imellem mairen og politiet i Paris, men de førte ikke til noget spor af den eftersøgte.

Den ene dag fulgte efter den anden og snart var hele ugen gået.

Men en morgen, da dr. Barbesol gik tidligt hjemmefra, fik han på trappen uden for en gadedør øje på en mand, der lå og sov med hovedet støttet mod muren. Han gik hen til ham og genkendte Isidore. Han ville vække ham, men det ville ikke lykkes ham. Den forhenværende dydsdragon sov en dyb, uovervindelig, ængstende søvn og den overraskede læge måtte løbe efter hjælp for at få den unge mand båret over i apoteket. Da han blev løftet op, kom en tom flaske, der havde ligget under ham, til syne. Doktoren lugtede til den og erklærede, at den havde indeholdt brændevin. Det var en lille anvisning på, hvorledes han skulle behandles, og deres anstrengelser kronedes snart med held.

Isidore var drukken, døddrukken og sløvet af otte dages udskejelser, døddrukken og så snavset, at selv en kludesamler ville have følt væmmelse ved at røre ved ham. Fru Hussons smukke, hvide lærredsdragt var blevet til en grå og gullig, fedtet, klæbrig og sønderrevet las, og hele hans person stank af smuds, rendesten og last.

Han blev vasket, formanet, lukket inde og i fire dage viste han sig ikke udenfor en dør. Han gjorde indtryk af at skamme sig og angre. Hverken pungen med de fem hundrede francs eller sparekassebogen var blevet fundet på ham, ja selv hans sølvur, en hellig arv fra hans fader, grønthandleren, var borte.

Den femte dag vovede han sig endelig ud på gaden. Nysgerrige øjne fulgte ham og med skulende blikke og dukket hoved listede han sig af sted langs husmurene. Han gik ud af byen og forsvandt nede i dalen, men to timer senere kom han tilbage, grinende af fuld hals, hans gang var usikker, og han måtte støtte sig til murene. Han var fuld, pærefuld.

Der var intet, der kunne forbedre ham.

Hans moder endte med at jage ham ud, så blev han kusk og kørte med kulvognene fra Pougrisels forretning, der endnu eksisterer.

Hans ry som drukkenbolt blev så stort og nåede så vidt omkring, at man selv i Évreux talte om fru Hussons dydsdragon, og at man den dag i dag bruger denne benævnelse som øgenavn for alle fulde mænd. En velgerning sætter altid sine spor."

Doktor Marambot havde endt sin historie og gned sig i hænderne.

Jeg spurgte ham:

"Har du selv kendt dydsdragonen?"

"Ja, jeg havde såmænd den ære at lukke hans øjne."

"Hvad døde han af?"

"Af et anfald af delirium tremens, naturligvis."

Vi var kommet hen til den gamle fæstning, en dynge ødelagte murbrokker, hvorfra det vældige Saint-Thomas af Canterburys Tårn og det såkaldte Fangens Tårn rager op.

Marambot fortalte mig historien om denne fange, der ved at følge solstrålerne, som listede sig ind gennem det lille skydeskår højt oppe under loftet og gled langs muren, og ved hjælp af et søm dækkede sit fangehuls vægge med det nydeligste skulpturarbejde.

Derefter fik jeg at vide, at Clothar den Anden af sit arvegods havde afstået Gisors til sin fætter Saint-Romain, biskoppen af Rouen, at Gisors efter freden ved Saint-Clair-sur-Epte havde hørt op med at være hovedstaden i Vexin, at byen er det første strategiske punkt i hele denne del af Frankrig, og at den som følge af denne fordelagtige egenskab utallige gange er blevet erobret og generobret. På befaling af Wilhelm den Røde opførte den berømte bygmester Robert de Bellesme en mægtig fæstning, der senere blev angrebet først af Ludvig den Tykke og derpå af de normanniske lensherrer, forsvaret af Robert de Candos og endelig overgivet til Ludvig den Tykke af Geoffroy Plantagenet, generobret af englænderne som følge af tempelherrernes forræderi, omstridt mellem Filip-August og Richard Løvehjerte, brændt af Edward den Tredje af England, som ikke kunne indtage slottet, på ny indtaget af englænderne i 1419, senere af Richard af Marbury, givet tilbage til Karl den

Syvende, indtaget af hertugen af Calabrien, okkuperet af Ligaen, beboet af Henrik den Fjerde osv., osv.

Og overbevist, næsten veltalende gentog Marambot:

"Er det ikke nogle asner, de englændere!!! Og hvilke hyklere, kære, dydsdragoner alle til hobe!"

En kort pause fulgte oven på dette udbrud, så strakte han armen ud imod den smalle flod, der glimtede mellem engens græs:

"Ved du af, at Henry Monnier var en af de ivrigste fiskere, der nogensinde har fisket i Epte?"

"Nej, det vidste jeg ikke."

"Og Bouffé, kære, Bouffé har været glasmaler her på egnen."

"Nej, virkelig!"

"Jo, det er rigtignok. Jeg begriber ikke, at du kan undgå at vide besked om den slags ting."

En fiasko

Jeg skulle til Turin og rejste over Korsika.

I Nizza gik jeg ombord i dampbåden, der sejlede til Bastia, og da vi var kommet ud i rum sø, lagde jeg mærke til en ung, nydelig og tækkelig dame, der sad oppe på dækket og stirrede ud mod det fjerne jeg sagde til mig selv:

"Det skal blive en behagelig overfart."

Jeg satte mig til rette overfor hende og stillede mig selv alle de spørgsmål, der trænger sig på, når man får øje på en ubekendt kvinde, der interesserer én: hendes alder, hendes karakter og den stilling, hun indtager i samfundet. Gennem det, man ser, og det, man ikke ser, gætter man sig til alt dette. Med blik og tanker søger man at udfinde, hvad der skjuler sig indenfor kjolelivet og under nederdelen. Man mærker sig overkroppens højde, når damen sidder ned, og prøver på at få et glimt af anklen. Man undersøger hånden, hvorigennem man kan slutte sig til lemmernes finhed, og lægger særlig mærke til øret, som røber oprindelsen bedre end en fødselsattest, der altid kan omstrides. Man anstrenger sig for at høre hende tale for at skaffe sig en mening om hendes intelligens og gennem stemmens tonefald slutte sig til hendes hjertes tilbøjeligheder. For en erfaren iagttager afslører nemlig enhver lille betoning en sjæls hele hemmelighedsfulde sammensætning, for der er altid en fuldkommen harmoni, som det imidlertid er vanskeligt at få fat på, imellem tanken selv og det organ, der udtrykker den.

Jeg iagttog altså opmærksomt min naboerske, spejdede efter forskellige tegn, analyserede hendes bevægelser og studerede

hende gennem hver af hendes stillinger.

Hun lukkede en lille håndkuffert op og trak en avis frem. Jeg gned mig i hænderne:

"Sig mig, hvad du læser, og jeg skal sige dig, hvad du tænker."

Med en lille tilfreds og lækkermundet mine begyndte hun på den ledende artikel. Bladets titel præsenterede sig tydeligt for mig, det var *Écho de Paris*. Jeg blev ganske perpleks. Det var en kronik af Scholl, hun læste. Det var som pokker! Hun skulle være en schollist – en schollist? Hun smilede, hun havde altså gallisk blod i årerne. Det vil sige, at hun var ligefrem, naturlig og ikke snerpet. Meget godt. En schollist – ja, en schollist holder af den galliske ånd, af vid, af salt, ja, selv af peber. Det var et udmærket tegn! Og jeg tænkte:

"Lad os gøre en lille kontraprøve."

Jeg rejste mig, satte mig hen ved siden af hende og gav mig til med ikke mindre opmærksomhed at læse et bind digte, som jeg havde købt ved afrejsen. Det var: "*Kærlighedssange*", af Félix Frank.

Jeg lagde mærke til, at hun med et hastigt blik havde snappet titlen på omslaget, ligesom en fugl i flugten snapper en flue. Flere rejsende gik frem og tilbage foran os for at se på hende, men hun lod ikke til at tænke på andet end sin kronik. Da hun var færdig med den, lagde hun avisen fra sig imellem os.

Jeg hilste og spurgte:

"Undskyld, frue, tillader De, at jeg et øjeblik låner dette blad?"

"Ja, med fornøjelse, min herre."

"Jeg kan måske i mellemtiden tilbyde Dem dette bind digte?"

"Ja tak, er de morsomme?"

Jeg blev lidt forvirret over hendes spørgsmål. Man plejer ikke at spørge, om en samling digte er morsomme.

Jeg svarede:

"De er mere end det, de er henrivende og fine – det er virkelig ægte kunst."

"Så giv mig dem."

Hun tog bogen, åbnede den og gav sig til at læse med en lidt forundret mine, der viste, at hun ikke ofte læste vers.

Af og til så hun ud til at blive rørt og af og til smilede hun, men det var på en anden måde, end da hun før læste sin avis.

Pludselig spurgte jeg hende:

"Synes De om dem?"

"Ja, men jeg holder nu en gang mest af, hvad der er morsomt, rigtig morsomt, jeg er ikke sentimental."

Og vi begyndte at passiare. Jeg fik at vide, at hun var gift med en ritmester ved dragonerne, der lå i garnison i Ajaccio, og at hun var på vej over til sin mand.

På nogle minutter gættede jeg, at hun ikke brød sig videre om denne mand! Hun holdt nok af ham, men med måde, således som man holder af en mand, der ikke har indfriet noget videre af de forhåbninger, som han har vakt i forlovelsestiden. Han havde slæbt hende med sig fra garnison til garnison gennem en masse små, kedelige, åh, så kedelige byer! Nu kaldte han hende over til sig på denne ø, der måtte være forfærdelig. Nej, livet var ikke lige lystigt for alle mennesker. Hun ville helst være blevet boende hos sine forældre i Lyon, for i Lyon havde hun alle sine bekendte. Men nu skulle hun altså til Korsika. Ministeren tog virkelig ikke spor af hensyn til hendes mand, der dog altid havde været yderst samvittighedsfuld i tjenesten.

Vi kom til at tale om de byer, hvor hun havde mest lyst til at bo.

Jeg spurgte:

"Kan De lide Paris?"

Hun udbrød:

"Åh, om jeg kan lide Paris? Hvor er det muligt, at De kan spørge om sådan noget?"

Og hun gav sig til at tale om Paris med en sådan begejstring, en sådan glød, en sådan fanatisme, at jeg tænkte:

"Dér er strengen, jeg skal spille på."

På afstand tilbad hun Paris med en indestængt lækkersultenhed, med en provinsdames sygelige lidenskab og med den samme vanvittige længsel som den, hvormed en indespærret fugl fra vinduet, hvori dens bur er hængt op, stirrer over på skoven.

Stammende af ivrighed gav hun sig til at spørge mig ud. Hun ville have besked om alt, om alt, på fem minutter. Hun kendte navnene på alle kendte folk og på endnu mange flere, som jeg aldrig havde hørt omtale:

"Hvorledes er Gounod? Og Sardou? Å, De ved ikke, hvor jeg elsker Sardous stykker! Hvor de er morsomme og åndfulde! Hver gang, jeg har set et af dem, drømmer jeg om det i otte dage! Jeg har også læst en af Daudets bøger og synes forfærdelig godt om den. Det er *Sapho*, kender De den? Ser han godt ud, Daudet? Har De set ham? Og Zola, hvorledes er han? Hvis De vidste, hvor jeg har grædt over hans *Germinal*! Kan De huske det lille barn, der dør uden lys? Er det ikke skrækkeligt! Jeg var lige ved at blive syg af det. Det er nu slet ikke noget til at le af! Jeg har også læst en bog af Bourget, "*Cruelle Énigme*". Jeg

har en kusine, der til den grad tabte hovedet over den, at hun satte sig ned og skrev til Bourget. Jeg for mit vedkommende fandt, at den var alt for poetisk. Jeg holder mere af det lystige. Kender De Grévin? Og Coquelin? Og Damala? Og Rochefort? Man siger, at han skal være så vittig! Og Cassagnac? Er det sandt, at han duellerer hver dag?"

Da der var gået omtrent en time, begyndte hendes spørgelyst at tage af, og efter at jeg på den mest fantastiske måde havde tilfredsstillet hendes nysgerrighed, var det nu blevet min tur til at tale.

Jeg fortalte hende historier fra pariserverdenen, fra den fornemme verden. Med spændt opmærksomhed hørte hun på mig, ikke et ord lod hun gå til spilde. Ak Gud, ja, det var såmænd nogle nydelige tanker, hun måtte få om Paris' skønne og berømte damer. Det var ikke andet end beretninger om galante eventyr, stævnemøder, hurtige sejre og lidenskabelige nederlag.

Fra tid til anden spurgte hun mig:

"Går det virkelig således til i den store verden?"

Jeg smilede underfundigt:

"Ja, selvfølgelig! Det er kun små, dumme bourgeois-fruer, der af respekt for dyden, en dyd, som ingen takker dem for, finder sig i at føre et indholdsløst og ensformigt liv."

Og med kraftige og skånselsløse tag gav jeg mig til at nedmeje dyden. Jeg var ironisk, filosofisk og overlegent spottende. Med den største frejdighed gjorde jeg mig lystig over de stakkels, dumme kvinder, der lader alderen komme uden nogensinde at have kendt noget hemmeligt, saligt, berusende,

uden nogensinde at have nydt den betagende fryd, der gemmer sig i stjålne, glødende, inderlige kys, og det bare fordi de har giftet sig med en skikkelig nathue af en mand, hvis ægteskabelige mådeholdenhed er skyld i, at hustruen lige til sin død svæver i trist uvidenhed om ethvert sanseligt raffinement, enhver elegant følelse.

Derefter gik jeg over til at fortælle anekdoter, anekdoter fra separatkabinetter, og elskovsintriger, som jeg påstod, at alverden vidste besked med. Og som omkvæd var det stadig en skjult og diskret lovprisning af den pludselige og hemmelige elskov, af den salighed, der som en frugt plukkes i forbigående og er glemt lige så hurtigt, som den blev vakt.

Det begyndte at blive aften, en stille og varm aften. Under den vældige, stjernebesåede, violette himmelbue gled det store skib, sitrende under maskinens arbejde, hen over havet.

Den lille frue talte ikke mere. Hun trak vejret langsomt og af og til sukkede hun. Pludselig rejste hun sig:

"Jeg vil gå til ro," sagde hun, "god nat, min herre."

Og hun rakte mig hånden.

Jeg havde fået at vide, at hun den næste dags aften skulle tage med diligencen, der gennem bjergene kører fra Bastia til Ajaccio og er hele natten undervejs.

Jeg svarede:

"God nat, frue."

Og også jeg trak mig tilbage til køjen i min kahyt.

Den næste dags morgen bestilte jeg alle tre pladser inde i diligencen for mig ganske alene.

Da jeg i mørkningen steg op i den gamle vogn, der stod parat til at køre ud af Bastia, spurgte kusken mig, om jeg ville have

noget imod at afstå den ene af hjørnepladserne til en dame.

Jeg spurgte barsk:

"Hvad er det for en dame?"

"Det er en officersfrue, der skal til Ajaccio."

"Vil De sige hende, at jeg med fornøjelse overlader hende den ene plads."

Hun kom næsten straks, hun havde tilbragt dagen med at sove, sagde hun. Hun gjorde undskyldninger, takkede mig og steg ind.

Vognen var som en slags hermetisk tillukket æske, der kun fik lys igennem dørene. Vi befandt os altså i den mest fuldkomne tête-à-tête. Vi kørte i trav, i stærkt trav og var snart inde mellem bjergene. En frisk og mægtig duft af krydrede urter strømmede ind gennem de nedslåede vinduer. Det er denne stærke duft, som Korsika spreder omkring sig i så stor afstand, at sømændene ude i rum sø øjeblikkelig kan kende den igen; den er gennemtrængende som lugten fra et levende legeme, som en sved, der af solen kaldes frem af den grønne, duftsvangre jord og fordamper i vinden, der strejfer hen over den.

Jeg gav mig atter til at tale om Paris, og hun hørte på ny efter med den samme feberagtige opmærksomhed. Mine historier blev dristigere, beregnet frivole, fulde af den slags tvetydige ord og tilslørede antydninger, der hidser blodet.

Det var blevet ganske mørkt. Jeg kunne intet mere se, ikke en gang den hvide plet, der for lidt siden dannedes af den unge kones ansigt. Kun kuskens lygter kastede deres lys over de fire heste, der i skridtgang trak os op ad bjerget.

Nu og da nåede støjen af en bjergstrøms brusen mellem stenene, blandet med en klang af bjælder, ind til os, men den døde snart bort i det fjerne bag ved os.

Jeg stak forsigtigt min fod frem, og jeg mødte hendes, der ikke trak sig tilbage. Jeg blev siddende ganske stille og ventede, og pludselig skiftede jeg emne og gav mig til at tale om elskov og ømhed. Jeg strakte også hånden frem og mødte hendes. Heller ikke den trak hun til sig. Jeg blev ved at tale stedse nærmere ved hendes øre, ganske tæt ved hendes mund. Jeg kunne allerede føle hendes hjerte slå imod mit bryst. Det slog hurtigt og stærkt – det var et godt tegn – og langsomt trykkede jeg mine læber imod hendes hals, sikker på, at jeg havde hende, så sikker, at jeg ville have væddet, hvad det skulle have været.

Men pludselig gav det et ryk i hende, som om hun var vågnet, et ryk så stærkt, at jeg fløj hen i det andet hjørne af vognen. Og så, inden jeg kunne få tid til at forstå, til at tænke, til at begribe noget som helst, fik jeg først fem eller seks forfærdelige lussinger og derpå en hagl af spidse og hårde næveslag, der ramte mig alle vegne, uden at jeg i det dybe mørke, som indhyllede denne kamp, formåede at afbøde dem.

Jeg strakte hænderne ud og prøvede, men forgæves, på at gribe hendes arme. Til sidst vidste jeg ikke, hvad jeg skulle gøre, og jeg vendte mig om og skjulte mit ansigt mod vognens fylding, således at kun min ryg var udsat for hendes rasende angreb.

Måske af den lyd, slagene gav, lod hun til at forstå min fortvivlede manøvre og hørte pludselig op med at slå mig.

Da der var gået nogle sekunder, trak hun sig tilbage i sit hjørne og gav sig til at græde, en vild, fortvivlet gråd, der varede

i det mindste en time.

Jeg havde atter sat mig op og var meget flov og urolig. Jeg ville gerne have sagt noget, men hvad skulle det være? Jeg kunne ikke finde på noget! Komme med undskyldninger? Det var meningsløst! Hvad ville De have sagt i mit sted, tror De? Heller ingenting, det kan De være vis på!

Hun sad nu og klynkede og udstødte med mellemrum dybe suk, der rørte mig og gjorde mig ulykkelig. Jeg ville gerne have trøstet hende, klappet og kysset hende, som man kysser et barn, der er bedrøvet, bedt hende om forladelse, kastet mig på knæ for hende! Men jeg turde ikke.

Den slags situationer er ganske tåbelige!

Endelig blev hun roligere og vi blev siddende hver i sit hjørne, ubevægelige og stumme, medens vognen stadig kørte videre og kun af og til standsede for at skifte heste. Så skyndte vi os begge to at lukke øjnene for ikke at komme til at se på hinanden, når det skarpe lys fra en staldlygte faldt ind i vognen. Derpå kørte diligencen videre, og den duftende og krydrede, korsikanske bjergluft kærtegnede stadig vore kinder og læber og berusede os som vin.

I guder, hvilken herlig rejse kunne det ikke have været, hvis … hvis min rejsefælle blot havde været mindre snerpet!

Men dagslyset listede sig langsomt ind i vognen, det første morgengrys blege skær. Jeg så hen på den unge frue. Hun lod, som om hun sov.

Snart hævede solen sig over bjergene og kastede sit blændende lys ud over en helt blå, vældig fjord, der var omgivet af uhyre bjerge med granittinder. Ved bredden af fjorden dukkede en hvid by, der endnu lå i skygge, op foran os.

Min rejsefælle lod nu, som om hun vågnede. Hun lukkede øjnene op (de var røde) og åbnede munden for at gabe, som om hun havde sovet længe. Hun betænkte sig et øjeblik, så blev hun rød i hovedet og stammede:

"Er vi der snart?"

"Ja, frue, om en lille times tid, tænker jeg."

Hun sagde, idet hun stirrede ud ad vinduet:

"Det er meget trættende at tilbringe en hel nat i en vogn."

"Åh, ja, man bliver øm over ryggen."

"Ja, især oven på en sejltur."

"Ja, vist så."

"Er det Ajaccio, der ligger foran os?"

"Det tror jeg nok."

"Jeg ville ønske, at jeg snart var der."

"Det kan jeg så godt forstå."

Hendes stemmeklang lød noget forvirret, hendes holdning var lidt generet og hendes blik en smule undvigende. Tilsyneladende havde hun imidlertid glemt alt.

Jeg beundrede hende. Hvor fruentimmerne dog af instinkt er udspekulerede! De er alle fødte diplomater!

Da der var gået en time, nåede vi ganske rigtigt vort bestemmelsessted. En stor, herkulisk bygget dragonofficer stod foran diligencekontoret og viftede med et lommetørklæde, da han fik øje på vognen.

Min rejsefælle bogstavelig talt fløj i hans arme og kyssede ham mindst en snes gange, idet hun gentog;

"Har du det godt? Hvor jeg har længtes efter dig!"

Min kuffert var blevet taget ned oppe fra vognen, og jeg skulle lige til diskret at trække mig tilbage, da hun råbte:

"Å, min herre, De vil da ikke gå uden at sige farvel til mig?"

Jeg stammede:

"Undskyld, frue, men jeg ville ikke forstyrre Deres glæde."

Hun vendte sig om imod sin mand og sagde:

"Du må endelig takke den herre, min ven, han har været umådelig elskværdig imod mig under hele rejsen. Han tilbød mig endog en plads i vognen, som han havde bestilt til sig alene. Man kan sagtens klare sig, når man træffer på en så elskværdig rejsefælle."

Manden trykkede min hånd og takkede mig varmt.

Den unge frue så på os og smilede … Jeg er vis på, at jeg så utrolig dum ud!

Vandskræk?

Kære Geneviève!

Du beder mig om at fortælle dig om min bryllupsrejse. Hvor tror du, jeg tør? Åh, din skælmsmester, som intet havde sagt mig, ja, ikke en gang ladet mig gætte noget som helst! Du skulle skamme dig! Du har været gift halvandet år, over halvandet år, du kalder dig min bedste veninde, der var en tid, da du intet skjulte for mig, og du har ikke følt det som din pligt at give mig besked! Hvis du blot havde ladet mig få en mistanke, havde fået mig til at være på min post, havde ladet kun den mindste anelse få indpas i min sjæl, så havde du hindret mig i at begå en dumhed, som jeg endnu rødmer over, og som min mand vil le over lige til sin død. Det er din skyld alt sammen, din alene!

Jeg har gjort mig latterlig for resten af mine dage – jeg har begået en af den slags fejltagelser, hvorom mindet aldrig udslettes. Og dig alene kan jeg takke for det, din slemme pige! … Åh, havde jeg dog bare vidst! ….

Det er mærkeligt nok, men efterhånden, som jeg skriver, får jeg mere mod, og jeg bestemmer mig til at fortælle dig alt. Men lov mig, at du ikke vil le alt for meget ad mig.

Du må ikke vente dig et lystspil. Det er et drama.

Kan du huske mit bryllup? Straks samme aften skulle vi rejse. Ak Gud, jeg var sandelig langt fra at ligne den Paulette, som Gyp i sin vittige roman "*Omkring Ægteskabet*" skildrer så morsomt. Og hvis min moder havde sagt til mig som fru d'Hautretan til sin datter: "Din mand vil tage dig i sine arme … og …," så ville jeg såvist ikke således som Paulette have bristet i

latter og svaret: "Du behøver ikke at gå videre, mama … det ved jeg alt sammen lige så godt som du."

Nej, jeg vidste såmænd ingenting, og mo'r, min stakkels mo'r, der bliver forfærdet over alt, turde ikke strejfe et så delikat emne.

Klokken fem om eftermiddagen, efter at vi havde spist, fik vi altså besked om, at vognen ventede på os. Gæsterne var taget bort, jeg var parat. Jeg husker endnu tydeligt støjen af kufferterne, der blev slæbt ned, og den snøften, hvormed fa'r prøvede på at skjule, at han græd. Da den stakkels mand kyssede mig til afsked, sagde han: "Bare ikke bange!" aldeles som om jeg skulle hen for at få en tand trukket ud. Hvad mo'r angår, da var hun et sandt kildevæld. Min mand skyndede på mig for at slippe ud over de sidste pinlige øjeblikke. Også jeg svømmede i tårer, skønt jeg var meget lykkelig. Den slags ting lader sig ikke forklare, men således var det.

Pludselig følte jeg noget, der trak i min kjole. Det var Bijou, som jeg hele dagen ganske havde glemt. Det stakkels dyr sagde farvel til mig på sin måde. Det gav mig ligesom et lille stød i hjertet, og jeg fik stor lyst til også at kysse den stakkels hund. Jeg tog den op – du ved, at den ikke er større end min knyttede hånd, – og dækkede den med kys. Jeg elsker at kærtegne dyr. Det volder mig en særlig fornøjelse og giver mig en slags behagelig gysen, som er henrivende.

Den opførte sig, som om den var gal. Den sparkede med poterne, den slikkede mig og den småbed mig, som den plejer at gøre, når den er tilfreds. Pludselig satte den tænderne om min næse, og jeg mærkede, at det gjorde ondt. Jeg udstødte et lille skrig og satte hunden ned på gulvet. Den havde kun villet

lege, men den havde virkelig bidt mig. Min næse blødte. Der blev stor opstandelse. De kom løbende med vand, eddike og linnedklude, og min mand ville absolut selv forbinde mig. Det var for øvrigt slet ingenting, to små huller, der så ud som nålestik. Efter fem minutters forløb var blodet standset, og vi kom afsted.

Vi skulle foretage en rejse i Normandiet og blive omtrent seks uger borte.

Om aftenen kom vi til Dieppe. Når jeg siger "aften", så mener jeg ved midnatstid.

Du ved, hvor højt jeg elsker havet. Jeg erklærede, at jeg ikke ville gå til ro, førend jeg havde set det. Det lod ikke til at behage min mand, og jeg spurgte ham leende:

"Er du måske søvnig?"

Han svarede:

"Nej, min ven, men du burde forstå, at jeg længes efter at være alene med dig."

Jeg blev overrasket:

"Alene med mig? Men vi har jo været alene i kupéen lige fra Paris."

Han smilede:

"Ja ... men ... i toget, det er ikke det samme, som hvis vi var alene i vort soveværelse."

Men jeg ville ikke give efter:

"Nu bliver vi alene på strandbredden, det må være tilstrækkeligt."

Han syntes åbenbart aldeles ikke om det, men ikke desto mindre sagde han:

"Nå ja, lad gå, siden du ønsker det."

Natten var pragtfuld, det var en af de nætter, der får store og vage tanker til at glide gennem éns sjæl, eller måske er det rettere at sige: stemninger. Man får lyst til at åbne armene, åbne vingerne, favne himlen, ja, hvad ved jeg? Man har en fornemmelse af, at man er lige ved at forstå ukendte ting.

Der ligger drømme i luften, en gennemtrængende poesi, en lykke, der stammer fra et andet sted end jorden, en slags uendelig beruselse, som fremkaldes af stjernerne, månen og det sølvklare, glitrende vand. Sådanne øjeblikke er de bedste i livet. Man ser på tilværelsen med andre øjne, den er salig, forskønnet, det er som en åbenbaring af det, der kunne være … eller det, der en gang vil komme.

Trods al denne skønhed lod min mand til at være utålmodig efter at komme i seng. Jeg spurgte ham:

"Er du søvnig?"

"Nej."

"Så se dog på den lille båd derhenne, den ser ud, som om den lå og sov på vandet. Kan man nogetsteds have det bedre end her? Jeg blev gerne siddende herude, lige til det blev dag. Hør, skal vi ikke vente og se solen stå op?"

Han troede, at jeg gjorde nar ad ham, og han slæbte mig næsten med magt tilbage til hotellet. Hvis jeg blot havde vidst …! Å, den skurk!

Da vi var blevet alene, følte jeg mig flov og genert uden at vide hvorfor, det sværger jeg dig til. Endelig fik jeg ham til at gå ind i toiletværelset og skyndte mig i seng.

Åh, kære, hvorledes skal jeg fortsætte? Nå ja, jeg skal jo fortælle dig det. Han tog min overdrevne uskyldighed for forstillelse, min overdrevne troskyldighed for en udfordring,

min dumme tillidsfuldhed for beregning, og tilsidesatte derfor alle de hensyn, der er nødvendige for at få en mistænksom og ganske uforberedt sjæl til at forstå og underkaste sig disse mysterier.

Og pludselig troede jeg, at han var blevet vanvittig. Jeg blev dødsensangst, og spurgte mig selv, om han ville dræbe mig. Når man bliver grebet af rædsel, er man ikke længere i stand til at tænke og drage fornuftslutninger, man mister fuldstændig hovedet. I løbet af et sekund indbildte jeg mig de græsseligste ting. Jeg tænkte på de frygtelige beretninger, der står i aviserne om hemmelighedsfulde forbrydelser, på alle de historier, jeg havde hørt hviske om unge piger, der bliver gift med slyngler. Når alt kom til alt, hvad kendte jeg så til den mand? Jeg slog om mig og sparkede ham fra mig, ude af mig selv af skræk. Jeg rev endog en hel tot hår ud af hans hoved, og da denne kraftanstrengelse befriede mig, fo'r jeg ud af sengen, idet jeg hylede: "Hjælp! Hjælp!" Jeg styrtede hen til døren, skød slåen fra og løb næsten nøgen og stadig skrigende ned ad trappen.

Andre døre blev lukket op og mænd i natskjorte og med lys i hånden kom til syne. Jeg faldt i armene på en af dem og anråbte om hans beskyttelse. Han kastede sig over min mand.

Hvad der mere foregik, ved jeg ikke. Der var slagsmål og skrig og pludselig blev der lét, lét, så du ikke kan forestille dig det. Hele huset lo lige fra kælderen og op til loftskammeret. Trappegangen rystede af latter og værelserne oven på genlød af munterhed. Kokkedrengene lo oppe under taget og nattevagten nede i forstuen vred sig af latter på sin madras.

Noget efter var jeg atter alene med min mand, der gav mig en ganske kort forklaring, således som man forklarer et kemisk

eksperiment, inden man begynder på det. Han var i meget dårligt humør. Jeg græd lige til daggry, og lige så tidligt, det lod sig gøre, forlod vi hotellet.

Men det er endda ikke alt.

Den næste dag kom vi til Pourville, der endnu ikke er andet end et udkast til et badested. Min mand var meget omhyggelig og kærlig overfor mig. Efter at hans første misfornøjelse var overstået, lod han nu til at være henrykt. Jeg var flov og ulykkelig over mit eventyr aftenen forud, og jeg var derfor så elskværdig – og så føjelig – som det var mig muligt at være. Men du kan ikke forestille dig den rædsel, den væmmelse, ja, næsten det had, som Henri indgød mig, da jeg fik besked om den skændige hemmelighed, som man så ængsteligt skjuler for alle unge piger. Jeg følte mig fortvivlet og så bedrøvet, at jeg havde mest lyst til at dø. Alting forekom mig ubehageligt, og jeg længtes kun efter atter at komme hjem til mine stakkels forældre.

Den næste dag igen nåede vi Étretat. Alle badegæsterne var i oprør: Dagen før var en ung frue, som var blevet bidt af en lille hund, død af vandskræk [Note 1)]. Det løb mig koldt ned ad ryggen, da jeg hørte det blive fortalt ved table-d'hôte. Jeg syntes straks, at jeg havde smerter i næsen, og jeg følte nogle underlige trækninger i alle lemmer.

Den nat sov jeg ikke; jeg havde fuldstændig glemt min mand. Hvis jeg nu også døde af vandskræk? Den næste dag spurgte jeg tjeneren ud om alle enkelthederne. De var gyselige. Jeg tilbragte dagen med at spadsere oppe på klinten. Jeg kunne ikke længere tale, jeg var alt for optaget af mine grublerier. Vandskræk! Hvilken rædselsfuld død!

Henri spurgte:

"Hvad er der i vejen med dig? Du ser så bedrøvet ud."

Jeg svarede:

"Ingenting, slet ingenting."

Mit forvildede blik fæstede sig på havet, uden at jeg så det, på bøndergårdene, på markerne, uden at det ville have været mig muligt at sige, hvorledes de var. For intet i verden ville jeg have tilstået den tanke, der pinte mig. Min næse gjorde ondt, meget ondt. Jeg ville hjem.

Lige så snart jeg var kommet tilbage til hotellet, lukkede jeg mig inde for at se på såret. Det var næsten slet ikke mere at se. Men alligevel, jeg kunne desværre ikke tvivle om det, smertede det.

Jeg skrev straks til min moder, et meget kort brev, der måtte forekomme hende underligt. Jeg bad om et øjeblikkeligt svar på forskellige ubetydelige spørgsmål, og efter at jeg havde skrevet under, tilføjede jeg:

"Glem frem for alt ikke at lade mig vide, hvorledes Bijou har det."

Den næste dag kunne jeg intet spise, men jeg ville ikke have nogen læge tilkaldt. Jeg blev hele dagen siddende på strandbredden og så på badegæsterne, der gik i vandet. De kom spadserende, tykke og tynde, i deres hæslige kostumer, men jeg havde ikke sans for at le.

Jeg tænkte:

"Ja, de kan sagtens være lykkelige, de er ikke blevet bidt! De skal leve. De behøver ikke at være bange for noget. De kan more sig, lige så meget de vil. De er rolige!"

Hvert øjeblik førte jeg hånden op til næsen for at føle på den. Begyndte den ikke at svulme op? Næppe var jeg kommet tilbage til hotellet, førend jeg på ny lukkede mig inde for at se mig i spejlet. Åh, hvis den havde skiftet farve, så ville jeg være død lige på stedet.

Om aftenen følte jeg pludselig en hel anden slags kærlighed, en fortvivlet kærlighed for min mand. Jeg synes, at han var så god imod mig, og jeg klyngede mig til hans arm. Tyve gange var jeg lige ved at betro ham min forfærdelige hemmelighed, men jeg tav.

Han misbrugte på den afskyeligste måde min ømhed og min nedtrykthed. Jeg havde hverken kraft eller vilje til at modstå ham. Jeg ville have tålt alt, fundet mig i alt!

Den følgende dag fik jeg brev fra min moder. Hun svarede på alle mine spørgsmål, men skrev ikke et ord om Bijou. Jeg tænkte øjeblikkelig:

"Den er død, og de skjuler det for mig."

Jeg ville løbe hen til telegrafstationen og sende et telegram afsted, men jeg betænkte mig:

"Hvis den virkelig er død, så vil de naturligvis ikke sige mig det."

Jeg tænkte, at jeg hellere måtte finde mig i endnu to dages angst, og jeg skrev på ny og bad, om de ville sende mig hunden for at adsprede mig, da jeg kedede mig en lille smule.

Om eftermiddagen kom jeg til at ryste over hele kroppen. Jeg kunne ikke løfte et fuldt glas uden at spilde halvdelen af indholdet. Min sindstilstand var ynkelig. I mørkningen lykkedes det mig at slippe fra min mand, og jeg løb hen i kirken. Jeg bad længe.

Da jeg kom tilbage, følte jeg nye smerter i næsen, og jeg gik ind på apoteket, hvor der endnu var lys. Jeg sagde til apotekeren, at en af mine veninder var blevet bidt, og bad ham om et råd. Det var en meget elskværdig og velvillig mand. Han gav mig en masse anvisninger. Men efterhånden som han kom med dem, glemte jeg dem, til den grad var mine tanker forvirrede. Det eneste, jeg kunne huske, var dette:

"Afførende midler skal være meget anbefalelsesværdige."

Jeg købte flere flasker af jeg ved ikke hvad under påskud af, at jeg ville sende dem til min veninde.

Alle de hunde, jeg mødte, indgød mig rædsel og gav mig lyst til at løbe af alle kræfter. Flere gange indbildte jeg mig også, at jeg følte trang til at bide dem.

Om natten var jeg forfærdelig ophidset. Min mand benyttede sig af det.

Allerede næste dag fik jeg brev fra min moder.

"Bijou," skrev hun, "har det rigtig godt, men det ville være alt for farligt for den at ekspedere den således alene med jernbanen."

De ville altså ikke sende mig den. Den var død.

Den nat sov jeg heller ikke. Hvad Henry angår, så snorkede han. Han vågnede dog flere gange. Jeg var aldeles tilintetgjort.

Den næste morgen tog jeg et søbad. Jeg var lige ved at besvime, da jeg kom ned i vandet, så koldt var det. Denne isnende fornemmelse gjorde det helt af med mine nerver. Mine ben rystede under mig, men jeg havde slet ikke mere ondt i næsen.

Ved et tilfælde blev badelægen forestillet for mig; det var en uhyre behagelig mand. Jeg fik meget behændigt samtalen ført

hen på mig selv og fortalte ham, at min lille hund for nogle dage siden havde bidt mig. Jeg spurgte ham, hvad jeg skulle gøre, hvis der kom betændelse. Han gav sig til at le og svarede:

"I Deres sted ville jeg kun kunne tænke mig ét middel, frue, og det ville være at få Dem en ny næse."

Da jeg ikke forstod, hvad han mente, tilføjede han: "Det kan Deres mand for øvrigt meget bedre kurere." Jeg var lige vidt og forlod ham uden at være blevet en smule klogere.

Henri lod til den aften at være meget munter og meget lykkelig. Vi gik hen i kasinoet, men endnu inden forestillingen var sluttet, foreslog han mig at gå hjem. Da intet mere havde spor af interesse for mig, føjede jeg ham gerne.

Men jeg kunne ikke holde ud at være i sengen, alle mine nerver dirrede. Han kunne heller ikke sove. Han kyssede mig og kærtegnede mig og var så øm og kærlig, som om han havde gættet, hvor meget jeg led. Jeg fandt mig i hans kærtegn uden at forstå dem, uden at tænke over dem.

Men på en gang fik jeg et skrækkelig, uimodståeligt anfald. Jeg udstødte et forfærdeligt skrig, skubbede min mand, der holdt mig omslynget, fra mig, og styrtede ud af sengen, hen foran døren, hvor jeg faldt om. Det var sygdommen, den rædselsfulde sygdom, der brød ud. Jeg var fortabt.

Henri løftede mig op. Han var ganske forfjamsket og ville vide, hvad der var i vejen med mig. Men jeg tav. Jeg var nu beredt på min skæbne. Jeg ventede kun på døden. Jeg vidste, at efter nogle timers frist ville jeg få nok et anfald, så et tredje og så et fjerde lige til det sidste, der ville medføre døden.

Jeg lod ham bære mig tilbage i sengen. Da det begyndte at gry ad dag, fremkaldte min mands utålelige overhæng et nyt

anfald, der varede endnu længere end det første. Jeg havde lyst til at rive alting itu, til at bide og til at hyle, men det var dog mindre smertefuldt, end jeg havde tænkt mig.

Endelig hen imod klokken otte om morgenen faldt jeg i søvn for første gang i fire nætter.

Klokken tolv blev jeg vækket af en kær stemme. Det var min moder, som var blevet forskrækket over mine breve og var kommet rejsende for at se til mig. På skødet havde hun en stor kurv, hvorfra der pludselig lød en arrig bjæffen. Ude af mig selv, vanvittig af håb, snappede jeg den fra hende. Jeg lukkede den op, og Bijou sprang ud på min seng, kyssede mig, sprang omkring og væltede sig rundt på min hovedpude; den var rent fra det af glæde over at se mig igen.

Ja, kære, du kan tro mig, om du vil, men først dagen efter forstod jeg rigtigt det hele.

Hvor fantasien dog kan arbejde, du! At tænke sig, at jeg virkelig troede ...? Hvad synes du? Er det ikke alt for tåbeligt? ...

Du kan nok begribe, at jeg aldrig overfor nogen har røbet de kvaler, jeg gennemgik i de fire dage. Tænk, hvis min mand fik det at vide! ...

Han er såmænd allerede slem nok til at gøre nar ad mig for mit eventyr i Pourville. Forresten bliver jeg ikke længere alt for vred over hans drillerier. Jeg er blevet vant til dem. Man vænner sig jo til alt her i livet ...

Modellen

Rundet som en halvmåne lå den lille by, Étretat, med sine hvide klinter og sin hvide rullestensstrand og døsede i julidagens solskin. Ved halvmånens spidser stak de to porte, den lille til højre og den store til venstre, henholdsvis en dværgfod og et kæmpeben ud i det stille vand. Og spiret, der næsten var lige så højt som klinten, rankede, bredt forneden og slankt i toppen, sit skarpe hoved op imod himlen.

På stranden langs vandet sad en mængde mennesker og iagttog de badende. På kasinoets terrasse var der også fuldt af badegæster, der enten sad eller drev frem og tilbage, og i det klare sollys prangede som en have af toiletter, hvorover røde eller blå parasoller, prydet med broderede silkeblomster, udfoldede sig.

På promenaden ved enden af terrassen havde de mere sindige og rolige samlet sig for langsomt at spadsere op og ned, fjernt fra den elegante skare.

En ung mand, en kendt og berømt maler, Jean Summer, gik med en tungsindig mine ved siden af en lille sygevogn, hvori der hvilede en ung kvinde, hans hustru. En tjener skød forsigtigt den rullende lænestol foran sig, og den stakkels krøbling betragtede sørgmodigt himlens, dagens og de andres glæde.

De talte ikke sammen. De så ikke på hinanden.

"Lad os standse lidt her," sagde den syge.

De standsede, og maleren satte sig på en feltstol, som tjeneren slog op til ham.

De forbigående, der passerede bag ved det stumme og ubevægelige par, tilkastede dem medynksfulde blikke. En rørende historie var i omløb. Han var blevet så bevæget ved hendes kærlighed, sagdes der, at han havde giftet sig med hende uden at bryde sig om, at hun var krøbling.

Ikke langt fra dem sad to unge mænd på et spil og passiarede sammen, medens de lod blikket svæve ud mod horisonten.

"Nej, det er ikke sandt. Jeg siger dig jo, at jeg kender Jean Summer rigtig godt."

"Ja, men hvorfor har han da giftet sig med hende? For hun var jo allerede krøbling, da de giftede sig, ikke?"

"Ja, det var hun. Han giftede sig med hende … han giftede sig med hende … ja, sådan som man nu en gang gifter sig, af dumhed!"

"Ja, men alligevel –"

"Alligevel … alligevel … der er ikke noget alligevel, kære. Man er dum, fordi man er dum. Desuden ved du nok, at det er en specialitet hos vore malere at indgå latterlige ægteskaber. De gifter sig næsten alle sammen med deres modeller eller deres gamle elskerinder, kort sagt, med kvinder, der i alle retninger er havarerede. Hvorfor gør de det? Ved man det? Man skulle tværtimod tro, at den stadige omgang med den race af gæs, der kalder sig modeller, for bestandig måtte gøre dem lede og kede af den slags kvinder. På ingen måde. De lader dem først sidde for sig og bagefter gifter de sig med dem. Læs en gang Alphonse Daudets lille bog: "*Kunstnerhustruer*", den er lige så sand, som den er smuk og ubarmhjertig. Med hensyn til parret derhenne, da er ulykken sket på en ganske særlig og uhyggelig måde. Den lille kvinde har spillet en komedie eller rettere et skrækkeligt

drama. Hun har sat alt ind for at vinde alt. Var hun oprigtig? Elskede hun virkelig Jean? Hvem vil nogensinde kunne sige det? Hvem vil nogensinde kunne udskille, hvad der i en kvindes handlinger er beregning og hvad der er ægte? De er altid oprigtige i deres evigt skiftende stemninger. De er hidsige, forbryderiske, opofrende, beundringsværdige og gemene blot for at adlyde øjeblikkets gådefulde impulser. De lyver bestandig, uden at ville det, uden at vide det, uden at forstå det – og midt i det, til trods for det, er de ubetinget oprigtige i deres luner og deres følelser, og de viser det gennem uventede, uforståelige, vanvittige og voldsomme beslutninger, som fuldstændig forbløffer vore fornuftslutninger, vor tilvante ligevægt og alle vore egenkærlige beregninger. Det uforudsete og det bratte i deres optræden får dem til at stå for os som uløselige gåder. Vi spørger altid os selv: "Er de ærlige? Er de falske?"

Sagen er, kære, at de både er ærlige og falske på samme tid, fordi det ligger i deres natur til det yderste at være begge dele og alligevel være hverken det ene eller det andet.

Læg en gang mærke til de midler, som selv de hæderligste iblandt dem bruger for at opnå af os, hvad de vil. De er indviklede, og dog ganske ligefremme, disse midler. Så indviklede, at vi aldrig formår at gennemskue dem på forhånd, og så ligefremme, at vi efter at være blevet et offer for dem, ikke kan bare os for at blive forbavsede og sige til os selv: "Hvad for noget! Har jeg virkelig været så dum, at lade mig narre af det?"

Og det lykkes dem altid, min gode, især når det gælder om at få os til at gifte sig med dem.

Nu skal du høre Summers historie.

Hun var hans model, selvfølgelig. Hun sad for ham. Hun var smuk, men især elegant, og havde, lader det til, en guddommelig skikkelse. Han blev forelsket i hende, således som man bliver forelsket i enhver kvinde, som blot er en lille smule tillokkende, og som man ofte ser. Han bildte sig ind, at han elskede hende af hele sin sjæl. Det er et noget ejendommeligt fænomen. Så snart man attrår en kvinde, tror man fuldt og fast, at man ikke kan leve resten af livet uden hende. Man ved udmærket godt, at det samme allerede tidligere er hændet én, at der altid er fulgt lede oven på besiddelsen, og at der for at kunne leve tilværelsen ved et andet væsens side, udkræves ikke et brutalt begær, der hurtigt slukkes, men en sjælelig overensstemmelse både i temperament og karakter. Man må forstå at udrede, om den fortryllelse, der har fået magt over én, stammer fra den ydre, legemlige form, fra en vis sanselig betagethed, eller fra en gensidig åndelig harmoni.

Nå, kort sagt, han troede, at han elskede hende; han gav hende en masse løfter om evig troskab, og han levede helt og holdent sammen med hende.

Hun var virkelig indtagende og ejede i fuldt mål den elegante tåbelighed, som er egen for de fleste små pariserinder. Hun snakkede, hun pludrede, og hun kom med dumheder, der, takket være den pudsige måde, hvorpå de blev fremsatte, lød vittige. Hvert øjeblik gjorde hun en eller anden yndefuld bevægelse, der var vel egnet til at bedåre en malers øje. Hvad enten hun løftede armene, bøjede sig forover, steg op i en vogn eller rakte én sine hænder, så var hendes bevægelser altid fuldkommen harmoniske.

Der gik hele tre måneder, uden at Jean opdagede, at hun på bunden lignede alle andre modeller.

De lejede for sommeren en lille villa i Andressy.

Jeg var netop ude hos dem den aften, da de første betænkeligheder spirede frem i min vens sind.

Da det var en strålende sommernat, ville vi gå en tur langs flodbredden. Månen gød en regn af lys ud over det glitrende vand, såede sine gule reflekser ud over strømhvirvlerne i den brede, langsomt rindende flod.

Lidt berusede af den betagende stemning, der fødes af den slags drømmenætter, gik vi langs bredden. Vi længtes efter at udføre overmenneskelige ting, elske ukendte og vidunderligt poetiske væsener. Vi følte de underligste ønsker, stemninger og længsler dirre i os. Og vi tav, gennemtrængte af nattens klare og levende kølighed, af det kølige måneskær, der syntes at skinne tværs igennem vore legemer for at gyde duft og lykke over sjælen.

Pludselig udstødte Joséphine (hun hedder Joséphine) et skrig:

"Næ, så du den store fisk, der sprang dernede?"

Uden at se på hende og uden at vide, hvad hun havde sagt, svarede han:

"Ja, vist så, min ven."

Hun blev vred:

"Nej, du så den ikke, du vendte jo ryggen til."

Han smilede:

"Ja, det er sandt. Her er så dejligt, at jeg slet ikke tænkte på noget som helst."

Hun tav, men efter et øjebliks forløb fik hun et pludseligt anfald af snakkelyst og spurgte:

"Tager du til Paris i morgen?"

Han svarede:

"Det ved jeg ikke noget om."

Hun blev atter ærgerlig:

"Hvis du tror, at det er morsomt at spadsere med dig, når du ingenting siger! Man kan da tale, når man ikke er idiot."

Han svarede ikke. Med sit perverse kvindeinstinkt følte hun, at hun ville gøre ham rasende, og af fuld hals gav hun sig til at skråle omkvædet på en gemen gademelodi, der i to år havde forfulgt vore øren alle vegne.

Han mumlede:

"Å, jeg beder dig, ti dog stille!"

Hun svarede rasende:

"Hvorfor må jeg ikke synge?"

Han svarede:

"Fordi du ødelægger måneskinnet for os."

Så kom scenen, den hæslige, dumme scene med uventede bebrejdelser, stormende anklager og til sidst tårer. Hun sparede intet. De gik hjem. Han havde ladet hende skælde ud uden at svare hende, han var sløvet af den guddommelige aften og alt for lamslået af dette uvejr af dumheder.

Tre måneder senere rev og sled de i de usynlige og uovervindelige bånd, som samlivets vane snører omkring vor tilværelse. Hun hagede sig fast til ham, underkuede ham og pinte ham. De skændtes fra morgen til aften, hånede hinanden og sloges.

Omsider fik han nok og ville have en ende på det. For enhver pris ville han bryde. Han solgte alle sine billeder, lånte penge af sine venner og fik på den måde tyve tusinde francs samlet

sammen (han var den gang endnu ikke berømt), som han en morgen efterlod på bordet tillige med et afskedsbrev.

Derpå søgte han tilflugt hos mig. Hen imod klokken tre om eftermiddagen ringede det. Jeg gik hen og lukkede op. En kvinde fo'r ind, skubbede mig til side og styrtede lige ind i atelieret: det var hende. Da han så hende, rejste han sig op.

Hun kastede med en virkelig storslået bevægelse konvolutten med pengesedlerne for hans fødder og erklærede med brudt stemme:

"Her er Deres penge. Jeg vil ikke have dem."

Hun var meget bleg, hun rystede og så ud til at være i stand til at begå enhver dårskab. Jeg så hen på ham, han var også blevet bleg, bleg af vrede og raseri, og måske parat til enhver voldsomhed.

Han spurgte:

"Hvad vil De?"

Hun svarede:

"Jeg vil ikke behandles som en tøjte. De har lokket for mig og taget mig. Jeg har ikke bedt Dem om noget. Behold mig!"

Han stampede i gulvet:

"Nej, det er for galt! Hvis du tror, at du ..."

Jeg havde grebet ham i armen:

"Ti stille, Jean, lad mig."

Jeg gik hen til hende, og lidt efter lidt forsøgte jeg blidt at tale hende til fornuft. Jeg kom med alle de argumenter, som man plejer at bruge ved en sådan lejlighed. Hun stod trodsig, stiv og stum og hørte på mig uden at røre sig.

Til sidst vidste jeg ikke mere, hvad jeg skulle sige, og da jeg så, at der aldrig ville blive en ende på det, greb jeg til det yderste

middel. Jeg sagde:

"Han holder stadig af dig, du små, men hans familie vil absolut have ham gift, så du må kunne forstå, at ..."

Det gav et sæt i hende.

"Å! ... å! ... ja, så forstår jeg det ..."

Og hun vendte sig om imod ham:

"Du ... du skal altså giftes?"

Han svarede hårdt:

"Ja."

Hun gjorde et skridt fremad:

"Hvis du gifter dig, så tager jeg livet af mig ... hører du."

Han trak på skuldrene og sagde:

"Ja, værsgo ... gør du bare det."

Hun fremstødte to eller tre gange med halsen sammensnøret af en skrækkelig angst:

"Hvad er det, du siger? ... hvad er det, du siger? ... hvad er det, du siger? ... Sig det én gang til, om du tør!"

Han gentog:

"Ja, værsgo ... tag du bare livet af dig, hvis det kan more dig."

Hun var blevet uhyggeligt bleg:

"Du skulle ikke udæske mig – ellers kaster jeg mig ud ad vinduet. "

Han gav sig til at le, gik hen til vinduet, lukkede det op og bukkede som en mand, der vil være høflig og ikke selv gå først:

"Værsåartig, det er denne vej. Efter Dem!"

Hun stirrede et sekund på ham med et forfærdeligt, vanvittigt blik; så tog hun tilløb som for at springe over en hæk på marken, fo'r lige forbi mig og forbi ham, svang sig ud over gitteret og forsvandt.

Jeg glemmer aldrig den virkning, dette åbne vindue gjorde på mig, efter at jeg havde set hendes legeme fare igennem det og falde; det forekom mig et øjeblik så stort som himlen og så tomt som rummet. Instinktmæssigt veg jeg tilbage og turde ikke se ud, som om jeg selv måtte falde.

Jean stod lamslået uden at kunne gøre en bevægelse.

Den stakkels pige blev bragt op med begge benene knust. Hun vil aldrig mere komme til at gå.

Hendes elsker, der var vanvittig af samvittighedsnag og måske også rørt over hendes kærlighed, tog hende atter til sig og giftede sig med hende.

Ja, der har du historien, kære."

Det begyndte at mørkne. Den unge frue kom til at fryse og ville videre. Tjeneren skubbede sygevognen ned imod landsbyen. Maleren gik ved siden af sin hustru. I en hel time havde de ikke vekslet et eneste ord.

Baronessen

"Du vil få nogle interessante kunstgenstande at se," sagde min ven Boisrené til mig, "kom bare med."

Han trak mig med op på første sal i et smukt hus i en af de største gader i Paris. Vi blev modtaget af en yderst velopdragen og behagelig mand, der førte os fra værelse til værelse og viste os den ene sjældne genstand efter den anden. Ligegyldig nævnede han prisen og de store summer, ti, tyve, tredive, halvtredsindstyve tusinde gled over hans læber med en sådan ynde og lethed, at man ikke kunne tvivle om, at denne verdensmand af en antikvitetshandler havde millioner liggende gemt i sit pengeskab.

Jeg havde allerede længe kendt ham af omtale. Behændig, smidig og overordentlig klog som han var, tjente han til mellemmand i næsten alle slags transaktioner. Han stod i forbindelse ikke alene med Paris', men også med hele Europas og selv Amerikas rigeste kunstkendere, han kendte deres smag og deres øjeblikkelige samlermani, og med et ord eller – hvis de boede i en fjernt liggende by – med et telegram lod han dem vide, når en genstand, som kunne passe for dem, var til salg.

Selv mænd af det bedste selskab tog, når de var kommet i forlegenhed, deres tilflugt til ham, enten for at skaffe sig penge til at spille for og til at betale gæld med eller, når det var særlig vanskelige tider, for at få solgt et maleri, et familiesmykke, nogle gobeliner eller, hvis det kneb meget stærkt, en hest eller en ejendom.

Der blev sagt, at han aldrig, hvis han blot så den mindste udsigt til vinding, nægtede at yde den art tjenester.

Boisrené lod til at stå på en meget fortrolig fod med denne mærkelige mand. De havde åbenbart haft mere end én forretning sammen.

Han var høj, slank, skaldet og meget elegant. Hans blide, indsmigrende stemme havde noget ejendommeligt bedårende ved sig, der bibragte tingene et særligt værd. Når han tog en eller anden kunstgenstand i sine hænder, vendte og drejede han den og så på den med en sådan behændighed, smidighed, elegance og kunstglæde, at den straks syntes forskønnet, forvandlet ved hans berøring og hans blik. Og uvilkårligt anslog man den til at være meget mere værd, end inden den var gået fra glasmontren over i hans hænder.

"Og Deres Kristus," spurgte Boisrené, "Deres smukke renæssance-Kristus, som De viste mig i fjor, hvor er den blevet af?"

Antikvitetshandleren smilede og svarede:

"Den er solgt og det på en ret ejendommelig måde. Det er forresten en ægte parisisk historie. Har De lyst til at høre den?"

"Ja, det vil jeg gerne."

"Kender De baronesse Samoris?"

"Ja og nej. Jeg har set hende en gang, men jeg ved, hvem hun er."

"Ved De det? Ved De alt om hende?"

"Ja, det tror jeg da."

"Lad mig høre, hvad De ved, for at jeg kan se, om De ikke tager fejl."

"Det skal snart være sagt. Baronesse Samoris er verdensdame og har en datter, uden at nogen nogensinde har kendt hendes mand. Men selv om hun ikke har haft en mand, så har hun i hvert fald elskere, men på en meget diskret måde, for hun bliver modtaget i visse tolerante eller blinde kredse.

Hun går i kirke og går meget andægtigt til alters, men således at alle får det at vide, og hun kompromitterer sig aldrig. Hun håber, at hendes datter vil gøre et godt parti. Er det rigtigt?"

"Ja, men jeg kan komplettere Deres oplysninger. Hun er en holdt dame, der får sine elskere til at respektere sig mere, end om hun slet ikke stod i forhold til dem. Det er en sjælden egenskab, for på den måde opnår en kvinde alt, hvad hun vil, af en mand. Den, som hun, uden at han aner det, har valgt, får først længe lov til at gøre kur til hende, attrår hende i frygtsom bæven, er ydmyg i sine tilnærmelser, forbavses over at opnå hendes gunst og besidder hende i dybeste agtelse. Han mærker ikke en gang, at han underholder hende, så taktfuldt bærer hun sig ad, og hun forstår at lægge så megen tilbageholdenhed, værdighed og korrekthed ind i deres forhold, at han, når han kommer fra hendes sovekammer, ikke ville betænke sig på at give den mand, som var i stand til at betvivle hendes dyd, en ørefigen og det i fuldkommen god tro.

Jeg har gentagne gange haft lejlighed til at gøre denne dame nogle tjenester, og hun har ingen hemmeligheder for mig.

En af de første dage i januar kom hun op til mig for at låne tredive tusinde francs. Jeg lånte hende dem naturligvis ikke, men da jeg gerne ville være hende til nytte, bad jeg hende om at

tale lige ud og forklare mig sin stilling, for at jeg kunne se, hvad jeg kunne gøre for hende.

Hun sagde mig det i så elegante og forsigtige vendinger, at hun ikke på en mere fintfølende måde kunne have fortalt mig om sin datters første altergang. Jeg forstod omsider, at tiderne var slemme, og at hun stod uden en skilling.

Den store handelskrise, de politiske uroligheder, som regeringen synes at finde en fornøjelse i at holde ved lige, krigsrygterne og den almindelige pengemangel gjorde, at de penge, der var inde, ikke længere sad så løse, ikke en gang hos forelskede. Desuden kunne hun i sin egenskab af hæderlig kvinde ikke give sig hen til den første den bedste.

Hun måtte have en mand af den fornemme verden, en mand, der kunne styrke hendes position samtidig med, at han sørgede for hendes daglige fornødenheder. Selv en meget rig levemand ville kompromittere hende for bestandig og gøre hendes datters ægteskabs-udsigter meget tvivlsomme. Hun turde heller ikke tænke på at henvende sig til en eller anden mellemmand, som for en tid kunne hjælpe hende ud af forlegenheden.

Dertil kom ydermere, at hun var nødt til at holde sit hus gående på samme fod som hidtil og vedblivende deltage i selskabslivet og tage imod i håb om mellem sine gæster at finde den fornemme og diskrete ven, som hun ventede på og længtes efter.

Jeg forklarede hende, at hvis jeg lånte hende de tredive tusinde francs, havde jeg ikke megen udsigt til at se dem igen, for når de først var brugt, skulle hun på en gang skaffe sig i det mindste tresindstyve tusinde for at kunne betale mig halvdelen.

Hun så ud til at blive mere og mere fortvivlet, efterhånden som hun hørte på mig. Det gjorde mig ondt for hende, og jeg vidste ikke, hvad jeg skulle finde på, da pludselig en idé, en virkelig genial idé slog ned i mig.

Jeg havde lige købt den renæssance-Kristus, som jeg viste Dem, et ganske dejligt stykke, den smukkeste, som jeg nogensinde har set i den stil.

"Jeg har det, kære frue," sagde jeg til hende, "jeg vil lade denne elfenbens-Kristus bringe hjem til Dem. De må så opfinde en eller anden sandsynlig og rørende historie, som kan forklare Deres ønske om at skille Dem af med den. Det er selvfølgelig en familie-erindring, som De har arvet fra Deres fader.

Jeg skal nok sende Dem og selv bringe Dem købere. Det øvrige bliver Deres sag. Jeg skal dagen forud sende Dem et par linjer med oplysninger om vedkommendes stilling. Min Kristus er sine halvtredsindstyve tusinde francs værd, men De skal få den for tredive tusinde. Hvad der mere kommer ind, bliver for Deres egen mund."

Med en dybsindig mine overvejede hun i nogle øjeblikke mine ord, så svarede hun:

"Ja, det er måske en god idé. Jeg takker Dem meget."

Den følgende dag lod jeg min Kristus bringe hen til hende, og allerede samme aften sendte jeg hende baron de Saint-Hospital.

I tre måneder blev jeg ved med at sende hende købere, de bedste, jeg kunne finde, alt, hvad jeg gennem mine handelsforbindelser kunne skaffe mig vished for var virkelig solidt. Men jeg hørte ikke mere tale om hende.

Da jeg en dag havde haft besøg af en udlænding, der talte temmelig dårligt fransk, besluttede jeg, at jeg samme aften selv ville forestille ham for baronesse Samoris for at se, hvorledes det stod til.

En helt sortklædt kammertjener lukkede op for os og viste os ind i en smuk, dæmpet belyst og smagfuldt møbleret dagligstue, hvor vi måtte vente nogle minutter, inden hun kom. Hun så henrivende ud; hun rakte mig hånden og bad os om at tage plads. Da jeg havde forklaret hende årsagen til vort besøg, ringede hun.

Kammertjeneren kom øjeblikkelig.

"Vil De se," sagde hun, "om frøken Isabella kan lade nogen komme ind i kapellet."

Den unge pige bragte selv sit svar. Hun var femten år gammel, sød og beskeden, med hele ungdommens friskhed.

Hun ville selv vise os ind i kapellet.

Det var et slags andagts-kabinet, hvor der brændte en sølvlampe oven over en Kristus, min Kristus, der lå på et leje af sort fløjl. Iscenesættelsen var vellykket og meget fiffig.

Barnet gjorde korsets tegn og sagde til os:

"Se en gang, mine herrer, er den ikke dejlig?"

Jeg tog Kristusfiguren op, undersøgte den og erklærede, at den var ganske enestående. Den fremmede så også på den, men han var øjensynlig meget mere optaget af de to kvinder end af den kostbare kunstgenstand.

Der lugtede godt i deres stuer, der duftede af røgelse, blomster og parfume. Man følte sig vel til mode derinde. Det var et hjem, hvor man havde mest lyst til at blive.

Da vi atter var kommet tilbage til dagligstuen, spurgte jeg så diskret og taktfuldt som muligt om prisen. Baronessen slog øjnene ned og forlangte halvtredsindstyve tusinde francs.

Derpå tilføjede hun:

"Hvis den herre ønsker at se den endnu en gang, inden han bestemmer sig, så går jeg sjældent ud før klokken tre, og jeg tager imod hver dag."

Nede på gaden bestormede den fremmede mig med spørgsmål om baronessen, som han havde fundet bedårende. Derpå hørte jeg ikke mere, hverken om ham eller hende.

Der gik tre måneder.

En formiddag for en fjorten dage siden, da jeg sad og spiste frokost, kom hun op til mig og sagde, idet hun lagde en tegnebog i mine hænder:

"Kære ven, De er en engel. Her er halvtredsindstyve tusinde francs; det er mig, som køber Deres Kristus, og jeg giver Dem tyve tusinde francs mere for den, end vi havde aftalt, men på den betingelse, at De bliver ved med … med at sende mig købere … for den er stadig til salg … min Kristus …"

En handel

Brument (Césaire Isidore) og Cornu (Prosper Napoléon) står for kriminalretten i departementet Seine-Inférieure, anklaget for mordforsøg ved drukning af kvinden Brument, den førstnævnte af de anklagedes retmæssige hustru.

De to anklagede sidder ved siden af hinanden på den traditionelle bænk. Det er to bønder. Den første er lille og tyk med korte arme, korte ben og et rundt, rødt, svullent hoved, der uden spor af hals sidder lige på kroppen, som også er kort og rund. Han er svineopdrætter og bor i Cacheville-la-Goupil i Criquetot sogn.

Cornu (Prosper Napoléon) er af middelhøjde, mager og med et par uforholdsmæssig lange arme. Hans hoved sidder skævt, hans kæbe er fortrukket og han skeler. En blå bluse, der er lige så lang som en skjorte, når helt ned over knæene på ham, og hans sparsomme gule hår, der med vand er kæmmet glat over issen, giver hans ansigt et uhyggeligt, skiddent og udslidt præg. Han går under tilnavnet "Præsten", fordi han til fuldkommenhed forstår at efterligne kirkesangen og orgelets piben. Dette talent trækker en masse gæster, som foretrækker "Cornus messe" for Vorherres, til hans værtshus, for han er værtshusholder i Criquetot.

Madam Brument, som sidder på vidnebænken, er en radmager bondekone, der altid ser ud, som om hun halvsov. Hun sidder uden at røre sig med hænderne foldede i skødet og stirrer sløvt frem for sig.

Retsformanden fortsætter forhøret:

"De to anklagede kom altså ind til Dem, madam Brument, og puttede Dem ned i en tønde vand. Vil De fortælle os de nærmere omstændigheder. Rejs Dem op."

Hun rejser sig og ligner med sin hvide hue en lang flagstang. Med en slæbende stemme aflægger hun sit vidnesbyrd:

"Jeg sad og bælgede ærter, og så var det, de kom. Jeg sagde til mig selv: "Hvad er der i vejen med dem? De ser ikke ud, som de plejer, de har nok ondt i sinde." De gloede på mig, sådan fra siden, især Cornu, for han skeler jo. Jeg bryder mig ikke om at se dem sammen, man ved aldrig, hvad de to kan finde på. "Hvad vil I?" siger jeg til dem. Men de svarede ikke, og jeg fik ligesom en lille mistanke om, at der var noget galt ..."

Anklagede Brument afbryder hastigt vidnet og erklærer:

"Jeg havde drukket."

Ved disse ord vender Cornu sig om imod sin medskyldige og siger med en stemme så dyb som en orgeltone:

"Sig du hellere, at vi havde drukket begge to, så lyver du ikke."

Retsformanden, strengt:

"Vil De dermed sige, at De begge var berusede?"

Brument:

"Nå ja, det kan man vel gerne kalde det."

Cornu:

"Det kan jo hænde os alle sammen."

Retsformanden til offeret:

"Vil De fortsætte Deres vidnesbyrd, madam Brument."

"Ja ... så siger Brument på en gang til mig: "Vil du tjene hundrede sous?" – "Ja, hvorfor ikke?" siger jeg, for hundrede sous, det er altid hundrede sous og dem hitter man ikke på gaden. Så siger han til mig: "Så pas godt på og gør ligesom jeg,"

og så går han ud efter den store tønde, der står under tagrenden på hjørnet, vælter den om, triller den ind og planter den lige midt i køkkenet, og så siger han til mig: "Gå ud og hent noget vand, indtil den er fuld."

Og jeg går ned til kæret med de to spande og henter vand og så mere vand, og sådan blev jeg ved en hel time, for tønden er med Deres tilladelse, hr. dommer, lige så stor som et bryggerkar.

Imens jeg rendte dér og sled, tog Brument og Cornu sig et lille glas og så nok et og så nok et. De var snart så medtagne, at de ikke kunne se ud af øjnene, og jeg sagde til dem: "Det er jer, der er fulde, I er meget fuldere end den tønde her." Og så svarer Brument: "Bryd du dig bare ikke om det, men gør dit arbejde færdigt. Din tur kommer også, det skal gå ærligt til." Men jeg brød mig ikke videre om, hvad han vrøvlede af sig, for jeg så jo, at han var fuld.

Da tønden var fyldt helt op til randen, sagde jeg: "Værs'go, nu er det besørget."

Og så giver Cornu mig hundrede sous. Ikke Brument, men Cornu; det var Cornu, som gav mig dem. Og Brument siger så til mig: "Vil du tjene hundrede sous til?" – "Ja," siger jeg, for jeg er jo ikke vant til den slags ekstrafortjenester. Så siger han til mig: "Så klæd dig af."

"Skal jeg klæde mig af?"

"Ja, gu' skal du så," siger han.

"Hvor meget skal jeg tage af?"

Han siger:

"Hvis du generer dig, kan du beholde særken på, det kan hverken gøre fra eller til."

Hundrede sous, det er hundrede sous, og jeg giver mig til at klæde mig af, skønt jeg ikke rigtig kunne lide at gøre det, mens de to driverter gloede på mig. Jeg tog min hue af og så min nattrøje og så mit skørt og så mine træsko, men så siger Brument til mig: "Du kan også gerne beholde dine strømper på, vi er meget skikkelige at komme ud af det med?"

Og Cornu svarer:

"Ja, det er vi, vi er morderlig skikkelige."

Dér stod jeg altså næsten ligesom hende, mor Eva. De rejste sig op, men de kunne næsten ikke stå på benene, så drukne var de, med Deres tilladelse, hr. dommer.

Jeg siger til mig selv:

"Hvad mon de nu har for?"

Og Brument siger:

"Er du parat?"

Cornu svarer:

"Ja, jeg er."

Og så tager de fat i mig, Brument ved hovedet og Cornu ved benene, ligesom man ungefær tager på et lagen, der skal vrides. Jeg gav mig naturligvis til at vræle af alle kræfter, men så siger Brument:

"Hold kæft!"

Og så var det, at de løftede mig op og puttede mig ned i tønden, som var fuld af vand, og det isnede sådan igennem mig, at jeg slet ikke kunne sige noget. Og så siger Brument:

"Er det det hele?"

Cornu svarer:

"Ja, gu' er det så."

Men Brument indvender:

"Men hovedet er ikke med og det tæller."

Cornu siger:

"Så put hovedet ned."

Og så tager Brument og presser mit hoved ned, som om han ville drukne mig, og vandet trængte op i næsen på mig, og jeg syntes allerede, at jeg var kommet i Paradis. Og han skubbede mig længere og længere ned og til sidst vidste jeg ikke mere af mig selv.

Men så blev han vist bange, for han trak mig op igen og sagde:

"Skrub så hen og få dig tørret, dit skrog."

Og jeg løb min vej, lige så stærkt jeg kunne, lige over til præsten, der låner mig et af sin husholderskes skørter, for jeg var jo splitternagende nøgen, og så sender han bud efter Chicot, skovfogeden, der går hen og henter gendarmerne, og så går de alle sammen med mig hjem.

Og dér finder vi så Brument og Cornu, som står og tamper løs på hinanden.

Brument skrålede:

"Det er ikke sandt, jeg siger dig, at der i det mindste er en kubikmeter. Det er en dårlig måde at regne på."

Cornu vrælede:

"Fire spande gør omtrent en halv kubikmeter. Det stemmer og du har ikke noget at skulle have sagt."

Så tog gendarmerne dem i kraven, men det kom jo ikke mig ved."

Hun sætter sig, og tilhørerne i salen ler. Jurymedlemmerne ser forbløffet på hinanden. Retsformanden tager ordet:

"Anklagede Cornu, det lader til, at det er Dem, som er ophavsmanden til dette skændige påfund. Vil De behage at forklare Dem nærmere!"

Cornu rejste sig:

"Hr. dommer, jeg havde fået noget at drikke."

Retsformanden svarede alvorligt:

"Det ved jeg. Gå videre!"

"Ja vel, hr. dommer. Brument kom altså hen i mit værtshus, sådan henad ni, var den vel, og han forlangte et glas brændevin, og så sagde han til mig: "Du skal vel have et med, Cornu?" Og jeg sætter mig overfor ham og drikker med ham og af høflighed så giver jeg også en omgang. Så gjorde han gengæld, det ene glas gled ned efter det andet og til sidst, da klokken var blevet tolv, havde vi begge to fået lidt i hovedet.

Så på én gang giver Brument sig til at græde, og det rørte mig. "Hvad er der i vejen med dig?" spørger jeg, og han svarer: "Jeg skal bruge to tusinde francs til på torsdag." Den kølede mig jo lidt af, som rimeligt er. Men så pludselig kommer han dumpende med et forslag: "Vil du ikke købe min kone?"

Jeg havde fået noget at drikke og jeg er enkemand, så De kan nok forstå, hr. dommer, at det gjorde et vist indtryk på mig. Jeg kendte ikke hans kone, jeg havde aldrig set hende, men et kvindemenneske er dog et kvindemenneske, ikke sandt? "Hvor meget skal jeg give for hende?" spørger jeg ham.

Han tænkte lidt over det eller lod i det mindste, som om han gjorde det. Når man har noget i hovedet, så er man ikke rigtig klar, ved De nok, hr. dommer. Endelig siger han: "Jeg vil sælge dig hende i kubikmetre."

Det forbavsede mig slet ikke, for det første, fordi jeg var lige så fuld som han, og for det andet, fordi en kubikmeter, det er noget, jeg i min næringsvej forstår mig på. Det bliver omtrent det samme som tusinde liter, og det kunne nok passe mig.

Det gjaldt altså bare om at blive enige om prisen. Alting afhænger af kvaliteten. Jeg sagde derfor til ham: "Hvor meget skal jeg så give for en kubikmeter?"

Han svarer: "To tusinde francs."

Det gav først et sæt i mig, men så kom jeg til at tænke på, at en kvinde aldrig kan fylde mere end tre hundrede liter. Alligevel sagde jeg: "Det er alt for dyrt."

Han svarede: "Jeg kan ikke gøre det billigere – så sætter jeg for meget til."

De kan nok begribe, at man ikke har handlet med svin for ingenting, man ved, hvorledes tingene skal tages. Men selv om han er blevet fiffig gennem sit flæsk, så er jeg gennem min brændevin blevet endnu fiffigere. Ha! Ha! Ha! Jeg sagde altså til ham: "Hvis hun var ny, så kunne det nok lade sig høre, men du har jo brugt hende, ikke sandt? Slidt er hun. Du skal få femten hundrede francs kubikmeteren, ikke en skilling mere. Er du fornøjet med det?"

Han svarer: "Nå, skidt, lad gå!"

Jeg giver ham håndslag på købet, og så drager vi af med hinanden under armen. Det gælder om at stive hinanden af her i livet.

Men på én gang blev jeg bange: "Hvorledes har du forresten tænkt at måle hende, hun er jo ikke flydende?"

Han forklarede mig, hvorledes han mente, at vi kunne bære os ad; det gik ikke så let, for han var mægtig drukken. "Ser du,"

sagde han, "vi tager bare en balje, og den fylder vi med vand – lige til randen, forstår du – og så putter vi hende ned i den. Alt det vand, der flyder ovenover, det måler vi, og så har vi det."

Jeg svarede: "Ja, det er jeg nok med på, men det vand, som render over, det løber væk. Hvorledes vil du bære dig ad med at måle det?"

Så kaldte han mig et fjols og forklarede, at vi, når hun var kommet op, kun behøvede at fylde baljen igen. Det vand, der gik til, var målet. – – "Jeg forudsætter, at det bliver ti spande, det udgør lige en kubikmeter." Han er nu ikke så dum alligevel, selv om han har fået lidt i hovedet, det bæst!

Nå, så er vi imidlertid kommet hjem til ham, og jeg kigger på varen. Nogen skønhed, det er hun jo ikke, det vil vist enhver give mig ret i, De behøver bare at se på hende. Jeg sagde til mig selv: "Jeg har ladet mig tage ved næsen, men det er lige meget – køn eller grim, et kvindemenneske er det alligevel!" Er det ikke sandt, hr. dommer? Men så ser jeg også straks, at hun er så mager som en reje, og jeg siger stadig til mig selv: "Der er ikke en gang fire hundrede liter." Jeg forstår mig jo på de dele, jeg er vant til at have at gøre med flydende varer.

Hun har selv fortalt Dem, hvorledes det gik til. Jeg var så morderlig pæn at lade hende beholde både særken og strømperne på, skønt det ikke var til min fordel.

Da det var overstået, bener hun af, og jeg siger:

"Pas på hende, Brument, hun stikker af."

Han svarer:

"Bare rolig, jeg skal nok få fat på hende igen. Hun kommer sågu' nok, når hun skal have noget mad. Lad os nu måle, hvor meget vand, der mangler."

Jeg giver mig til at måle. Det var ikke en gang fire spande – ha! ha! ha!"

Den anklagede får et sådant latteranfald, at gendarmen må dunke ham i ryggen. Da han endelig er blevet roligere, fortsætter han:

"Men så bliver Brument rasende og erklærer: "Det er ikke nok, det må gå om igen."

Han skælder ud, og jeg skælder ud, og han slår løs, og jeg slår igen, og så var den gående.

Det kunne have varet lige til dommedag, for fulde var vi jo, hvis ikke gendarmerne var kommet. De får os skilt ad, og de skælder os huden fuld og binder os og slæber os i fængsel. Jeg forlanger skadeserstatning."

Han sætter sig.

Juryen trækker sig forfjamsket tilbage for at overveje. Efter en times forløb kommer den atter ind i salen og frikender de anklagede, men tildeler dem en streng advarsel, hvori ægteskabets hellighed foreholdes dem og det nøjagtige grænseskel for tilladelige handelstransaktioner ridses op for dem.

Brument vender sammen med sin kone tilbage under det ægteskabelige tag.

Cornu går hjem til sit værtshus.

En morder

Den skyldiges defensor var en ganske ung advokat, en begynder, der talte som følger: "Kendsgerningerne lader sig ikke omstride, mine herrer edsvorne. Min klient, en hæderlig mand, en fortræffelig, blid og beskeden embedsmand, har i et øjebliks hidsighed, der forekommer én ganske uforståelig, myrdet sin chef.

Vil De tillade mig, om jeg så må sige, at udrede denne forbrydelses psykologi uden at mildne noget og uden at undskylde noget? Bagefter kan De dømme.

Jean-Nicolas Lougère er søn af overordentlig hæderlige folk, der har opdraget ham til en ligefrem og respektfuld mand.

Dér har vi hans forbrydelse: respekten! Det er en følelse, mine herrer edsvorne, som vi i vore dage ikke mere kender synderligt til. Kun navnet på den synes endnu at eksistere, men dens magt er forsvundet. Man må trænge ind i visse gammeldags og beskedne hjem for at finde denne strenge tradition, denne religion overfor ting eller mennesker, denne følelse af tillidsfuld og næsten hellig tro, som ikke tåler hverken en tvivl eller et smil, ikke en gang skyggen af en mistanke.

Man kan ikke være en hæderlig mand, en virkelig hæderlig mand i ordets fulde betydning, uden at eje denne respekt i sig. Den mand, der har respekt, går om med lukkede øjne. Han tror. Vi andre, der med vidt åbne øjne ser på verden, vi, som tilbringer vort liv i dette justitspalads, der er som et kloakafløb for menneskeheden, vi, for hvem enhver skændsel bliver skriftet, og som skal være forsvarere for alle menneskelige

skurkestreger, for alle slyngler af begge køn og alle aldre, lige fra fyrster og ned til forstædernes hjemløse pak, vi, som med overbærenhed, med forståelse, med smilende velvilje skal tage os af alle skyldige for overfor Dem, mine herrer edsvorne, at tale til deres forsvar, vi, som, ifald vi virkelig holder af vor gerning, i vor egenskab af advokater måler vor sympati efter forbrydelsens størrelse, vi kan ikke længere føle det mindste gran af respekt.

Vi ser alt for tydeligt den fordærvelsens strøm, der flyder lige fra magtens indehavere og ned til det usleste menneskevrag, vi ser alt for tydeligt, hvorledes alt går for sig, alt er til fals og alt sælges. Stillinger, embeder, æresbevisninger – alt sælges brutalt for lidt guld, mere behændigt for titler eller andele i industrielle foretagender eller simpelthen for en kvindes kys. Vor pligt og vor livsstilling tvinger os til at kende alt og til at mistænke alle, for alle er mistænkelige; og vi bliver overraskede, når vi pludselig står ansigt til ansigt med en mand, der som den morder, der sidder overfor Dem, til den grad er i besiddelse af respektens religion, at den gør ham til martyr.

Vi andre, mine herrer edsvorne, vi har æresfølelse på samme måde som vi har renlighedssans, gennem stolthed og gennem følelsen af vor personlige værdighed, men vi har ikke på bunden af vort hjerte den medfødte, blinde, brutale tro som denne mand.

Lad mig fortælle Dem hans liv.

Han blev opdraget, således som man i tidligere tider opdrog børnene; alle menneskenes handlinger blev inddelt i to dele: det, som er godt, og det, som er slet. Det gode blev vist ham med en uimodståelig autoritet, der fik ham til at skelne det fra

det onde, ligesom man skelner dag fra nat. Hans fader hørte ikke til den slægt af overlegne ånder, der ser på alt højt oppe fra, og fra dette stade ser kilderne til alle anskuelser og erkender den sociale nødvendighed, der har affødt disse skel.

Han voksede altså op og blev troende og tillidsfuld, begejstret og snæversynet.

Da han var to og tyve år gammel, giftede han sig. Det var et parti, som var blevet lavet i stand med en kusine af ham, der var lige så jævnt tænkende og lige så ren som han selv. Han havde det enestående lykketræf til livsledsagerinde at få en hæderlig og retsindig kvinde, hvad der er noget af det sjældneste og mest respektable. Han havde for sin moder næret den ærbødighed, der i gammeldags, patriarkalske familier altid omgiver familiemoderen, og han overførte på sin hustru lidt af denne religion, som ikke en gang formindskedes ved ægteskabets intimiteter. Og uden at ane, at der var svig til, levede han i det fulde dagslys i en tilstand af rolig lykke, der gjorde ham til noget ganske for sig selv. Da han ikke bedrog nogen, faldt det ham aldrig ind, at andre kunne bedrage ham.

Nogen tid forinden sit giftermål havde han fået ansættelse som kasserer hos hr. Langlais, hvis morder han nu er blevet.

Gennem de vidnesbyrd, som fru Langlais, hendes broder, hr. Perthuis, der var hendes mands kompagnon, hele familien og alle bankens overordnede embedsmænd har aflagt, ved vi, mine herrer edsvorne, at Lougère var et mønster på en embedsmand, redelig, høflig, samvittighedsfuld, ærbødig mod sine overordnede og påpasselig med sit arbejde.

Han blev i øvrigt behandlet med al den agtelse, som hans eksemplariske opførsel fortjente. Han havde vænnet sig til den

og til den ærbødighed, der vistes hans kone, som alle munde var enige om at rose.

Hun fik tyfus og døde efter få dages forløb.

Han følte sikkert en dyb sorg, men det var en besindig og kølig sorg, således som han med sin regelrette natur måtte sørge. Kun af hans bleghed og de furer, der var kommet i hans ansigt, så man, hvor meget han havde lidt.

Så var det, at der hændte noget meget naturligt.

I ti år havde denne mand været gift. I ti år havde han bestandig følt en kvinde ved sin side. Han havde vænnet sig til hendes omhu, til lyden af hendes stemme, når han kom hjem, til hendes godnat om aftenen og hendes godmorgen, når han vågnede, til hendes kjoles sagte raslen, og til de snart elskovsfulde og snart moderlige kærtegn, der gør én tilværelsen så let, til den bevidsthed om et elsket væsens nærhed, der gør timerne mindre lange. Måske havde han også vænnet sig til at få sine livretter ved bordet og til alle de små, materielle opmærksomheder, som man ikke tænker over, men som lidt efter lidt bliver én uundværlige.

Han kunne ikke mere leve alene og for at få de endeløse aftener til at gå, vænnede han sig til at sætte sig en times tid eller to hen i en nærliggende café. Han drak et glas øl og blev siddende uden at røre sig, mens han med et adspredt blik fulgte kuglerne, der under den tætte tobaksrøg trillede efter hinanden hen over billardet, og uden at tænke over, hvad han hørte, lyttede til de spillendes skænderier, sine sidemænds politiske samtaler og de lattersalver, der af og til ved en eller anden drøj vittighed rungede over til ham fra den anden ende af lokalet.

Han endte ofte med at falde i søvn af træthed og kedsommelighed. Men i hans hjerte og i hans legeme var der stadig en uimodståelig længsel efter en kvindes hjerte og en kvindes legeme, og uden at det stod ham selv klart, rykkede han hver aften lidt nærmere hen imod disken, bag hvilken kasserersken tronede, en lille blondine, der, blot fordi hun var kvinde, udøvede en magnetisk tiltrækning på ham.

De kom snart i snak sammen, og det blev ham hurtigt en kær vane at tilbringe sine aftener ved siden af hende. Hun var elskværdig og imødekommende, således som det hørte sig til i hendes stilling, og hun morede sig med at få hans glas øl fornyet så mange gange som muligt for at sætte liv i forretningen.

For hver dag, der gik, følte han sig stærkere knyttet til denne kvinde, som han ikke kendte og om hvis livsførelse han intet anede, men som han elskede ene og alene, fordi han ikke så nogen anden.

Den små, der ikke var tabt bag af en vogn, var ikke længe om at opdage, at hun kunne få ham til hvad det skulle være, og hun overvejede, på hvilken måde hun bedst kunne udnytte det godtroende menneske. Det klogeste var sikkert at få ham til at gifte sig med hende.

Det lykkedes hende uden alt for meget besvær.

Behøver jeg at sige Dem, mine herrer edsvorne, at denne kvindes opførsel var i allerhøjeste grad uregelmæssig, og at ægteskabet i stedet for at lægge et bånd på hendes udskejelser tværtimod syntes at give dem endnu friere løb.

Af en slags medfødt kvindelig perversitet lod hun til at finde en særlig fornøjelse i at bedrage sin hæderlige mand med alle

hans kolleger i banken. Jeg siger udtrykkelig: med dem alle! Vi har beviser, mine herrer edsvorne, breve! Det var snart en offentlig skandale, kun manden var som altid den eneste, der intet vidste.

Til sidst fandt dette fruentimmer af grunde, hvis egennytte er letfattelige, på at forføre chefens egen søn, en nittenårig ung mand, over hvis sind og sanser hun snart fik en højst uheldig indflydelse. Langlais, der indtil da af godhed og af venskab for sin underordnede havde lukket øjnene, følte ved at se sin søn mellem hænderne eller rettere i armene på denne farlige skabning en berettiget vrede.

Han var så uforsigtig at kalde Lougère ind til sig, mens han endnu var under indflydelse af den første faderlige ophidselse.

Jeg har nu kun, min herrer edsvorne, at læse for Dem beretningen om selve forbrydelsen, således som den faldt fra den døendes læber og blev optegnet af forhørsdommeren.

Jeg havde aftenen forud fået at vide, at min søn havde givet dette fruentimmer ti tusinde francs, og min vrede var større end min fornuft. Det kunne selvfølgelig aldrig falde mig ind at nære den mindste mistanke om Lougères hæderlighed, men der er en vis art blindhed, som er værre end en brøde.

Jeg lod ham altså kalde ind til mig og sagde ham, at jeg beklagede ikke længere at have brug for hans tjeneste.

Han blev stående ganske forfjamsket foran mig og forstod øjensynlig ikke, hvad jeg mente. Han endte med med en vis ilterhed at bede om en nærmere forklaring.

Jeg nægtede at give ham den, idet jeg erklærede, at min beslutning skyldtes ganske private grunde. Han fik deraf det indtryk, at jeg tiltroede ham en eller anden mislighed og meget

bleg besvor han mig – fordrede han – at jeg skulle give ham mine grunde. Da han først havde fået denne tanke i hovedet, talte han sig i sin krænkelse mere og mere hidsig.

Jeg tav imidlertid stadig og det opirrede ham yderligere. Han fornærmede mig og hånede mig og arbejdede sig ind i et sådant raseri, at jeg var bange for, at han skulle gå til håndgribeligheder.

Til sidst kom han med en bemærkning, som sårede mig dybt, og ude af mig selv slyngede jeg ham sandheden i ansigtet.

Han blev i nogle sekunder stående og stirrede på mig med et par forvildede øjne. Så så jeg ham snappe den lange saks, som jeg bruger til at klippe marginen af nogle protokoller, fra mit skrivebord, og inden det stod mig klart, hvad han havde til hensigt, kastede han sig med løftet arm over mig. Jeg følte ingen smerte, men jeg mærkede noget trænge ind i min hals lige ovenfor brystet.

Det er hele beretningen om mordet. Ja, mine herrer edsvorne, hvad skal jeg mere sige til hans forsvar? Han respekterede sin anden kone blindt, fordi han med fuld berettigelse havde respekteret den første."

Juryen trak sig tilbage og efter en kort forhandling blev den anklagede frikendt.

Martine

Det var kommet over ham en søndag efter gudstjenesten. Han gik ud af kirken og fulgte hulvejen, der førte lige til hans hjem, da han foran sig så Martine, der ligeledes var på hjemvejen.

Med en rig gårdejers tunge og selvbevidste gang spadserede faderen ved siden af datteren. En bluse var ham ikke fin nok, og han var derfor iført en slags jakke af drapgråt klæde; på hovedet havde han en rund filthat med bred skygge.

Hun var klemt ind i et korset, som hun kun havde på én gang om ugen, og gik med knejsende, lidt vrikkende holdning. Hendes skuldre var brede og nedenfor den snørede midje sprang hofterne stærkt frem.

Hun havde en stor blomsterhat, der var pyntet af en modehandlerinde i Yvetot, og han så tydeligt hendes kraftige, runde og spændstige nakke, hvor de små hår krusede sig i et pur, der var blevet rødligt af solen og den friske luft.

Han, Benoist, så ikke andet end hendes ryg, men han kendte godt hendes ansigt, skønt han aldrig før havde tænkt på at lægge mærke til hende.

Og pludselig sagde han til sig selv:

"Det er fanneme et flot pigebarn, den Martine!"

Han blev ved at holde sig bag ved hende og følte på én gang et beundrende begær stige op i sig. Han behøvede såmænd aldeles ikke at se hendes ansigt. Han tog ikke øjnene fra hendes figur, det var ham nok, og han blev ved med at gentage for sig selv:

"Det er fanneme et flot pigebarn!"

Martine drejede af til højre for at gå ind i sin faders, Jean Martins gård, men inden hun gik ind, vendte hun sig om og kastede et blik tilbage. Hun fik øje på Benoist og syntes, at han så helt løjerlig ud.

"Goddag, Benoist," råbte hun.

Han svarede:

"Goddag, Martine. Goddag, fa'r Martin."

Så gik han videre.

Da han kom hjem, stod suppen allerede på bordet. Han satte sig lige overfor sin moder ved siden af karlen og røgterdrengen, medens pigen gik ned i kælderen for at tappe æblemost.

Han spiste et par skefulde og skød så tallerkenen fra sig.

Hans moder spurgte:

"Er du ikke rask, Benoist?"

Han svarede:

"Nej, det er ligesom om noget klemmer mig i maven og tager appetitten fra mig."

Han så på, at de andre spiste, idet han af og til skar sig et stykke brød, som han langsomt førte op til munden og tyggede længe. Han tænkte på Martine:

"Det er alligevel et flot pigebarn!"

Og at tænke sig, at han ikke havde opdaget det før nu, at det ganske pludselig var kommet over ham og det så stærkt, at han slet ikke kunne spise.

Han rørte heller ikke ved ragouten.

Hans moder sagde:

"Så, Benoist, tving dig nu til at spise en lille smule. Det er lammekød, det vil gøre dig godt. Når man ikke har appetit, så må man tvinge sig til at spise."

Han slugte atter et par bidder, men så skød han på ny tallerkenen fra sig – nej, det var ham ganske umuligt at få noget som helst ned.

Da køerne skulle flyttes, gik han sig en tur ud i marken og gav røgterdrengen lov til at gå hjem; han skulle nok selv tage sig af kreaturerne på vejen.

Der var ikke et menneske i marken, eftersom det var hviledag. Hist og her lå midt i kløveren en ko med svulmende mave og gumlede i det varme solskin. Fraspændte plove var smidt hen i hjørnerne af pløjemarkerne, og den nypløjede jord, der var parat til at tage mod sæden, brød med sine store brune firkanter de lyse felter, hvor de gule stubbe efter det nyligt afmejede korn stod og rådnede.

En lidt tør efterårsvind blæste hen over markerne og bebudede en kølig aften oven på solnedgangen. Benoist satte sig på en grøftekant, tog sin hat af, lagde den ned på sine knæ, som om han trængte til at mærke luften omkring sin pande, og sagde højt midt i eftermiddagens stilhed:

"Ja, det er et flot pigebarn, gu' er det så."

Om aftenen, da han gik i seng, og næste morgen, da han vågnede, tænkte han atter på hende.

Han var ikke bedrøvet, og han var heller ikke misfornøjet; han kunne ikke sige, hvad der var i vejen med ham. Der var noget, han ikke kunne blive af med, noget, der hagede sig fast til ham, en tanke, som han ikke kunne få væk, og som fyldte hans hjerte med en underlig kildrende fornemmelse.

Det kan hænde, at en stor flue bliver lukket inde i et værelse. Man hører den summende flyve rundt og denne summen er ikke til at blive fri for, den ærgrer én. Pludselig hører den op og

man glemmer den; men lige på én gang begynder den igen og tvinger én til at løfte hovedet. Man kan ikke få fat på den eller jage den bort eller dræbe den eller få den til at forholde sig roligt. Næppe har den sat sig et sted, før den straks igen giver sig til at summe.

På samme måde summede mindet om Martine om i Benoists hoved.

Han fik en pludselig længsel efter at se hende igen, og han gik flere gange forbi Jean Martins gård. Endelig fik han øje på hende; hun stod og hang noget linned op på en snor, der var trukket mellem to æbletræer.

Det var varmt, og hun havde ikke andet på end et kort skørt og en særk på den bare krop. Hver gang, hun løftede armene for at hænge et stykke op, tegnede hendes hofter sig svulmende under det tynde tøj.

Han skjulte sig i en grøft og blev liggende over en time, selv efter at hun var gået. Da han kom hjem, tænkte han endnu mere på hende end tidligere.

I en hel måned var hun ikke ude af hans tanker, og han fo'r sammen, når han blot hørte hendes navn nævne. Han kunne intet spise og lå hver nat i en stærk sved, der hindrede ham i at falde i søvn.

Om søndagen under gudstjenesten havde han ikke øjnene fra hende. Hun lagde mærke til det og smilede til ham. Det smigrede hende, at hun kunne gøre et sådant indtryk.

Pludselig en aften mødte han hende midt på en vej. Hun standsede, da hun så ham komme. Han gik lige hen til hende, halvkvalt af frygt og betagelse, men fast bestemt på at tale til

hende. Han begyndte stammende: "Ved du hvad, Martine, det kan ikke blive ved med at gå på den måde."

Hun svarede i en drillende tone:

"Hvad er det, der ikke kan blive ved med at gå, Benoist?"

Han svarede:

"At jeg tænker lige så meget på dig, som der er timer i døgnet."

Hun satte hænderne i siden:

"Det tvinger jeg dig jo ikke til."

Han stammede:

"Jo, du gør, jeg kan hverken sove eller spise. Jeg duer ikke til noget som helst mere."

Hun sagde så sagte, at hun næsten hviskede:

"Hvad skal der da til for at få dig rask igen?"

Han blev stående aldeles betaget med armene rundet ud fra kroppen og stirrede på hende med stive øjne og åben mund.

Hun gav ham et dask i maven og løb sin vej.

Fra den dag af mødtes de ofte på en grøftekant, i en hulvej eller ved et markskel, når han trak hjem med hestene eller hun var på vej med køerne til stalden.

Han følte sig uimodståeligt draget imod hende, og både hans hjerte og hans legeme skælvede i længsel. Han følte lyst til at favne hende, trykke hende ind til sig, spise hende, tage hende helt ind i sig. Og han dirrede af afmagt, utålmodighed og raseri over, at hun ikke var helt og holdent hans, således at de to kun udgjorde et eneste væsen.

Der gik sladder om dem på egnen, man sagde, at de var kærestefolk. Han havde i øvrigt spurgt hende, om hun ville være hans kone, og hun havde svaret: "Ja."

De ventede kun på en lejlighed til at snakke med deres forældre om det.

Men på én gang holdt hun op med at komme til deres stævnemøder. Han så hende heller ikke mere, skønt han tidligt og silde luskede omkring gården. Kun ved messen om søndagen fik han lige et glimt af hende. Og en søndag, lige før prædiken, lyste præsten til ægteskab for Victoire Adelaide Martine og Josephin Isidore Vallin.

Benoists hænder blev ganske følelsesløse, som om man havde tappet alt blodet ud af dem. Det summede for hans øren, og han hørte intet mere; først efter nogen tids forløb mærkede han, at han græd, så at tårerne løb ned over hans messebog.

En hel måned holdt han sig inde. Så gav han sig atter til at arbejde.

Men han var langt fra helbredet, og han tænkte stadig på hende. Han undgik at komme på de veje, der lå i nærheden af hendes hjem; han var endog bange for at se træerne omkring gården og gik hellere både morgen og aften en lang omvej.

Hun var nu blevet gift med Vallin, den rigeste gårdejer i hele sognet. Benoist og han talte ikke med hinanden, skønt de havde været kammerater lige fra deres barndom.

En aften fik Benoist oppe ved rådhuset at vide, at hun ventede sig. I stedet for at føle en stor smerte, var det ham snarere som en slags lettelse. Nu var alt forbi, helt forbi. Det skilte dem endnu mere end hendes ægteskab. Det var det bedste, der kunne hænde.

Der gik måneder og atter måneder. Af og til så han hende, når hun, lidt besværet af sit svangerskab, kom gående ned til landsbyen. Når hun fik øje på ham, blev hun rød i hovedet og

fremskyndede sin gang. Og han drejede hastigt om ad en sidevej for ikke at komme til at gå forbi hende og møde hendes øjne.

Med rædsel tænkte han på, at han ikke kunne undgå en skøn dag at komme til at stå ansigt til ansigt med hende og være nødt til at tale til hende. Hvad skulle han sige til hende nu efter alt det, som han tidligere havde sagt hende, medens han kyssede hendes hår oppe ved tindingerne? Han tænkte endnu ofte på deres stævnemøder langs grøftekanterne. Det var alligevel stygt, hvad hun havde gjort, efter alt hvad hun havde lovet ham.

Lidt efter lidt svandt sorgen dog alligevel bort fra hans hjerte, og der blev kun vemod tilbage. En dag slog han igen ind på den gamle vej, der førte forbi gården, hvor hun boede. Allerede på afstand fik han øje på husets tag. Dér var det, hun boede, derinde levede hun sammen med en anden!

Æbletræerne stod i blomst og hønsene kaglede. Hele gården så ud til at være øde, folkene var i marken for at besørge forårssåningen. Han stod stille ved leddet og så ind i gården, hunden lå og sov foran hundehuset og tre køer travede sindigt bag efter hinanden ned imod kæret. En stor kalkunsk hane spankede frem og tilbage foran porten og brystede sig for hønsene ligesom en sanger på scenen.

Benoist lænede sig til leddet, og han følte pludselig igen en stærk trang til at græde. Men i det samme hørte han et skrig, et uhyggeligt kaldende skrig, der lød inde fra hovedbygningen. Hans hænder greb krampagtig fast om træet, og aldeles forvildet blev han stående og lyttede. Endnu et skrig, et langt, sønderrivende skrig lød i hans øren og trængte helt ned i sjælen på ham. Var det hende, der skreg således?

Han betænkte sig ikke længere, men skød leddet op og fo'r over gården ind i huset. Hun lå på gulvet, hendes ansigt var ligblegt, hendes øjne flakkende, og hun vred sig af smerte under fødselsveerne.

Han blev lige så bleg som hun og skælvende stammede han:

"Her er jeg, her er jeg, Martine."

Hun svarede stønnende:

"Å, gå ikke fra mig, gå ikke fra mig, Benoist."

Han så på hende og vidste ikke længere, hvad han skulle sige, eller hvad han skulle gøre.

Hun gav sig på ny til at skrige:

"Å, å, jeg dør! Å, Benoist!"

Benoist følte med ét en uimodståelig trang til at komme hende til hjælp, til at lindre hendes smerter. Han bukkede sig ned, løftede hende op og bar hende hen på sengen; og medens hun stadig stønnede og klagede sig, klædte han hende af. Han tog først hendes liv af, så hendes nederdel og så hendes skørt. Hun knyttede hænderne og bed i dem for ikke at skrige. Han gjorde, således som han var vant til at gøre med dyrene, med køerne, fårene og hopperne. Han hjalp hende, og snart holdt han et klynkende barn mellem sine hænder.

Han tørrede det af, svøbte det ind i et viskestykke, der hang til tørring foran ilden, og lagde det oven på en bunke linned, som var lagt op på bordet for at stryges.

Han tog moderen ud af sengen og lagde hende varsomt tilbage på gulvet, medens han redte sengen. Så tog han hende op og lagde hende atter tilbage i den.

Hun stammede:

"Tak, Benoist, du er en brav fyr."

Og hun gav sig til at græde, som om hun pludselig fortrød, hvad hun havde gjort.

Han følte ikke mere elskov for hende, slet ikke. Det var forbi. Hvorfor? Hvorledes? Det ville have været ham umuligt at sige. Det, der nu var foregået, havde helbredet ham bedre end ti års fraværelse.

Udmattet og kortåndet spurgte hun:

"Er det en dreng eller pige?"

Han svarede med rolig stemme:

"Det er en pige, en nysselig lille pige."

De tav begge. Efter nogle sekunders forløb bad moderen med svag stemme:

"Vis mig hende, Benoist."

Han gik hen og tog den lille og skulle lige til at række den til moderen, da døren gik op, og Isidore Vallin åbenbarede sig på tærsklen.

Først forstod han slet ikke, hvad der var sket, men på én gang gik det op for ham.

Benoist stammede befippet:

"Jeg gik forbi, sådan rent tilfældigt, og så hørte jeg hende skrige, og så gik jeg ind … her er dit barn, Vallin!"

Med tårer i øjnene gik Vallin et par skridt frem og tog den lille bylt, som den anden rakte ham. Han kyssede barnet og blev stående nogle øjeblikke uden at kunne få vejret, så lagde han barnet ned i sengen ved siden af moderen og strakte begge sine hænder ud imod Benoist:

"Slå til, Benoist, fra nu af, ser du, er det i orden imellem os og alt er igen ved det gamle. Hvis du vil, så er vi venner, rigtige venner! …"

Og Benoist svarede:
"Ja, det vil jeg gerne – det kan du stole på, Vallin!"

En bommert

Vagtmester Varajou havde fået otte dages permission for at besøge sin søster, fru Padoie. Varajou, der lå i garnison i Rennes, hvor han førte et lystigt liv, og ellers ikke plejede at stå på en særlig god fod med sin familie, havde skrevet til sin søster, at han kunne ofre en hel uges frihed på hende. Grunden var ikke, at han længtes særligt efter søsteren, et lille, helligt og moraliserende kvindemenneske, der altid ærgrede sig, men den, at han trængte til penge, og at han var kommet i tanker om, at blandt hele hans familie var Padoies de eneste, som han endnu ikke havde prøvet på at pumpe.

Den gamle Varajou, som havde været gartner i Angers, men for længst havde trukket sig tilbage fra forretningen, havde lukket pungen for sin laban af en søn, som han i de sidste to år ikke havde set noget videre til. Hans datter havde giftet sig med Padoie, der tidligere havde været ansat i Finansministeriet og nu for nylig var blevet udnævnt til skatteopkræver i Vannes.

Varajou steg altså ud af toget og spurgte om vej til svogeren. Han traf ham i hans kontor, hvor han var i færd med at diskutere med et par bretagneske bønderfolk fra omegnen.

Padoie lettede sig i sædet, rakte Varajou hånden tværs over bordet, der var helt overlæsset med papirer, og mumlede:

"Tag en stol, jeg skal straks være hos dig."

Derpå satte han sig atter og fortsatte diskussionen.

Bønderne kunne ikke fatte hans forklaringer og Padoie kunne ikke forstå deres betragtningsmåde; han talte fransk, de

andre bretagnesk dialekt, og kontoristen, der skulle tjene som tolk, så ud til hverken at forstå den ene eller den anden part.

Det varede længe, meget længe. Varajou sad og så på sin svoger og tænkte:

"Sikk'en idiot!"

Padoie kunne vel være et halvt hundrede år; han var høj, mager, drævende i sine bevægelser og stærkt behåret. Hans øjenbryn, der sad højt oppe i panden, dannede en spidsbue med strittende hår over hvert øje. På hovedet havde han en fløjlskalot, der var prydet med en guldsnor, og hans blik var lige så trægt som hele hans øvrige person. Hans ord, hans bevægelser, hans tanker, alt var trægt hos ham. Varajou gentog for sig selv:

"Sikken idiot!"

Han for sit vedkommende hørte til den slags robuste fyre, hvis liv ikke kender synderlig andre glæder end dem, cafeen og offentlige pigebørn kan forskaffe én. Uden for disse to poler i hans tilværelse kendte han intet. Han var solbrændt, støjende i sit væsen og betragtede fra sin uvidenheds ophøjede stade hele verden med den dybeste foragt. Når han sagde: "Det var s'gu ballade", så havde han utvivlsomt dermed udtrykt den højeste grad af beundring, han overhovedet var i stand til at føle.

Padoie var endelig blevet færdig med bønderne og spurgte:

"Hvorledes har du det ellers?"

"Tak, ganske godt, som du ser, og I?"

"Jo, det går udmærket. Det var pænt af dig at tænke på at besøge os."

"Å, det har jeg såmænd længe tænkt på, men du ved nok, at i militærlivet har man ikke så megen frihed."

"Ja, det ved jeg, det ved jeg. Men det var alligevel pænt af dig."

"Og Josephine er rask?"

"Ja, ja, naturligvis. Hun kommer vist lige straks."

"Hvor er hun da?"

"Hun er ude for at aflægge et par visitter. Vi har mange bekendtskaber, det er en meget elegant og meget selskabelig by."

"Ja, det kan jeg næsten tænke mig."

Døren gik op og fru Padoie kom farende ind. Med en ret kølig holdning gik hun hen til sin broder og rakte ham hånden, idet hun spurgte:

"Er det længe siden, at du er kommet?"

"Nej, knap en halv time."

"Så – jeg troede bestemt, at toget var forsinket, det plejer det at være. Vil du ikke med ind i dagligstuen?"

De gik ind i stuen ved siden af og overlod Padoie til hans protokoller og hans skatteydere.

Så snart de var alene, tog søsteren fat.

"Det er såmænd nogle nydelige historier, jeg har hørt om dig," sagde hun.

"Hvad er det for historier?"

"Det lader til, at du opfører dig som en døgenigt. Du drikker dig fuld og du gør gæld."

Han så meget forbavset ud:

"Jeg! Aldrig i livet!"

"Å, nægt det ikke. Jeg ved besked."

Han forsøgte alligevel at forsvare sig, men hun lukkede munden på ham med en så voldsom formaningstale, at han ikke havde ikke et ord at skulle have sagt.

Hun sluttede med at sige:

"Vi spiser til middag klokken seks. Du kan gøre, hvad du vil så længe. Jeg kan ikke holde dig med selskab, for jeg har en del at bestille."

Da han var blevet alene, spurgte han sig selv, hvad han skulle gøre – skulle han gå op for at sove eller skulle han gå sig en tur? Han så snart hen til døren, der førte op til det værelse, hvori han skulle bo, og snart til døren, der gik ud til gaden. Til sidst besluttede han at spadsere lidt.

Med langsomme skridt og sablen daskende i hælene slentrede han igennem den triste, sovende, stille og uddøde bretagnerby. Han så på de små, grå huse, på de sjældne forbigående og på de tomme butikker, og han mumlede:

"Grinagtigt er her s'gu ikke i Vannes. Det var satan til idé at tage herned."

Han gik ned til havnen, der lå lige så uddød som byen, drejede op ad en lang, ensom og trøstesløs boulevard og var hjemme igen, inden klokken endnu var blevet fem. Han kastede sig på sin seng for at sove, indtil der skulle spises.

Han blev vækket ved, at pigen bankede på døren:

"Værs'go, der er rettet an."

Han gik nedenunder.

I den fugtige spisestue, hvis tapet nede ved gulvet løsnede sig i store flager, stod en suppeterrin og tre melankolske tallerkener på et rundt bord uden dug.

Hr. og fru Padoie trådte ind samtidig med Varajou.

De gik til bords. Mand og hustru slog et lille kors over deres slunkne maver, hvorpå Padoie gav sig til at øse den fede suppe op.

Efter suppen kom suppekødet, der var kogt alt for meget ud og faldt fra hinanden i fedtbævrende trevler. Varajou tyggede længe på det, han kunne næsten ikke bekvemme sig til at synke det; indvendig skummede han af raseri.

Fru Padoie spurgte sin mand:

"Skal du til amtmanden i aften?"

"Ja, min ven."

"Kom ikke for sent hjem. Du bliver altid så træt hver gang, du har været ude. Du med dit dårlige helbred egner dig ikke for selskabslivet."

Hun gav sig til at tale om det gode selskab i Vannes, det virkelig gode selskab, hvori Padoies på grund af deres religiøsitet blev modtaget og nød megen agtelse.

Oven på kødet kom der kartoffelmos og derefter til ære for den nyankomne en ret skinke.

Så blev osten sat på bordet og så kom der ikke mere. Ingen kaffe.

Det begyndte at stå klart for Varajou, at han skulle tilbringe aftenen på tomandshånd med sin søster, underkaste sig hendes bebrejdelser og høre på hendes gardinprædikener uden en gang at have så meget som et glas likør til at få dem til at glide ned med. Han følte imidlertid, at det var mere, end han kunne udholde, og han erklærede derfor, at han var nødt til at gå hen til gendarmeriet for at få sin permission påtegnet.

Allerede klokken syv lykkedes det ham at slippe fri.

Han var næppe kommet ud på gaden, førend han begyndte med at ryste sig som en hund, der kommer op af vandet. Han mumlede:

"Føj for satan – den var s'gu drøj!"

Han gav sig til at lede efter en café, den bedste café i byen. Han fandt en på torvet bag ved to gaslygter. Inde i caféen var der en fem-seks skikkelige borgermænd. De sad med albuerne på bordet og snakkede dæmpet sammen, idet de af og til vædede tungen med en slurk øl, medens to billardspillere vandrede omkring det grønne tæppe, hvor de hvide kugler trillede og stødte sammen.

Man hørte dem tælle:

"Atten. – Nitten. – Det var skidt! – Et flot stød, hva'? – Fint spillet. – Elleve. – Nu gælder det om at støde rødt. – Tyve. – Kuglen går i hullet. – Tolv. – Kan De se, jeg havde ret?"

Varajou bestilte:

"En kop kaffe og en lille karaffel cognac, men af den bedste."

Han satte sig og ventede på, at det bestilte skulle komme.

Han var vant til at tilbringe sine friaftener sammen med kammeraterne i støj og tobaksrøg. Denne stilhed, denne ro irriterede ham. Han gav sig til at drikke; først drak han kaffen, så tømte han karaflen og forlangte en til, der gik samme vej. Efterhånden fik han lyst til at le, til at skrige, synge og komme op at slås med en eller anden.

Han kaldte på opvarteren:

"Hej, De dér!"

"Herren ønsker?"

"Hør, sig mig en gang, er der ingen steder her i byen, hvor man kan holde sjov?"

Opvarteren gloede dumt på ham:

"Holde sjov? Det ved jeg ikke. Her!"

"Hvad for noget, her? Hvad kalder De da for at holde sjov?"

"Det ved jeg ikke – drikke noget godt øl eller et par glas god vin."

"Å, rejs pokker i vold, fjols. Og pigebørn? Hvad mener De om det?"

"Pigebørn … ha, ha, ha!"

"Ja, pigebørn – hvor finder man nogle her?"

"Pigebørn?"

"Ja, for satan!"

Opvarteren gik tæt hen til ham og spurgte hviskende:

"Vil De vide, hvor huset er?"

"Ja, selvfølgelig, hvad ellers?"

"De skal dreje om ad den anden gade på venstre hånd og derefter ad den første til højre. Det er nr. 15."

"Tak, min ven. Værs'go, det er til Dem."

"Mange tak, herre."

Varajou rejste sig og gik, idet han gentog for sig selv:

"Anden gade til venstre, første gade til højre."

Men da der var gået nogle sekunder, tænkte han:

"Anden gade på venstre hånd – ja, det er godt nok, men da jeg kom ud af caféen, skulle jeg så være gået til højre eller til venstre? Å pyt! det ordner sig nok."

Han gik videre, drejede om ad den anden gade til venstre og derefter ad den første til højre og ledte efter nummer 15. Det var et ret flot hus, bag hvis tillukkede skodder man skimtede de oplyste vinduer på første sal. Gadedøren stod på klem og en lampe brændte i forstuen.

Underofficeren tænkte:

"Det er vist rigtigt nok."

Han gik derfor ind og da der ingen kom, gav han sig til at kalde:

"Halløj, er der nogen?"

En lille tjenestepige kom løbende og blev stående aldeles lamslået ved synet af en soldat. Han sagde til hende:

"God aften, min ven. Er damerne ovenpå?"

"Ja, de er."

"I dagligstuen?"

"Ja."

"Kan jeg bare gå op?"

"Ja, værs'go, herre."

"Er det døren ligefor?"

"Ja."

Han gik op ad trappen, lukkede en dør op og stod i et stort, elegant værelse, der oplystes af en lysekrone, to lamper og to kandelabre med lys. Henne ved kaminen var der fire nedringede damer, der så ud, som om de ventede på nogen.

Tre af dem, de yngste, sad med en lidt stiv holdning på røde fløjlsstole, medens en fjerde, der vel kunne være en fem og fyrre år, var i færd med at ordne nogle blomster i en vase. Hun var meget svær og iført en grøn silkekjole, der så ud som et kæmpemæssigt blomsterbæger, hvorfra der udfoldede sig et par uhyre arme og en uhyre barm, overpudret med rosenrødt pudder.

Underofficeren hilste:

"God aften, mine damer."

Den ældre dame vendte sig overrasket om, men hilste igen:

"God aften, min herre."

Han satte sig.

Men da han så, at de ikke lod til at blive særlig glade for hans komme, tænkte han, at det måske var et sted, hvor de kun plejede at modtage officerer, og denne tanke gjorde ham lidt forlegen. Så sagde han til sig selv: "Å, skidt, kommer der én, er det jo altid tidsnok at trække sig tilbage." Og han spurgte:

"Nå, hvorledes går det ellers?"

Den svære dame, der formodentlig var værtinden, svarede:

"Tak, rigtig godt."

Han kunne ikke finde på mere at sige, og de tav alle.

Til sidst skammede han sig dog over sin frygtsomhed og sagde, idet han lo med en lidt forlegen latter:

"Hør, skal vi ikke have det lidt gemytligt? Jeg giver en flaske vin ..."

Han havde endnu ikke talt ud, da døren atter gik op, og Padoie kjoleklædt åbenbarede sig på tærsklen.

Varajou udstødte et brøl af glæde, fo'r op, styrtede sig over svogeren, greb ham om livet og valsede stuen rundt med ham, idet han hylede:

"Der er Padoie ... der er Padoie ... der er Padoie."

Så slap han skatteopkræveren, der var ganske målløs af overraskelse, og skreg ham lige ind i ansigtet:

"Ha, ha, ha ... din lurendrejer, din lurendrejer! ... Nå, så du går i byen? ... Ha, ha, ha, din rad! ... Og min søster? ... Du går udenom, hvad? ..."

Og ved at tænke på al den fordel, han kunne drage af denne uventede situation, på alle de penge, han nu kunne slå svogeren for, kastede han sig, lige så lang han var, i sofaen og gav sig til at le så voldsomt, at hele møblet knagede.

De tre unge damer var med et sæt kommet op fra deres stole og løbet deres vej. Den ældre trak sig rædselsslagen hen imod døren og så ud, som om hun skulle til at besvime.

Og pludselig dukkede to andre herrer frem, begge i kjole og med ordner. Padoie ilede hen til dem:

"Å, hr. amtmand ... De må mange gange undskylde ... han er gal ... han er gal ... Han var blevet sendt hjem til os, fordi han var rekonvalescent ... De kan nok se, at han er splittergal ..."

Varajou havde sat sig op i sofaen. Han forstod ikke et muk, men det begyndte at dæmre for ham, at han havde begået en eller anden kæmpemæssig dumhed. Han rejste sig og vendte sig om imod svogeren.

"Ja, men hvor er vi da?" spurgte han.

Padoie, der rystede af vrede, stammede:

"Hvor vi er? ... hvor vi er? ... Din slyngel ... din skurk ... din nedrige karl ... hvor vi er? ... hos amtmanden er vi ... hos hr. og fru de Mortemain ... de ... de ... de Mortemain ... Å ... dit asen ... dit asen ... dit asen! ..."

Skriftemålet

Da kaptajn Hector Marie de Fontenne giftede sig med frk. Laurine d'Estelle, var både slægt og venner enige om, at det ville blive et ulykkeligt ægteskab.

Frk. Laurine var smuk, slank, spinkel, lys og dristig og allerede i tolvårsalderen i besiddelse af den samme sikkerhed som en kvinde på tredive. Hun hørte til den race tidligt modne, små pariserinder, som gør indtryk af at være født med fuld livserfaring, som i deres tanker ejer enhver dristighed, og som ved deres åndssmidighed og dybt indgroede forstillelseskunst af Skaberen synes forudbestemt til, hvad de så end gør, at narre og bedrage andre. Alle deres handlinger synes forudberegnede, alle deres skridt planlagte, alle deres ord omhyggeligt afvejede og hele deres tilværelse kun en rolle, som de spiller for deres medmennesker.

Hun var i øvrigt henrivende, men meget lattermild, så lattermild, at hun hverken formåede at holde igen eller beherske sig, når en ting forekom hende komisk eller pudsig. På den mest udfordrende måde lo hun folk lige op i ansigtet, men alligevel med så megen ynde, at de aldrig kunne blive vrede på hende.

Hun var rig, meget rig. En præst havde tjent til mellemmand og fået partiet med kaptajn de Fontenne bragt i stand. Kaptajnen havde i et stærkt religiøst hjem fået en meget streng opdragelse og var i regimentet bekendt for sine klosteragtige sæder, sine strikse principper og sin fuldstændige mangel på tolerance. Han hørte til den slags mænd, som enten bliver til

helgener eller nihilister, som er slaver af deres fordomme, og som er ubøjelige i deres overbevisning og urokkelige i deres beslutninger.

Han var høj, mørk, alvorlig, streng, troskyldig, naiv, kortsynet og stædig, en af den art mænd, der vandrer gennem livet uden nogensinde at forstå, hvad der ligger bagved; de evner ikke at skelne nuancer og spidsfindigheder, de aner intet og nærer ingen mistanke, det falder dem overhovedet ikke ind, at andre kan tænke, mene, tro og handle anderledes end de selv.

Frk. Laurine gjorde hans bekendtskab, trængte straks til bunds i hans karakter og gik ind på at tage ham til mand.

De levede overordentlig lykkeligt sammen. Hun var smidig, behændig og klog og forstod at vise sig således, som han ville have hende; hun var lige parat til at øve velgørenhed og deltage i selskabslivet, gik lige så ofte i kirke som i teatret, var verdensdame og på samme tid ivrig katolik. Af og til, når hun sad og talte alvor med sin alvorsfulde ægtefælle, kunne der dog i hendes udtryk komme et lille stænk af ironi, og i hendes øjne lyse et flygtigt glimt. Hun fortalte ham om alle sine fattige og om sine lange velgørenhedskonferencer med præsterne i sognet og i omegnen, og hun benyttede sig af disse fromme pligter til at være ude fra morgen til aften.

Men undertiden, når hun var lige midt i sin skildring af en eller anden velgørenhedshandling, kunne hun pludselig få et voldsomt anfald af en nervøs latter, som det var hende umuligt at få bugt med. Kaptajnen sad overrasket, ængstelig og urolig overfor sin hustru, der snappede efter vejret og var lige ved at kvæles. Når hun endelig var blevet lidt roligere, spurgte han:

"Men hvad går der dog af dig, Laurine?"

Hun svarede:

"Ingenting. Det var bare noget grinagtigt, jeg kom til at tænke på."

Og hun fortalte ham en eller anden historie.

I 1883 deltog kaptajn Hector de Fontenne i det 32. armékorps' store manøvrer.

En aften, da der efter ti dages feltliv og øvelser i åben mark var blevet slået lejr tæt ved en by, besluttede kaptajnens kammerater, at de ville have sig en god middag.

Kaptajn de Fontenne vægrede sig først ved at gå med, men da han så, at de andre blev fornærmede over hans afslag, samtykkede han alligevel.

Hans sidemand ved bordet, kommandant de Favré, fyldte, medens han talte om militære operationer, det eneste emne, der interesserede kaptajnen, gang på gang hans glas. Det havde været meget varmt hele dagen, en tør, lummer varme, der fik tungen til at klæbe fast til ganen, og kaptajnen tømte stadig sit glas, uden at tænke over det og uden at lægge mærke til, at en ukendt munter stemning arbejdede sig frem i ham, en brændende, intensiv livsglæde, et uforklarligt velvære, svanger med ubestemmelige ønsker og forventninger, en nyvakt længsel og attrå.

Da de kom til desserten, var han fuld. Han talte, lo og gestikulerede i en støjende rus. Kun hos mænd, der ellers er stilfærdige og sobre, ytrer rusen sig på den måde.

En af officererne foreslog, at de skulle slutte aftenen i et teater, og han fulgte med kammeraterne. En af dem genkendte en skuespillerinde, som han en gang havde stået i forhold til, og

der blev arrangeret en souper, hvortil en del af teaterselskabets kvindelige personale blev indbudt.

Den næste morgen vågnede kaptajnen i et ham fuldstændig ukendt værelse i armene på en lille, lyshåret kvinde, der, da hun så, at han slog øjnene op, sagde til ham:

"Godmorgen, min snut."

Han fattede først slet ikke, hvor han var; så lidt efter lidt gik det op for ham og hans erindring vendte nogenlunde tilbage, skønt det meste af, hvad der var foregået, forekom ham indhyllet i en tåge.

Da han så sig selv stå fuldt påklædt, i uniform og med sabel ved siden i det tarvelige værelse med de forkrøllede gardiner og den plettede, mistænkeligt udseende sofa, skammede han sig som en hund. Han kunne næsten ikke bekvemme sig til at gå, han var bange for at møde nogen på trapperne, for at gå forbi portnerlogen og især for at vise sig på gaden, hvor de forbigåendes øjne ville hvile på ham.

Pigebarnet spurgte ham flere gange:

"Hvad er der i vejen med dig? Har du tabt mælet? I går sludrede du da godt nok! Sikk'en et fjols!"

Han hilste ceremonielt på hende, tog en rask beslutning og skyndte sig hjemad med en følelse af, at alle og enhver kunne se af hans holdning og af hans ansigtsudtryk, at han kom fra et fruentimmer.

Han pintes af samvittighedsnag, en nøjeregnende og strengt tænkende mands samvittighedsnag.

Han skriftede og han gik til alters, men han blev ved at føle sig ilde tilpas; mindet om hans fald forfulgte ham uafbrudt, og

han følte sig tynget af en gæld, en hellig gæld overfor sin hustru.

Der gik en hel måned, førend han så hende igen, for hun havde tilbragt hele tiden, medens manøvrerne stod på, hos sine forældre.

Hun løb ham i møde med åbne arme og smilende læber. Han modtog hende med en forlegen og brødefuld holdning og lige til aften undgik han at tale med hende.

Så snart de var blevet alene, spurgte hun ham:

"Hvad går der dog af dig, min ven, du er jo helt forandret?"

Han svarede i en beklemt tone:

"Der er ingenting, absolut ingenting."

"Jo, undskyld, jeg kender dig alt for godt. Jeg er vis på, at der er noget i vejen. Det er noget, som piner dig, en sorg, en bekymring, en ærgrelse, hvad ved jeg?"

"Nå ja, du har ret, der er noget, som piner mig."

"Jeg tænkte det jo nok. Og hvad er det?"

"Det er mig umuligt at sige dig."

"Kan du ikke sige det til mig? Hvorfor ikke det? Du gør mig bange."

"Jeg kan ikke sige dig grunden. Det er mig umuligt at fortælle dig den."

Hun havde sat sig på en lille sofa, medens han gik op ned i stuen med hænderne på ryggen. Han gjorde sig synlig umage for at undgå hendes blik. Hun trængte ind på ham:

"Hør nu, jeg må absolut tage dig til skrifte, det er min pligt, og jeg forlanger, at du siger mig sandheden, det er min ret. Du kan ikke have en hemmelighed for mig, som ikke har nogen for dig."

Han stillede sig han ved vinduet og vendte ryggen til hende, medens han sagde:

"Kære veninde, der er ting, som det er bedre ikke at sige. Og det, som piner mig, hører netop til den slags ting."

Hun rejste sig, gik tværs over gulvet hen til ham, tog ham om armen, tvang ham til at vende sig om og lagde kærligt begge sine hænder på hans skuldre, idet hun smilende så op på ham og sagde:

"Hør nu, Marie, (i deres kærlige øjeblikke kaldte hun ham altid Marie), du kan jo alligevel ikke skjule noget for mig. Hvis du ikke siger mig det, bliver det bare til, at jeg tror, du har gjort noget rigtig slemt."

Han mumlede:

"Det har jeg også; jeg har gjort noget rigtig slemt."

Hun svarede muntert:

"Å, snak, er det virkelig så slemt? Det kan jeg ikke tænke mig om dig!"

Han erklærede hastigt:

"Jeg siger dig ikke mere; det kan ikke nytte, at du trænger ind på mig."

Men hun trak ham med hen til lænestolen, tvang ham ned i den, satte sig på hans højre knæ og trykkede et ganske lille, let kys på spidsen af hans krøllede overskæg:

"Hvis du ikke siger mig det, så bliver vi aldrig mere gode venner."

Han mumlede, sønderrevet af samvittighedsnag og pint af angst:

"Hvis jeg fortalte dig, hvad jeg havde gjort, så ville du heller aldrig kunne tilgive mig."

"Jo, tværtimod, min ven, jeg tilgiver dig med det samme."

"Nej, det er umuligt."

"Jeg lover dig det."

"Jeg siger dig jo, at det er umuligt."

"Jeg sværger, at jeg vil tilgive dig."

"Nej, kære Laurine, det vil du aldrig kunne."

"Hvor er du dog naiv, min egen ven, for ikke at sige tosset. Når du så bestemt nægter at sige mig, hvad du har gjort, får du mig til at tro de skrækkeligste ting. Jeg vil blive ved med at tænke på det, og jeg vil efterhånden blive lige så vred over din tavshed som over din ukendte misgerning. Hvis du derimod ærligt og redeligt siger mig det alt sammen, så har jeg allerede glemt det i morgen."

"Ja, men så ..."

"Hvad så?"

Han blev rød op over begge ørene og svarede i en alvorsfuld tone:

"Så må jeg skrifte for dig, som jeg skrifter for en præst, Laurine."

Hun smilede med det flygtige smil, der undertiden gled over hendes læber, når hun hørte på ham, og i en lidt spottende tone sagde hun:

"Jeg er lutter øren."

Han begyndte:

"Du ved, min ven, til hvilken grad jeg er mådeholdende. Jeg drikker kun rødvin blandet med vand og aldrig likører, det ved du, ikke sandt?"

"Ja, det ved jeg."

"Nå ja, tænk dig så, at jeg en aften henimod manøvrernes slutning lod mig lokke til at drikke lidt. Jeg var meget tørstig, meget varm, meget træt og ..."

"Så blev du beruset? Fy, det var grimt!"

"Ja, jeg blev beruset."

Hun havde lagt ansigtet i strenge folder:

"Men ... var du rigtig fuld? Så fuld, at du ikke kunne gå? Svar mig ærligt. "

"Nej, *så* fuld var jeg ikke. Jeg havde mistet forstanden, men ikke balancen. Jeg talte, jeg lo, jeg var helt fra det."

Han tav og hun spurgte:

"Er det det hele?"

"Nej."

"Er der mere endnu? ... Nå, hvad gjorde du så?"

"Så ... så var det ... at jeg begik en æreløs handling!"

Hun så ængsteligt på ham og blev smittet af hans bevægelse:

"Og hvad var det, min ven?"

"Vi spiste til aften sammen med nogle skuespillerinder og så ... ja, jeg ved ikke, hvorledes det gik til ... Så bedrog jeg dig, Laurine!"

Han udtalte de sidste ord i en alvorlig og højtidelig tone.

Det gav et lille sæt i hende og i hendes øjne glimtede en pludselig, inderlig, uimodståelig munterhed.

Hun sagde:

"Du har ... Du har ... Du ..."

En lille, tør, nervøs, afbrudt latter banede sig vej over hendes læber og afskar hende tre gange ordet.

Hun forsøgte at holde på alvoren, men hver gang, hun ville sige noget, trængte latteren sig frem fra hendes strube; hver

gang søgte hun hastigt at standse den, men den sprudlede lige så hurtigt frem igen som skummet i en champagneflaske, når proppen er røget af. Hun lagde hånden på munden for at dæmpe og dæmme op for dette ulykkelige anfald af lystighed, men latteren rislede ud mellem hendes fingre, hævede hendes bryst og skaffede sig luft trods alle hendes anstrengelser.

Hun stammede:

"Du ... Du ... Du ... Du har bedraget mig ... Å ... Å ... ha! ha! ha! ... ha! ha! ha!"

Og uden at ville det så hun på ham med en så besynderlig og så spottende mine, at han forbløffet blev siddende og målløs stirrede på hende.

På én gang kunne hun ikke længere styre sig, og hun gav efter for latteren ... Hun lo, hun lo med en latter så ubændig, at den nærmede sig til et nervøst anfald. Små stødvise skrig, der syntes at arbejde sig op fra hendes bryst, slap over hendes læber; hun pressede begge hænderne mod maven, og hun fik lange hosteanfald, der, ligesom anfaldene i kighoste, var lige ved at kvæle hende.

For hver ny anstrengelse, hun gjorde for at beherske sig, tog latteren fat med fornyet kraft og hvert ord, hun ville sige, fik hende til at vride sig endnu stærkere:

"Å ... å ... å ... stakkels ven ... ha! ha! ha! ... ha! ha! ha! ..."

Han rejste sig og lod hende blive siddende alene tilbage i stolen. Han var pludselig blevet meget bleg, og han sagde:

"Laurine, din opførsel er mere end upassende."

Hun stammede, idet hun snappede efter vejret:

"Hvad skal jeg gøre? ... Hvad skal jeg gøre? ... Jeg ... jeg ... jeg kan ikke gøre for det ... Du er alt for grinagtig ... ha! ha! ha! ha!"

Han blev stående aldeles gusten i ansigtet og han stirrede på hende med et stift blik, hvori der ligesom vågnede en besynderlig tanke. Pludselig åbnede han munden som for at skrige noget, men han sagde intet, drejede sig om på hælen og gik ud af stuen, idet han knaldede døren i efter sig.

Laurine blev siddende, helt krumbøjet, udmattet og medtaget, og lo stadig med en døende latter, der af og til blussede op igen ligesom flammerne i en ildebrand, der næsten er slukket.

Skilsmisse

Bontran, den berømte parisiske advokat, som i de sidste ti år med held havde ført alle skilsmissesager mellem ægtefolk, der ikke kunne leve sammen, lukkede døren mellem sit privatkabinet og kontoret op og trådte til side for at lade den nye klient komme ind.

Det var en svær, rødhåret mand med tætte, rødblonde bakkenbarter og ikke så lidt mave, en kraftig og blodrig fremtoning. Han hilste.

"Værs'go at tage plads," sagde advokaten.

Klienten satte sig, hostede og tog ordet:

"Jeg kommer, hr. advokat, for at spørge Dem, om De vil føre en skilsmisseproces for mig?"

"Vil De behage at fortælle mig, hvad det drejer sig om. Jeg hører."

"Ja, hr. advokat. Jeg er en forhenværende notar."

"Allerede?"

"Ja, allerede, jeg er kun syv og tredive år."

"Vil De være så god at gå videre."

"Mit ægteskab er uheldigt, meget uheldigt."

"Det er De ikke den eneste, der beklager Dem over."

"Jeg ved det, og jeg har den inderligste medfølelse med alle andre; men for mit vedkommende drejer det sig om noget ganske særligt, og de anklager, jeg kan rette mod min hustru, er ret specielle. Men det er bedst, at jeg begynder med begyndelsen. Jeg giftede mig på en meget besynderlig måde. Tror De på farlige idéer?"

"Hvad mener De med det?"

"Tror De, at der gives idéer, der er lige så farlige for vort sind som visse gifte for vort legeme?"

"Ja … måske."

"Det er aldeles sikkert. Der er visse idéer, som sætter sig fast hos os, slider på os, dræber os, gør os vanvittige, hvis vi ikke forstår at kæmpe imod dem. Det er som en slags phylloxera for vore sjæle. Hvis vi er så ulykkelige at lade en af den art tanker få indpas hos os, hvis vi ikke lige fra begyndelsen har øjnene åbne for, at den er en altopslugende fare, en elskerinde, en tyran, at den time for time, dag for dag bider sig fastere, bestandig kommer igen, sætter sig i højsædet, jager alle vore sædvanlige beskæftigelser og bekymringer på flugt, lægger beslag på alle vore åndsevner og forfalsker vor dømmekraft, da er vi fortabte.

Således er det desværre gået mig. Som jeg allerede har sagt Dem, var jeg notar – i Rouen. Jeg havde lidt ondt ved at slå mig igennem, jeg var ikke fattig, men det kneb, jeg måtte passe på og var tvunget til bestandig at spare og til at give afkald på alt, hvad jeg havde lyst til – og det var drøjt i min alder.

I min egenskab af notar gennemlæste jeg altid omhyggeligt alle annoncerne på bladenes fjerde side, tilbuddene om køb og salg, korrespondancerubrikken osv., osv., og det hændte flere gange, at jeg herigennem fik lejlighed til at skaffe mine klienter gode partier.

En dag faldt jeg over følgende:

"En smuk, elegant og velopdragen, ung dame ønsker at indgå ægteskab med en hæderlig mand, som hun i medgift kan bringe en sum på to millioner fem hundrede tusinde francs. På svar fra ægteskabsbureauer reflekteres ikke."

Samme dag spiste jeg netop til middag sammen med to af mine venner, en sagfører og en fabrikant. Jeg ved ikke, hvorledes det gik til, men samtalen faldt på giftermål, og jeg fortalte dem leende om damen med de to millioner fem hundrede tusinde francs.

Fabrikanten sagde:

"Gud ved, hvad det er for damer, som indrykker den slags annoncer?"

Men sagføreren erklærede, at han flere gange havde set ægteskaber, som var blevet indgået under sådanne omstændigheder, og som var blevet meget lykkelige. Han kom med enkeltheder og sluttede med at sige, idet han vendte sig om imod mig:

"Hvorfor pokker tænker du ikke på, at det kunne være noget for dig selv? Tænk blot, to millioner fem hundrede tusinde francs – det ville sige det samme som, at det var forbi med alle dine bekymringer."

Vi gav os alle tre til at le og talte om andre ting.

En time senere gik jeg hjem.

Det var koldt den aften. Jeg boede desuden i et gammelt hus, en af den slags gamle provinshuse, der ligner dueslag. Da jeg tog på trappens jernrækværk, fik den kolde berøring en isnende gysen til at løbe gennem hele mit legeme, og da jeg strakte den anden hånd ud for at finde muren, løb der atter en gysen, men denne gang en mere fugtig gysen, gennem mig og fyldte mit bryst med angst, tungsind og ubehag. Og pludselig dukkede annoncen atter op i min erindring og jeg mumlede:

"Død og pine, hvis jeg havde de to millioner fem hundrede tusinde francs!"

Mit værelse var uhyggeligt, et tarveligt ungkarleværelse, der blev holdt i orden af en pige, som også lavede min mad. De kan nok tænke Dem, hvorledes det var! En stor seng uden omhæng, et skab, en kommode, et toiletbord og ingen ild i kakkelovnen. Omkring på stolene lå smidt klædningsstykker og gulvet flød med papirer. Jeg gav mig til at nynne en varietévise, for jeg kommer sommetider på den slags steder:

To millioner,
to millioner
og en yndig lille kone!

Når jeg skal være ærlig, havde jeg endnu ikke skænket konen en tanke og kun haft sans for pengene, men da jeg puttede mig ned under tæpperne, tænkte jeg også på hende. Jeg tænkte oven i købet så meget på hende, at jeg havde ondt ved at falde i søvn.

Den næste morgen, da jeg, endnu før daggry, slog øjnene op, huskede jeg, at jeg klokken otte skulle være i Darnétal for at konferere om en vigtig sag. Jeg måtte altså stå op klokken seks – og det frøs. – Føj for pokker, hvor det var ubehageligt … To millioner fem hundrede tusinde!

Først henimod kl. ti kom jeg atter hjem. Kakkelovnen var rødglødende, der lugtede af gamle papirer og støvede dokumenter – intet stinker så fælt – og der lugtede af støvler, brugte klæder, snavsede skjorter, hår og skiddent vand, alt sammen ophedet til en temperatur af atten grader.

Min frokost bestod, ligesom hver dag, af en halvbrændt kotelet og et stykke ost. Da den var spist, satte jeg mig til at arbejde.

Først da var det, at jeg gav mig til at tænke, til at tænke alvorligt på damen med de to millioner fem hundrede tusinde.

Hvem var hun? Hvorfor skulle jeg ikke skrive til hende? Hvorfor skulle jeg ikke skaffe mig ordentlig besked?

Jeg har nu sagt Dem tilstrækkeligt til at kunne fatte mig i korthed. I fjorten dage blev denne idé ved med at plage mig og forfølge mig. Alle mine ærgrelser, alle de små fortrædeligheder, som jeg tidligere havde lidt under uden at lægge mærke til dem, næsten uden en gang at opdage dem, stak mig nu som nålestik, og hver eneste af disse små lidelser fik mig til at tænke på damen med de to millioner.

Jeg endte med at fantasere mig ind i hele hendes historie. Når der er noget, man rigtig ønsker, så forestiller man sig det altid således, som man håber, at det skal være.

Det var meget sandt, at det ikke er ganske naturligt, at en ung pige af god familie og med en så anstændig medgift søger sig en mand gennem bladene, men det kunne dog tænkes, at den samme unge pige var ulykkelig, men hæderlig.

For det første havde denne formue på de to millioner fem hundrede tusinde francs ikke blændet mig som noget ganske fantastisk. Vi notarer, der læser alle den slags annoncer, er vante til ægteskabstilbud, hvori der nævnes både seks, otte, ti, tolv millioner. Tolv millioner er oven i købet et meget almindeligt tal. Det er så dejlig rundt. Jeg ved godt, at vi som regel ikke tror rigtigt på virkeligheden i disse løfter. Ikke desto mindre får de vore tanker til at tumle med den slags eventyrlige tal og ender med at gøre vor overfladiske lettroenhed så fortrolig med disse enorme summer, at vi er fuldt tilbøjelige til at betragte en medgift på to millioner fem hundrede tusinde francs som noget meget muligt og meget normalt.

Jeg tænkte mig altså, at en ung pige, et uægte barn, datteren af en stuepige og en rig levemand, pludselig havde arvet sin fader og ved samme lejlighed havde fået oplysning om den plet, der klæbede ved hendes fødsel. For nu ikke at være tvunget til at afsløre den for en mand, der måske elskede hende, havde hun foretrukket at rette en henvendelse til en ukendt og benyttede dertil et meget brugt middel, der tilmed i sig selv rummede en slags tilståelse om, at alt ikke var, som det burde være.

Min opdigtning var meningsløs, men ikke desto mindre holdt jeg fast ved den. Vi notarer, ser De, burde aldrig læse romaner, men det havde jeg gjort, skal jeg sige Dem.

Jeg skrev altså som notar i en fingeret klients navn et brev og afventede spændt svaret.

Fem dage senere, henimod klokken tre om eftermiddagen, sad jeg og skrev i mit privatkontor, da den ene af mine kontorister lukkede døren op og meldte:

"Frk. Chantefrise."

"Værs'go, lad hende komme ind."

Det var en dame på henved tredive år, hun var lidt svær, mørk og så noget forlegen ud.

"Må jeg bede Dem tage plads, frøken."

Hun satte sig og mumlede:

"Det er mig."

"Ja, undskyld, frøken, men jeg har ikke den ære at kende Dem."

"Jeg er den dame, De har skrevet til."

"Angående et giftermål?"

"Ja."

"Ah … således."

"Jeg har foretrukket at komme selv, fordi jeg mener, at man altid bedst afgør den slags ting personligt."

"Jeg er ganske af Deres mening, frøken. De tænker altså på at gifte Dem?"

"Ja, jeg gør."

"Har De familie?"

Hun betænkte sig, slog øjnene ned og stammede:

"Nej, både … min moder … og min fader … er døde."

Jeg skælvede – jeg havde altså gættet rigtigt, og en levende sympati for den stakkels skabning vågnede pludselig i mit hjerte. Jeg ville ikke trænge mere ind på hende for ikke at såre hende og drejede derfor samtalen ind i et andet spor.

"Er Deres formue fuldt ud reel?"

Denne gang svarede hun straks og uden at betænke sig:

"Ja, det er den."

Jeg betragtede hende opmærksomt, og jeg må indrømme, at hun ikke mishagede mig, skønt hun nok var en smule moden, en smule modnere, end jeg havde tænkt mig. Det var en smuk kvinde, en flot kvinde, en statelig kvinde. Jeg fik det indfald, at jeg ville spille en lille sentimental komedie for hende. Jeg ville lade, som om jeg blev forelsket i hende og, så snart jeg havde sikret mig, at hendes medgift ikke var illusorisk, stikke min opdigtede klient ud. Jeg fortalte hende om denne samme klient, som jeg skildrede som en lidt sygelig og tungsindig, men overordentlig hæderlig mand.

Hun indvendte hurtigt:

"Å, jeg holder unægtelig mest af raske folk."

"De kan selv dømme, når De får ham at se, frøken. Det kan desværre ikke ske førend om en to-tre dage, for han er netop i

går rejst til England."

"Det var rigtignok ærgerligt," udbrød hun.

"Det er, som man tager det. Har De knap tid til Deres rådighed?"

"Nej, jeg er aldeles uafhængig."

"Godt, så bliv her så længe. Jeg vil påtage mig at fordrive tiden for Dem."

"De er virkelig alt for elskværdig, min herre."

"Hvilket hotel er De taget ind i?"

Hun nævnede det bedste hotel i Rouen.

"Meget vel, frøken, vil De tillade Deres tilkommende … notar at indbyde Dem til middag i dag?"

Hun betænkte sig atter, hun så ud til at være lidt urolig og ubesluttet, men omsider bestemte hun sig:

"Ja, tak."

"Så ses vi altså i aften, frøken."

"Ja, farvel så længe."

Og jeg fulgte hende lige til døren.

På slaget syv stillede jeg hos hende. Hun havde pyntet sig for min skyld og tog meget koket imod mig.

Jeg førte hende hen til en restaurant, hvor jeg var kendt, og sammensatte en meget pikant menu.

En time senere var vi blevet perlevenner, og hun fortalte mig sin historie. Hun var datter af en fornem dame, som var blevet forført af en af hendes egen kreds, og hun var blevet opdraget ude på landet. Hun var nu rig, da hun havde arvet både sin moder og fader, hvis navne hun aldrig, aldrig ville sige. Det kunne ikke nytte noget at spørge hende om dem eller trænge ind på hende, hun gjorde det ikke. Da det heller ikke

interesserede mig at få at vide, bøjede jeg af og spurgte hende på ny ud om hendes formue. Straks slog hun om og gav sig som en praktisk kvinde, der er vant til at styre sine egne sager, til at tale om obligationer, indtægter, renter og penges anbringelse. Hendes sagkundskab på dette område fik mig straks til at nære tillid til hende, og jeg blev galantere uden dog at gå over en vis grænse. Ikke desto mindre viste jeg hende tydeligt, at jeg syntes særdeles godt om hende.

Hun passiarede løs, ikke uden ynde. Jeg gav champagne, og jeg drak selv så meget, at mine tanker begyndte at blive omtågede. Jeg følte, at jeg stod i begreb med at blive nærgående, og jeg blev bange, bange for mig selv og bange for hende, bange for, at hun også skulle være kommet i en lignende stemning og derfor bukke under. For at gøre mig selv roligere begyndte jeg at tale om hendes medgift, som jeg måtte vide nøjagtig besked med, da min klient var forretningsmand.

Hun svarede muntert:

"Å, det ved jeg. Jeg har bragt alle papirerne med."

"Her til Rouen?"

"Ja, her til Rouen."

"Har De dem hjemme på hotellet?"

"Ja, det har jeg."

"Er de der nu?"

"Ja."

Det reddede mig i alle tilfælde. Jeg betalte, hvad vi havde fået, og gik med hende hjem på hotellet.

Det var rigtigt nok, hun havde taget alle papirerne med. Jeg holdt dem i mine hænder, jeg vendte og drejede og befølte dem; jeg læste, der var ikke mindste tvivl mulig om formuens

ægthed. Det gjorde mig så glad, at jeg fik en voldsom lyst til at give hende et kys. Forstå mig ret, et kys i al tugt og ære, bare fordi jeg følte mig så tilfreds. Og jeg gjorde det, jeg kyssede hende. Jeg kyssede hende en gang, to gange, ti gange … så længe, indtil jeg … champagnen gjorde naturligvis sit … jeg gav efter for fristelsen … eller rettere … nej … *hun* gav efter.

Å, jeg var rigtignok noget lang i ansigtet bagefter … og hun da! Hendes tårer flød som et vandspring, og hun tiggede og bad mig om ikke at forråde hende, om ikke at føre hende i fortabelse. Jeg lovede alt, hvad hun ville, og gik derfra i en skrækkelig sindstilstand.

Hvad skulle jeg gøre? Jeg havde forgrebet mig på en klient. Det havde endda ikke gjort så meget, hvis jeg virkelig havde haft en mand til hende, men det havde jeg ikke. Det var mig selv, der var det, mig selv, der var godtroende og var blevet bedraget, bedraget af mig selv! Det var en græsselig situation! Jeg kunne lade hende i stikken, det kunne jeg naturligvis. Men medgiften, den rare, dejlige, sikre medgift! Og havde jeg desuden ret til at svigte den stakkels kvinde, efter at jeg således havde overlistet hende?

Men hvor megen ængstelse ville det ikke forskaffe mig senere hen! Hvorledes ville jeg nogensinde kunne føle mig tryg med en kone, der så let var bukket under!

Jeg tilbragte en forfærdelig nat. Jeg vidste ikke, hvad jeg skulle bestemme mig til, jeg plagedes af samvittighedsnag, pintes af frygt og var et bytte for alle mulige skrupler. Men om morgenen blev jeg atter roligere og min forstand sagde mig, hvad jeg havde at gøre. Jeg klædte mig omhyggeligt på, og da klokken slog elleve, trådte jeg ind i hotellet, hvor hun boede.

Da hun så mig, blev hun ildrød.

Jeg sagde til hende:

"Frøken, jeg har kun ét at gøre for at bøde på, hvad jeg har forbrudt. Vil De skænke mig Deres hånd?"

Hun stammede:

"Ja."

Jeg giftede mig med hende.

I et halvt år gik alt godt.

Jeg havde solgt min sagførerpraksis og levede som rentier. Det ville have været mig umuligt, virkelig umuligt at finde det mindste, jeg kunne bebrejde min kone.

Jeg lagde imidlertid mærke til, at hun med bestemte mellemrum var meget længe ude. Det var altid på de samme dage, hver anden uge tirsdag og hver anden uge fredag. Jeg troede, at hun bedrog mig, og jeg fulgte efter hende.

Det var en tirsdag. Hun gik hjemmefra til fods henimod klokken et, gik ned ad Rue de la République, drejede til højre ned langs bispegården og fulgte Rue du Grand-Pont ned til Seinen, gik langs med kajen, indtil hun kom til Pierre-broen, hvor hun gik over floden. Fra dette øjeblik lod hun til at være meget ængstelig, hun så sig hvert minut tilbage og kastede et spejdende blik på hver af de forbigående.

Jeg havde imidlertid forklædt mig som kulsjover, og hun kendte mig ikke.

Endelig gik hun ind på venstre breds banegård. Jeg tvivlede ikke længere, hendes elsker skulle komme med toget 1:40.

Jeg skjulte mig bag ved en transportvogn og ventede. En skingrende fløjten … en strøm af rejsende … Og hun styrter frem, griber i sine arme en lille tre års pige, som en tyk

bondekone holder i hånden, og kysser hende lidenskabeligt. Derpå vender hun sig om, får øje på et andet, endnu mindre barn, dreng eller pige, som en anden bondekone har på armen, kysser også det voldsomt og går så med de to børn og de to bønderkoner hen i retning mod den lange og øde promenade ved Cours-la-Reine.

Aldeles forfjamsket gik jeg hjem; alle mine tanker var i vild uorden, jeg forstod og jeg forstod ikke; jeg turde ligefrem ikke gætte mig til sandheden.

Da hun ved middagstid kom tilbage, fo'r jeg imod hende og skreg:

"Hvad er det for børn?"

"Hvilke børn?"

"De børn, som du var ude for at tage imod på Saint-Sever banegården?"

Hun udstødte et højt skrig og besvimede. Da hun atter kom til sig selv, skriftede hun for mig under en syndflod af tårer, at hun havde fire. Ja, hr. advokat, fire – to, der kom om tirsdagen, to pigebørn, og to til om fredagen, to drenge.

Dér lå – hvilken skændsel – oprindelsen til hendes formue. – De fire fædre! … Hun havde selv samlet sig sin medgift.

Og nu, hr. advokat, hvad råder De mig nu at gøre?"

Advokaten svarede med dyb alvor:

"Til at legitimere Deres børn, min herre."

Revanche

Første scene

De Garelle sidder i en lænestol, han er alene.

"Nu er jeg altså i Cannes og det som ungkarl, det i grunden løjerligt. Jeg er ungkarl! I Paris mærkede jeg det ikke. Men nu er jeg på rejse, det er noget helt andet. Det er oprigtig talt ganske behageligt.

Og min kone er gift igen!

Mon min efterfølger er lykkelig, lykkeligere end jeg var? Han må være et rædsomt fjols, at han har kunnet gå hen og gifte sig med hende, efter at hun har været gift med mig. Jeg var forresten ikke et mindre fjols, at jeg først kunne gifte mig med hende. Forresten havde hun dog visse egenskaber … visse fysiske egenskaber, der … på ingen måde … var til at foragte. Men hun havde rigtignok også betydelige moralske pletter.

Hun var beregnende, hun løj og hun var koket, men hun var bedårende – for alle dem, der ikke var gift med hende! Bedrog hun mig? Det er nederdrægtigt at være nødt til at stille sig selv det spørgsmål fra morgen til aften og aldrig at kunne få vished!

Hvor anstrengte jeg mig ikke – hvor mange skridt foretog jeg ikke for at udspionere hende, uden at jeg nogensinde fik noget at vide! Nå, i hvert tilfælde har jeg da den trøst, at var jeg hanrej, så er jeg det ikke mere. Hvor det i grunden er let at blive skilt! Det kostede mig en ridepisk til tre francs og lidt stivhed i højre arm uden at regne den fornøjelse af hjertens lyst at tampe

løs på en kvinde, som jeg stærkt mistænkte for at holde mig for nar!

Det var minsandten en vel anvendt dag!

(Han rejser sig leende, går et par skridt frem og tilbage og sætter sig atter på den samme plads).

Det er rigtignok sandt, at der i skilsmissedommen kom til at stå, at hun havde retten på sin side, men alligevel – det var en vel anvendt dag!

Nu skal jeg altså tilbringe vinteren i syden – som ungkarl! Det er en herlig udsigt! Er det ikke henrivende at rejse ud med det evige håb om på sin vej at træffe kærligheden? Hvad vil der møde mig her i hotellet, på stranden eller på gaden? Hvor er hun, hun, som i morgen skal elske mig og jeg hende? Hvorledes er mon hendes øjne, hendes læber, hendes hår, hendes smil? Hvorledes vil hun være, den første kvinde, som rækker mig sin mund, og som jeg slutter i mine arme? Mørk eller lys? Høj eller lille? Lattermild eller alvorsfuld? Buttet eller … nej, hun skal være buttet!

Å, hvor jeg beklager dem, der ikke kender eller ikke mere kender forventningens søde trylleri! Den kvinde, jeg elsker højst, er den ukendte, den håbede, den længselsfuldt ventede, den, som hersker i mit hjerte, uden at mine øjne har set hendes skikkelse, og hvis besnærende magt vokser med alle hendes drømte fuldkommenheder. Hvor er hun? I dette hotel, bag ved denne dør? I et af værelserne her i huset, ganske nær eller endnu langt borte? Det kommer ud på ét, når blot jeg længes mod hende, når blot jeg er sikker på at møde hende! Og det er jeg, jeg ved, at jeg vil møde hende i dag eller i morgen, i denne

uge eller i næste, før eller senere, jeg ved, at jeg skal finde hende!

Og jeg skal helt og holdent føle den salige fryd ved det første kys, de første kærtegn, beruselsen ved at lære hendes dejlighed at kende, hele det mysterium, der gør den første beskuen lige så betagende som en erobret jomfruelighed! At tænke sig, at der findes dumrianer, som ikke forstår at nyde det vidunderlige øjeblik, da alle slør for første gang drages til side! Og hvad det er for idioter, som gifter sig, … for … de slør … de bliver alt for ofte trukket til side … for det samme skuespil.

Se, se, en dame!

(En dame kommer gående inde fra hotellet, hun er slank og elegant med en lidt udfordrende gang).

Ho! Ho! Hun har s'gu en flot figur og holdning! Jeg må prøve på at se … hendes ansigt.

(Hun går lige forbi ham uden at lægge mærke til ham, da han sidder ganske stille. Han mumler):

Død og salte pine, det er min kone! Min kone eller rettere Chantevers kone. Hun ser alligevel brillant ud, kvindemennesket! …

Mon jeg kunne få lyst til at gifte mig med hende en gang til? … Så, nu sætter hun sig ned og tager *Gil Blas*. Det er bedst, at jeg forholder mig rolig.

Min kone! Det gør alligevel et underligt indtryk på mig. Min kone! Ja, det kan ikke nægtes, det er ikke et år siden, at hun var min kone! … Ja, hun havde virkelig … visse egenskaber! Sikk'en et ben! Det løber mig koldt ned ad ryggen, når jeg bare tænker på det. Og hendes bryst … fuldendt! Uf! I den første tid holdt vi

eksercits – venstre – højre – venstre – højre – sikk'en et bryst! Højre eller venstre, det kom ud på ét.

Men hvilken kvinde … hvad det moralske angik!

Havde hun virkelig elskere? Hvor har den mistanke ikke pint mig! Nå, for fanden, nu kommer det jo ikke mig ved mere.

Jeg har aldrig truffet en skabning, der var mere henrivende at se på, når hun gik i seng. Hun havde en egen måde at springe op i den på og så lade sig glide ned mellem lagenerne.

Jeg tror minsandten, at jeg sidder og bliver forelsket i hende igen …

Hvad om jeg gik hen og talte til hende? … Men hvad skulle jeg sige til hende?

Hvis hun fandt på at skrige om hjælp ved tanken om den dag, da jeg … nå ja, jeg var måske alligevel lidt for brutal.

Hvis jeg nu talte til hende? Det ville være ganske komisk og ret overlegent i grunden. Ja, det ved Gud, jeg gør det, og hvis jeg bærer mig rigtig fiffigt ad … nå, vi får at se …"

Anden scene

Han rejser sig og går hen til den unge dame, der er fordybet i læsningen af Gil Blas, og siger med indsmigrende stemme:

"Tillader De, frue, at jeg bringer mig i Deres erindring?"

(Fru de Chantever løfter overrasket hovedet, udstøder et skrig og vil flygte. Han spærrer vejen for hende og siger med påtagen ydmyghed):

"De har intet at frygte, frue, jeg er ikke længere Deres mand."

Fru de Chantever. – "Hvorledes – De vover. Efter … efter det, der er foregået mellem os?"

De Garelle. – "Jeg vover … jeg vover ikke … Kort sagt … De kan forklare det, som De vil, men da jeg fik øje på Dem, var det mig umuligt ikke at gå hen og tale til Dem."

Fru de Chantever. – "Jeg håber, at spøgen dermed er forbi, ikke sandt?"

De Garelle. – "Det er ingen spøg, frue."

Fru de Chantever. – "Så er det altså et væddemål, med mindre det blot er en uforskammethed. For øvrigt er en mand, der ikke tager i betænkning at lægge hånd på en kvinde, i stand til alt."

De Garelle. – "De er hård, frue. Det forekommer mig dog, at De ikke nu skulle bebrejde mig et anfald af hidsighed, som jeg i øvrigt beklager. Jeg tilstår, at jeg snarere havde ventet, at De ville benytte Dem af lejligheden til at takke mig."

Fru de Chantever *(forbløffet)***.** – "Næ hør, er De fra forstanden? Eller generer De Dem ikke for at gøre tykt nar ad mig?"

De Garelle. – "På ingen måde, frue, hvis De ikke forstår mig, må De være meget ulykkelig."

Fru de Chantever. – "Hvad mener De med det?"

De Garelle. – "Jeg mener, at hvis De var lykkelig med den, der har indtaget min plads, så ville De være mig taknemmelig for min voldsomhed, som har muliggjort denne nye forbindelse."

Fru de Chantever. – "De driver spøgen for vidt, min herre, vil De behage at lade mig være i fred."

De Garelle. – "Men tænk dog en gang rigtigt over det, frue, hvis jeg ikke havde begået den skændighed at banke Dem, så ville De

den dag i dag have slæbt om med Deres lænke …"

Fru de Chantever *(krænket)*. – "Ja, det er sandt nok, De har gjort mig en stor tjeneste!"

De Garelle. – "Ja, ikke sandt? En tjeneste, som fortjente at blive påskønnet anderledes end ved den modtagelse, De gav mig for lidt siden."

Fru de Chantever. – "Det er meget muligt, men Deres ansigt er mig så ubehageligt …"

De Garelle. – "Jeg kan ikke sige det samme for mit vedkommende om Deres."

Fru de Chantever. – "Deres galanteri mishager mig lige så meget som Deres brutalitet."

De Garelle. – "Hvad skal jeg gøre, frue? Jeg har ikke længere nogen ret til at slå Dem, jeg bliver altså nødt til at vise mig elskværdig."

Fru de Chantever. – "Nu er De i det mindste oprigtig. Men hvis De virkelig ville vise Dem elskværdig, så gik De Deres vej."

De Garelle. – "Så langt strækker mit ønske om at behage Dem sig endnu ikke."

Fru de Chantever. – "Men hvad er egentlig Deres hensigt?"

De Garelle. – "At bøde på min uret, hvis jeg overhovedet har haft nogen."

Fru de Chantever *(harmfuld)*. – "Hvad for noget? Hvis De overhovedet har haft uret? Er De aldeles gal? De har gennempryglet mig og De finder måske, at De har opført Dem mønsterværdigt imod mig!"

De Garelle. – "Ja, måske."

Fru de Chantever. – "Hvad er det, De siger? Måske?"

De Garelle. – "Ja, frue. De kender nok den komedie, der hedder "*Den bedragne, gennempryglede og tilfredse ægtemand*"? Nuvel, er jeg eller er jeg ikke blevet bedraget – dér ligger hele spørgsmålet! I hvert fald var det Dem, som fik pryglene, og som ikke er tilfreds ..."

Fru de Chantever *(rejser sig)***.** – "Min herre, De forhåner mig!"

De Garelle *(hurtigt)***.** – "Jeg beder Dem, hør et minut på mig. Jeg var skinsyg, meget skinsyg, hvad der var et bevis for, at jeg elskede Dem. Jeg bankede Dem, hvad der beviser det endnu mere, jeg bankede Dem endda meget kraftigt, hvad der er det allermest uomstødelige bevis. Nu vel, hvis De har været mig tro og så fået prygl, er De virkelig at beklage, absolut at beklage, det indrømmer jeg, og ..."

Fru de Chantever. – "De skal ikke beklage mig."

De Garelle. – "Hvad mener De med det? Det kan forstås på to måder. Det vil enten sige, at De foragter min medlidenhed, eller at den er ufortjent. Men hvis den medlidenhed, jeg mener, De er værdig til, er ufortjent, så vil det sige, at pryglene ... de kraftige prygl, som De fik af mig, var mere end fortjente."

Fru de Chantever. – "De kan tage det, som De vil."

De Garelle. – "Godt, jeg forstår Dem. Det vil altså sige, at jeg var hanrej."

Fru de Chantever. – "Det har jeg ikke sagt."

De Garelle. – "Nej, men De har ladet mig forstå det."

Fru de Chantever. – "Jeg har kun ladet Dem forstå, at jeg ikke brød mig om Deres medlidenhed."

De Garelle. – "Lad os ikke lege med ordene, men tilstå mig hellere ærligt, at jeg var …"

Fru de Chantever. – "Gentag ikke det hæslige ord, som oprører mig, og som jeg ækles ved."

De Garelle. – "Jeg skænker Dem ordet, men tilstå mig bare tingen."

Fru de Chantever. – "Aldrig. Det er ikke sandt."

De Garelle. – "Så beklager jeg Dem af hele mit hjerte, og det forslag, som jeg agtede at gøre Dem, falder bort."

Fru de Chantever. – "Hvad var det for et forslag?"

De Garelle. – "Det er til ingen nytte at sige Dem det, da det kun kunne tænkes i tilfælde af, at De havde bedraget mig."

Fru de Chantever. – "Nu vel, så lad os et øjeblik forudsætte, at jeg virkelig har bedraget Dem."

De Garelle. – "Det er ikke tilstrækkeligt. Jeg må have en tilståelse."

Fru de Chantever. – "Nå ja, så tilstår jeg det."

De Garelle. – "Det er ikke tilstrækkeligt, jeg må have beviser."

Fru de Chantever *(smilende)***.** – "Nu forlanger De snart lidt for meget."

De Garelle. – "Nej, frue. Som jeg sagde Dem, var det min agt at gøre Dem et alvorligt, et meget alvorligt forslag, ellers ville det aldrig være faldet mig ind at tiltale Dem efter det, der er passeret imellem os, efter det, som De først har gjort imod mig, og efter det, som jeg derpå har gjort imod Dem. Dette forslag, der for os begge kunne få de alvorligste følger, ville være

fuldkomment værdiløst, hvis jeg ikke var blevet bedraget af Dem."

Fru de Chantever. – "De overrasker mig. Men hvad vil De mere? Jeg siger Dem jo, at jeg har bedraget Dem."

De Garelle. – "Jeg må have beviser."

Fru de Chantever. – "Men hvilke beviser skal jeg kunne give Dem? Jeg har dem ikke hos mig, eller rettere, jeg har dem ikke mere."

De Garelle. – "Det er lige meget, hvor de er. Jeg må have dem."

Fru de Chantever. – "Men man opbevarer nu en gang ikke beviserne for den slags ting … og desuden … beviser … når man ikke gribes på fersk gerning … *(Efter en pause)* … Det forekommer mig, at mit ord burde være Dem nok."

De Garelle *(bukker)***.** – "Så er De altså parat til at sværge på det?"

Fru de Chantever, *(løfter hånden)***.** – "Jeg sværger på det."

De Garelle, *(alvorlig)***.** – "Jeg tror Dem, frue. Og hvem er det, De bedrog mig med?"

Fru de Chantever. – "Nej, nu forlanger De sandelig for meget."

De Garelle. – "Det er absolut nødvendigt, at jeg får navnet at vide."

Fru de Chantever. – "Det er mig umuligt at sige Dem det."

De Garelle. – "Hvorfor det?"

Fru de Chantever. – "Fordi jeg er en gift kone."

De Garelle. – "Hvad skulle det gøre?"

Fru de Chantever. – "Der er noget, der hedder professionel tavshedspligt."

De Garelle. – "Det er rigtigt."

Fru de Chantever. – "Det var forresten hr. de Chantever, jeg bedrog Dem med."

De Garelle. – "Det er ikke sandt."

Fru de Chantever. – "Hvorfor ikke det?"

De Garelle. – "Fordi så havde han ikke giftet sig med Dem."

Fru de Chantever. – "De er uforskammet! Men det var det forslag? …"

De Garelle. – "Nu skal De høre. De har indrømmet, at jeg, takket være Dem, har været et af disse latterlige væsener, som, hvad de så end gør, stadig er til nar, som er komiske, når de tier stille, og endnu mere groteske, når de bliver vrede, og som man kalder bedragne ægtemænd. Nu vel, frue, det er en given ting, at de par piskeslag, De fik af mig, er langt fra at opveje den krænkelse og den ægteskabelige skade, De har tilføjet mig, og det er derfor en ikke mindre given ting, at De skylder mig en revanche af en anden og alvorligere art, nu da jeg ikke længere er Deres mand."

Fru de Chantever. – "Har De tabt hovedet? Hvad vil De sige med det?"

De Garelle. – "Jeg vil dermed sige, at det er Deres pligt nu at tilbagegive mig de salige timer, som De, den gang jeg var Deres ægtefælle, stjal fra mig for at give dem til Gud ved hvem."

Fru de Chantever. – "De må jo være rent fra forstanden."

De Garelle. – "På ingen måde. Deres kærlighed tilhørte mig, ikke sandt? Deres kys var mine, alle Deres kys uden undtagelse. Har jeg ikke ret? De har imidlertid på ulovlig vis disponeret over

en del af dem til fordel for en anden, og det er mig nu magtpåliggende, at tyvekosterne bliver givet mig tilbage, Gud bevares uden skandale og i al hemmelighed, således som man går frem ved et tyveri, der skal dysses ned."

Fru de Chantever. – "Men hvad antager De mig for?"

De Garelle. – "For Chantevers kone."

Fru de Chantever. – "Næ, *nu* går De virkelig over alle grænser."

De Garelle. – "Undskyld, den, som De bedrog mig med, antog Dem vel nok for *min* kone. Det er ikke mere end billigt, at turen nu kommer til mig. Det ville tværtimod være at gå over alle grænser, hvis De nægtede at give mig tilbage, hvad der retmæssigt tilkommer mig."

Fru de Chantever. – "Og hvis jeg sagde ja … ville De så virkelig …"

De Garelle. – "Ja selvfølgelig."

Fru de Chantever. – "Hvad havde så skilsmissen tjent til?"

De Garelle. – "Til at genoplive vor kærlighed."

Fru de Chantever. – "De har aldrig elsket mig."

De Garelle. – "Jeg giver Dem dog et grundigt bevis for det."

Fru de Chantever. – "Hvad er det for et bevis?"

De Garelle. – "Hvad for noget? Spørger De om, hvad det er for et bevis? Når en mand er vanvittig nok til først at gifte sig med en kvinde og bagefter blive hendes elsker – skulle det ikke være et bevis for, at han elsker hende, ja, så forstår jeg mig ikke på kærlighed."

Fru de Chantever. – "Å, lad os nu ikke slå de to ting sammen. At gifte sig med en kvinde, er et bevis for, at man elsker hende eller

attrår hende, men at tage hende til elskerinde beviser intet … ud over, at man foragter hende. I det første tilfælde påtager man sig alle de forpligtelser, alle de bryderier og hele det ansvar, der følger med kærligheden, men i det andet tilfælde overlader man alle disse byrder til den legitime ejer og beholder kun fornøjelsen, oven i købet med den bagdør åben, at man kan forsvinde, når det øjeblik kommer, da man har fået nok af damen. Der kan absolut ikke drages nogen sammenligning mellem de to ting."

De Garelle. – "Kære veninde, De ræsonnerer meget dårligt. Når man elsker en kvinde, så burde man ikke gifte sig med hende, fordi man, når man gifter sig med hende, er vis på, at hun vil bedrage én, således som De har gjort overfor mig. Dér har De beviset. Det er derimod ganske uimodsigeligt, at en elskerinde er sin elsker lige så tro, som hun er forhippet på at bedrage sin mand. Er det ikke sandt? Hvis man vil skabe et uløseligt bånd mellem en kvinde og sig selv, så skal man lade hende gifte sig med en anden og blive hendes elsker, for ægteskabet er kun et stykke sejlgarn, som man efter behag klipper over, medens den frie kærlighed er en lænke, som man ikke bryder. – Vi har klippet sejlgarnet over, nu tilbyder jeg Dem lænken."

Fru de Chantever. – "De er meget morsom, men jeg kan desværre ikke modtage Deres tilbud."

De Garelle. – "Ja, så må jeg henvende mig til hr. de Chantever."

Fru de Chantever. – "Hvad har han med det at gøre?"

De Garelle. – "Jeg vil fortælle ham, at De bedrog mig!"

Fru de Chantever. – "At jeg bedrog Dem – –?"

De Garelle. – "Ja, da De var min kone."

Fru de Chantever. – "Nå – – og hvad så?"

De Garelle. – "Hvad så? Det tilgiver han Dem aldrig."

Fru de Chantever. – "Gør han ikke?"

De Garelle. – "Nej, selvfølgelig ikke! Synes De, det er egnet til at berolige ham?"

Fru de Chantever *(leende)*. – "Lad hellere være, Henry."

(En stemme inde fra hotellet kalder: Mathilde!)

Fru de Chantever *(sagte)*. – "Det er min mand! Farvel."

De Garelle *(rejser sig)*. – "Jeg går med Dem og forestiller mig for ham."

Fru de Chantever. – "Nej, De gør ikke."

De Garelle. – "Det skal De få at se, jeg gør."

Fru de Chantever. – "Nej, lad være, jeg beder Dem."

De Garelle. – "Så modtag lænken."

Stemmen. – "Mathilde!"

Fru de Chantever. – "Lad mig nu gå."

De Garelle. – "Når ser jeg Dem så igen?"

Fru de Chantever. – "– Her – i aften – efter middagen."

De Garelle *(kysser hendes hånd)*. – "Jeg elsker Dem – – –"

(Hun løber sin vej.)

(De Garelle går langsomt tilbage til sin lænestol og lader sig falde ned i den.)

– "Se så, det var det! Ærlig talt foretrækker jeg denne rolle for den forrige. Hun er virkelig henrivende, ganske henrivende, og endnu meget mere henrivende, efter at jeg har hørt hr. de

Chantevers stemme kalde på hende med sit: "Mathilde!"
akkurat i den ejendomstone, der er egen for alle ægtemænd."

En skøges historie

Ja, mindet om den aften udslettes aldrig. I en halv time havde jeg en uhyggelig fornemmelse af at stå overfor en uafvendelig skæbne, jeg følte den samme gysen, der isner én, når man stiger ned i en minebrønd. Jeg så helt ned til bunden af den menneskelige elendighed; jeg forstod, at der gives mennesker, for hvem et hæderligt liv er en umulighed.

Det var over midnat. Jeg kom fra vaudevilleteatret og gik op ad boulevarden mod Rue Drouot. Alle gik med paraplyer, en fin støvregn svirrede gennem luften, lagde sig som et slør omkring gasblussene og gjorde gaden trist og uhyggelig. Det blanke fortov lyste mere af slud end af væde. Folk havde travlt og skyndte sig afsted uden at se hverken til højre eller venstre.

Nattens løse fugle, der løftede deres skørter højt i vejret for at vise deres ben og lade skæret fra lygterne falde hen over deres lyse strømper, stod og ventede i gadedørene og kaldte ad de forbigående eller strøg sig frækt op ad én og tilhviskede én et par meningsløse, lokkende ord. I nogle sekunder fulgte de med deres bytte, trykkede sig ind imod ham og pustede deres dårlige ånde op i hans ansigt, men når de så så, at deres opfordringer forblev upåagtede, forlod de ham med en pludselig og misfornøjet bevægelse og gik vrikkende i hofterne tilbage på deres post.

De var alle sammen henne hos mig, kaldte på mig, tog mig i ærmet, plagede mig og indgød mig væmmelse. På én gang så jeg tre af dem komme løbende, som om de var vanvittige; i farten tilkastede de de andre nogle hastige ord. Og de andre gav

sig også til at løbe, idet de med begge hænder hejsede op i kjolen for at komme hurtigere afsted. Det var politiet, der foretog en razzia for at indfange boulevardens løse eksistenser.

Pludselig følte jeg en arm under min og en stemme, der dirrede af angst, hviskede ind i øret på mig:

"Red mig, hører De, red mig, lad mig få lov til at følges med Dem."

Jeg så på pigebarnet. Hun kunne endnu ikke være tyve år, skønt hun allerede var falmet. Jeg sagde:

"Ja, værs'go."

Hun mumlede:

"Å, tak!"

Vi nåede betjentenes kæde; den åbnede sig for at lade os slippe igennem.

Jeg drejede om ad Rue Drouot.

Min ledsagerske spurgte:

"Går du med hjem?"

"Nej."

"Hvorfor ikke? Du har gjort mig en stor tjeneste, som jeg ikke skal glemme."

Jeg svarede for at skille mig af med hende:

"Fordi jeg er gift."

"Hvad gør det?"

"Hør nu, lille ven, lad det nu være godt. Jeg har hjulpet dig ud af klemmen, nu skal du lade mig være i fred."

Gaden lå mørk og øde, virkelig uhyggelig. Og denne kvinde, som krampagtigt klyngede sig til min arm, gjorde den mørke stemning, der var kommet over mig, endnu mere trykkende.

Hun ville kysse mig. Jeg veg rædselsslagen tilbage og sagde hårdt:

"For satan – lad mig være i fred, har jeg sagt."

Hun gjorde en rasende bevægelse, men pludselig slog hun om og gav sig til at hulke. Jeg blev stående, rørt og forfjamsket, uden at forstå, hvad der gik af hende:

"Så, så, hvad er der i vejen?"

Hun stammede under tårer:

"Hvis du vidste … det er ikke det bare grin, kan du tro."

"Hvad for noget?"

"Dette her liv."

"Hvorfor har du så valgt det?"

"Det er ikke min skyld."

"Hvis skyld er det da?"

"Ja, det ved jeg ikke."

Jeg fik en slags interesse for det stakkels kvindemenneske og sagde til hende:

"Fortæl mig din historie."

Hun var straks parat og begyndte:

"Da jeg var seksten år, kom jeg i tjeneste hos Lerable, en stor kornhandler i Yvetot. Begge mine forældre var døde, og jeg havde slet ingen at holde mig til. Jeg lagde godt mærke til, at min herre så på mig på en underlig måde og tog mig under hagen, men jeg tænkte ikke videre over det. Ikke for det, jeg vidste fuld besked, på landet er man tidligt med, men Lerable var gammel og hellig, han gik til messe hver eneste søndag. Kort sagt, jeg ville aldrig have troet, at han var i stand til sådan noget.

Men så en dag ville han tage mig med magt ude i køkkenet. Jeg strittede imod og han måtte opgive det og gå sin vej.

Lige overfor os boede der en urtekræmmer, der hed Dutan, og han havde sådan en nydelig butikssvend, som gav sig til at gøre kur til mig. Jeg lod mig besnakke af ham – herregud, det kan jo hænde os alle, ikke sandt? – og om aftenen lod jeg døren stå åben, så at han kunne slippe ind til mig.

Men så en aften hørte herren, at vi gjorde støj. Han kommer op og finder Antoine, som han vil slå ihjel. Det blev et regulært slagsmål med stole og vandtøjet og det hele. Jeg havde samlet mine pjalter sammen, og jeg flygtede ned på gaden og løb afsted så hurtigt, mine ben kunne bære mig.

Jeg var bange, ganske forfærdelig bange. Jeg klædte mig på i en port, og så løb jeg videre. Jeg var sikker på, at en af dem var blevet dræbt, og at gendarmerne allerede var ude efter mig. Jeg søgte ud på landevejen til Rouen, for jeg sagde til mig selv, at Rouen var en så stor by, at jeg sagtens kunne skjule mig i den.

Det var så mørkt, at jeg ikke en gang kunne skelne grøften, og jeg hørte hundene gø inde i gårdene. Kan man gøre sig regnskab for alt, hvad man hører om natten? Der er fugle, der skriger ligesom mennesker, der får halsen skåret over, der er dyr, som bjæffer, og dyr, som piber, og der er så mange andre ting, som man ikke forstår. Jeg havde gåsehud over hele kroppen. Ved hver lyd, jeg hørte, gjorde jeg korsets tegn. Man kan ikke gøre sig noget begreb om, hvor forskræmt man er. Da det begyndte at blive dag, kom tankerne om gendarmerne igen, og jeg gav mig til at løbe. Lidt efter lidt blev jeg dog roligere.

Til trods for al min frygt mærkede jeg alligevel, at jeg var sulten; men jeg havde ikke en skilling, jeg havde glemt at tage

mine penge med mig, atten francs, alt, hvad jeg ejede her på jorden.

Jeg blev ved at gå, men mine tarme skreg af sult. Det var meget varmt og solen brændte. Hele formiddagen svandt og klokken blev over tolv. Jeg gik stadig.

Pludselig hørte jeg hestetrampen bag ved mig. Jeg vender mig om. Det er to gendarmer! Alt blodet steg mig til hovedet, og jeg troede, at jeg skulle falde om, men jeg beherskede mig. De havde snart indhentet mig. De ser på mig og den ene af dem, den ældste, siger til mig:

"Goddag, lille jomfru."

"Goddag, hr. gendarm."

"Hvor skal De hen?"

"Jeg skal til Rouen, hvor jeg har fået en plads."

"Og De vil gå hele den lange vej sådan til fods?"

"Ja, vel vil jeg det."

Mit hjerte bankede, så at jeg næsten ikke kunne tale, det kan De nok begribe. Jeg sagde til mig selv: "Nu er du den." Og jeg havde sådan en lyst til at give mig til at løbe, så at det kriblede mig i benene. Men de havde naturligvis straks indhentet mig.

Den gamle begyndte igen:

"Vi kan jo følges ad til Barentin, lille jomfru, siden vi skal samme vej."

"Ja, det var rigtignok morsomt."

Og vi kom i snak sammen. Jeg gjorde mig så lækker, som jeg på nogen måde kunne, og de endte med at tro alt, hvad jeg fortalte dem. Men så kom vi forbi en skov, og den gamle sagde til mig:

"Skal vi ikke gå lidt ind i skoven, jomfru, og hvile os en smule i græsset?"

Uden at tænke over det svarer jeg:

"Ja, det var ikke så galt."

Så stiger han af hesten, som han giver den anden at holde, og vi går ind i skoven sammen.

Jeg kunne ikke mere sige nej – hvad ville De have gjort i mit sted? Han gjorde med mig, hvad han ville, og så sagde han:

"Vi må ikke glemme kammeraten."

Han gik tilbage for at holde hestene, medens den anden kom ind til mig. Jeg skammede mig sådan, at jeg kunne have grædt, men De kan nok forstå, at jeg ikke turde gøre modstand.

Så drog vi videre. Jeg sagde ikke mere noget, jeg var alt for beklemt. Desuden kunne jeg næsten ikke mere gå, så sulten var jeg. Da vi kom igennem en landsby, bød de mig dog et glas vin og det gav mig igen lidt kræfter. Derpå satte de deres heste i trav for ikke at komme til at følges med mig igennem Barentin. Så satte jeg mig på grøftekanten og græd så længe, indtil jeg ikke havde flere tårer.

Jeg måtte gå endnu hele tre timer, inden jeg nåede Rouen. Klokken var syv om aftenen, da jeg gik ind i byen. Jeg blev straks blændet af de mange lys, og jeg vidste ikke, hvor jeg skulle sætte mig. Ude på landevejen er der grøfter med græs, hvor man kan hvile sig og tage sig en lille lur, når det kniber. Men inde i byerne er der ingenting.

Mine ben værkede under mig, og jeg var så svimmel, at jeg hvert øjeblik troede, at jeg skulle falde om. Og så gav det sig desuden til at regne, en tæt og fin støvregn ligesom i aften; man skulle ikke tro, at det betød noget, men det trænger helt ind til

skindet. Jeg har aldrig held med mig på de dage, det regner. Jeg begyndte altså at gå igennem gaderne. Jeg så op og ned ad alle husene, og jeg sagde til mig selv:

"At tænke sig, at der er så mange senge og så meget brød derinde, og at jeg ikke en gang kan finde en skorpe og en madras."

Jeg kom igennem gader, der var fulde af kvinder, som antastede de mænd, der gik forbi. Når man er stedt, som jeg var, så tænker man ikke, men gør, hvad man kan. Jeg gjorde ligesom de andre og tiltalte herrerne. Men der var ingen, som svarede mig. Jeg ønskede, at jeg var død. Det varede lige til midnat. Endelig var der én, som hørte på mig. Han spurgte:

"Hvor bor du?"

Man lærer at bruge list, når man er i bekneb, og jeg svarede:

"Jeg kan ikke tage Dem med hjem, for jeg bor sammen med min moder. Men er der ikke et eller andet hotel, vi kan gå hen i?"

Han slog en rå latter op:

"Det manglede bare, at jeg skulle give tyve sous ud til et værelse."

Han tænkte sig lidt om og tilføjede:

"Men kom bare med. Jeg kender et roligt sted, hvor der ikke kommer nogen og forstyrrer os."

Han lod mig gå over en bro og slæbte mig med helt ned i den anden ende af byen ud på en eng, der lå lige ved floden. Jeg kunne næsten ikke længere følge med ham.

Han lod mig sætte mig ved siden af sig, og så gav han sig til at snakke om det, som vi var kommet for. Men han var så lang i det, og jeg var så ødelagt af træthed, at jeg faldt i søvn.

Han gik sin vej uden at give mig noget. Jeg lagde ikke en gang mærke til det. Det regnede, som jeg sagde Dem. Det er siden den nat, at jeg går med gigtsmerter, som jeg slet ikke kan komme af med, for jeg blev liggende og sov hele natten i pløret.

Jeg blev vækket af to betjente, der trak mig med på stationen, og derfra kom jeg i fængsel, hvor jeg blev i otte dage, medens de anstillede efterforskninger om, hvem jeg kunne være, og hvor jeg kom fra. Jeg ville ikke selv sige det, da jeg var bange for følgerne.

Det endte alligevel med, at de fik det at vide, og så slap de mig løs, for jeg havde jo ikke gjort noget.

Jeg måtte igen begynde at se mig om efter brød. Jeg prøvede på at få en plads, men der var ingen, som ville have mig, fordi jeg kom lige fra fængslet.

Så kom jeg i tanker om en af de gamle assessorer, der havde blinket til mig og set op og ned ad mig på samme måde som Lerable hjemme i Yvetot. Og jeg opsøgte ham. Jeg havde ikke taget fejl. Da jeg gik fra ham, gav han mig fem francs og sagde: "Du skal få det samme hver gang, men du må ikke komme oftere end to gange om ugen."

Det kunne jeg godt forstå, han var jo så gammel. Men det fik mig til at tænke over tingene, og jeg sagde til mig selv:

"De unge mennesker, de vil bare more sig og holde sjov, dem skal man aldrig blive fede af. De gamle derimod – det er noget ganske andet."

Og nu havde jeg desuden også lært dem at kende, de gamle fyre med deres fordægtige øjekast og lystne grimasser.

Ved De, hvad jeg så gjorde? Så klædte jeg mig på som en lille stuepige, der har været på torvet, og drev rundt i gaderne for at

fange mine fisk. Å, de var der såmænd, lige så snart jeg kastede snøren ud! Jeg sagde til mig selv:

"Der er én, som bider."

Han kom hen til mig og han begyndte:

"Goddag, lille ven."

"Goddag herre."

"Hvor skal De hen, om man må være så fri?"

"Jeg skal hjem til mit herskab."

"Bor Deres herskab langt borte?"

"Det er, som man tager det."

Så vidste han ikke mere, hvad han skulle sige. Men jeg sagtnede mine skridt for at give ham tid til at forklare sig.

Så mumlede han nogle komplimenter ind i øret på mig og endte med at spørge mig, om jeg ville gå med ham hjem. De kan nok begribe, at jeg lod mig bede længe, inden jeg gav efter. På den måde fik jeg en to-tre hver formiddag og havde hele resten af dagen fri. Det var min bedste tid. Jeg havde slet ingen bekymringer.

Men det varede ikke længe, man får aldrig lov til at være i fred i denne verden. Ulykken ville, at jeg gjorde bekendtskab med en rig gammel herre af det fineste selskab; han kunne vel være en fem og halvfjerds år.

En aften tog han mig med ud for at spise til middag i en restaurant et sted i omegnen af byen. Men så, De forstår nok, kunne han ikke holde måde og ved desserten døde han.

Jeg kom tre måneder i fængsel, fordi jeg ikke stod under politiets opsigt.

Så var det, at jeg kom her til Paris.

Herinde, kan De tro, herre, her er drøjt at være. Det er ikke hver dag, at jeg får noget at spise. Her er alt for mange om det. Men hvad herregud – hver har vel sit at kæmpe med, ikke sandt?"

Hun tav. Jeg gik ved siden af hende, hendes fortælling havde sat mig i endnu dårligere humør. Pludselig gav hun sig igen til at sige Du til mig.

"Vil du så alligevel ikke med mig hjem, min skat?"

"Nej, det har jeg jo allerede sagt."

"Nå, så kan du lade være. Farvel da! Du skal alligevel have tak, jeg er ikke vred på dig. Men jeg forsikrer dig, at du vil fortryde, at du ikke gik med."

Hun vendte sig om og gik fra mig ud i regnen, der stadig faldt fint og tæt som et slør. Jeg så hende gå forbi en gadelygte, så forsvandt hun i mørket.

Stakkels pige!

Vinduet

Jeg gjorde bekendtskab med fru de Jadelle i fjor vinter i Paris. Jeg syntes ligestraks overordentlig godt om hende. De kender hende jo i øvrigt lige så godt som jeg … nej … undskyld … næsten lige så godt som jeg … De ved, hvor hun er lunefuld og poetisk på samme tid. Hun er meget fri i sit væsen, let at gøre indtryk på, selvrådig, emanciperet, dristig, foretagsom, udfordrende, kort sagt hævet over enhver fordom, og til trods derfor sentimental, fintfølende, let sårbar, sværmerisk og blufærdig.

Hun var enke og jeg tilbeder enker – jeg er så doven. Jeg tænkte så småt på at gifte mig og jeg gjorde kur til hende. Jo bedre jeg lærte hende at kende, des bedre syntes jeg om hende, og jeg troede snart, at øjeblikket var kommet til, at jeg kunne fremsætte mit frieri. Jeg var forelsket i hende, og jeg var lige ved at blive det til op over begge øren. Når man gifter sig, skal man ikke elske sin kone for højt, for i så tilfælde begår man dumheder, man lader sig forvirre og man bliver på samme tid alt for skikkelig og alt for brutal. Man må endnu have nogenlunde herredømme over sig selv. Hvis man taber hovedet den første aften, risikerer man meget let at se det prydet på anden vis, inden der er gået et år.

En dag indfandt jeg mig altså hos hende, med lyse handsker på, og sagde til hende:

"Frue, jeg er så lykkelig at elske Dem, og jeg kommer for at spørge Dem, om jeg kan have noget håb om, at De, når jeg anstrenger mig for det, kan komme til at synes om mig og vil modtage mit navn?"

Hun svarede mig roligt:

"De går mig noget hastigt til værks, min herre! Jeg kan absolut ikke sige noget om, hvorvidt jeg før eller senere vil komme til at synes om Dem; men jeg har ikke det fjerneste imod at anstille en prøve. Som mand betragtet er De ikke ilde, men jeg må vide, hvorledes Deres hjerte er, hvorledes De er af karakter og hvilke vaner, De har. De fleste ægteskaber bliver uvejrssvangre eller forbryderiske, fordi de to mennesker slet ikke kender hinanden, når de kommer sammen. Der skal så lidt til – en indgroet mani, en hårdnakket mening om et eller andet religiøst eller moralsk spørgsmål, en uskøn bevægelse, en ubehagelig vane, en ganske lille fejl eller blot en mindre heldig egenskab er nok til at forvandle det mest lidenskabelige og smægtende par forlovede til to uforsonlige fjender, der river og slider i den forhadte lænke.

Jeg vil derfor ikke gifte mig, uden at jeg til bunds, lige til hans sjæls inderste kroge, kender den mand, hvis tilværelse jeg går ind på at dele. Jeg vil have lejlighed til grundigt at studere ham, på nært hold og måneder igennem.

Nu skal De høre, hvad jeg foreslår Dem. De flytter ud og tilbringer sommeren hos mig på mit landsted i Lauville, og dér vil vi roligt se tiden an og afgøre, om vi er skabt til at leve side om side …

Jeg ser, De ler! De har en lille bagtanke! Å, De kan være ganske rolig, hvis jeg ikke var fuldstændig sikker på mig selv, ville jeg ikke gøre Dem et sådant forslag. Jeg har for kærligheden, således som I mænd opfatter den, en sådan foragt og lede, at et fald for mit vedkommende er ganske umuligt. Går De så ind på det?"

Jeg kyssede hende på hånden.

"Hvornår tager vi afsted?"

"Den tiende maj. Det er altså en aftale?"

"Ja."

En måned senere var jeg installeret hos hende. Hun er sandelig en mærkelig kvinde. Fra morgen til aften studerede hun mig. Da hun elsker heste, red vi hver dag i timevis rundt i skovene, medens vi talte om alt muligt, for hun søgte at trænge ind i mine aller hemmeligste tanker, lige så vel som hun ikke gik glip af en eneste af mine bevægelser.

Hvad mig selv angår, så var jeg blevet vanvittig forelsket i hende og var ganske ligeglad, om vore karakterer stemmede overens eller ikke. Jeg opdagede snart, at jeg, selv medens jeg sov, var genstand for iagttagelse. Der var én, som sov i det lille værelse ved siden af mit, og som gik meget sent til ro og gjorde sig al mulig umage for ikke at blive hørt.

Denne evige udspionering endte med at gøre mig utålmodig. Jeg ville fremskynde løsningen og forsøgte derfor en aften at trænge ind på fru de Jadelle, men hun modtog mig på en sådan måde, at jeg klogelig afholdt mig fra ethvert nyt forsøg. Jeg fik imidlertid en voldsom lyst til på en eller anden måde at hævne mig for den politiopsigt, jeg var underkastet; jeg spekulerede på at finde et middel og endelig fandt jeg det.

De kender nok Césarine, hendes kammerpige. Hun er fra Granville, hvor alle kvinder er smukke, og hun er lige så lys, som hendes frue er mørk.

En eftermiddag fik jeg hende trukket ind i mit værelse, og idet jeg stak hende hundrede francs i hånden, sagde jeg:

"Hør, lille ven, det er ikke noget slemt, jeg vil forlange af dig, jeg vil kun have, at du gør det samme overfor din frue, som hun gør overfor mig."

Pigebarnet smilede med en listig mine. Jeg fortsatte:

"Dag og nat bliver der passet på mig, det ved jeg. Jeg bliver iagttaget, når jeg spiser, drikker, klæder mig på, barberer mig og tager mine strømper på, det ved jeg nok."

Pigen stammede: "Ja, hvis herren tror det, så ..." ... hun tav. Jeg vedblev:

"Du sover i værelset her ved siden af for at høre efter, om jeg snorker eller om jeg snakker i søvne, nægt det ikke! ..."

Hun gav sig til at le og svarede igen:

"Ja, når herren tror det, så ..."

Hun tav, og jeg blev ivrigere:

"Når du vil tænke lidt over det, så kan du nok forstå, at det ikke er retfærdigt, at din frue skal vide alt om mig, og at jeg ikke skal vide det mindste om den kvinde, der skal blive min hustru. Jeg elsker hende af hele min sjæl. Hendes ansigt, hendes hjerte, hendes tænkemåde er aldeles, således som jeg kunne ønske det, men der er dog enkelte andre ting, som jeg nok kunne lide at vide besked med ..."

Césarine bestemte sig til at putte min hundredefrancs-seddel i lommen. Jeg forstod, at handelen var sluttet:

"Hør nu, lille ven, vi mænd, vi sætter nu en gang megen pris på ... på visse ... visse legemlige ... enkeltheder, som ikke hindrer en kvinde i at være bedårende, men som dog får os til at se lidt forskelligt på hende. Jeg forlanger ikke, at du skal sige noget ondt om din frue, ikke en gang, at du skal tilstå mig hendes hemmelige fejl, hvis hun har nogen, jeg beder dig kun om, i al

oprigtighed, at svare på en fire-fem spørgsmål, som jeg vil gøre dig. Du kender fru de Jadelle lige så godt, som du kender dig selv, da du hver dag klæder hende af og på. Vær nu rar og svar mig ærligt. Er hun lige så fyldig, som hun ser ud til?"

Pigebarnet svarede ikke.

Jeg gik videre:

"Hør nu, mit barn, du ved nok, at der er nogle kvinder, som går med vat dér, hvor … dér, hvor … nå ja, vat dér, hvor små børn får deres ernæring, og dér, hvor man sætter sig. Sig mig, har hun vat på?"

Césarine havde slået øjnene ned. Hun hviskede frygtsomt:

"Spørg bare videre, herre, så skal jeg svare på det alt sammen på én gang."

"Som du vil, lille ven. Der er også kvinder, hvis knæ vender indad, således at de støder sammen ved hvert skridt, de gør. Der er andre, hos hvem de netop vender den modsatte vej, så at benene runder som en bue, og man kan se lige gennem dem. Begge dele kan være kønt. Sig mig nu, hvorledes er din frues ben?"

Pigen svarede igen ikke.

Jeg fortsatte:

"Der er nogle, hvis bryst er så fyldigt, at der danner sig en tyk fold under det. Der er nogle, som har svære arme og en slank midje. Nogle er meget svære fortil og slet ikke bagtil; andre er tværtimod meget svære bagpå og ganske flade foran. Alt det er meget smukt, meget smukt; men jeg ville kun gerne vide, hvorledes *din* frue er skabt. Sig mig det nu ærligt, og du skal få mange flere penge …"

Césarine stirrede mig lige op i ansigtet og svarede, idet hun lo af fuld hals:

"Med undtagelse af, at min frue er mørk, så er hun ellers skabt ganske ligesom jeg."

Så løb hun sin vej.

Jeg var blevet holdt for nar. Jeg følte, at jeg var blevet latterlig, og jeg svor, at den uforskammede tøs i det mindste ikke skulle undgå min hævn.

En time senere listede jeg mig forsigtigt ind i det lille værelse, hvorfra hun udspionerede min søvn, og skruede slåen fra.

Henimod midnat kom hun og gik ind i værelset. Jeg fulgte straks efter hende. Da hun fik øje på mig, ville hun skrige, men jeg lagde hurtigt den ene hånd over hendes mund, medens jeg, uden at møde alt for megen modstand, overbeviste mig om, at hvis hun ikke havde løjet, så måtte fru de Jadelle være meget godt skabt!

Jeg fandt endda, at denne undersøgelse, der i øvrigt blev drevet lidt vidt, havde en særlig tiltrækningskraft, og den lod heller ikke til at mishage Césarine.

Hun var et mønster på den ægte normanniske kvinderace, kraftig og på samme tid smækker. Hun manglede måske visse raffinements, visse små toilettefif, som Henrik den Fjerde ville have foragtet. Jeg lærte hende dem imidlertid hurtigt, og da jeg tilbeder parfume, forærede jeg hende endnu samme aften en flaske lavendelvand.

Vi blev snart endnu mere fortrolige, end jeg havde troet, næsten venner. Hun var en henrivende elskerinde, kvik og fornøjelig. I Paris ville hun snart have udviklet sig til en kurtisane af rang.

De behagelige øjeblikke, hun skænkede mig, tillod mig uden alt for stor utålmodighed at vente på afslutningen af den prøve, som fru de Jadelle havde underkastet mig. Jeg blev ganske enestående af karakter, elskværdig, føjelig, blid, omgængelig.

Hvad min forlovede angår, så tror jeg ganske sikkert, at hun var i høj grad tilfreds med mig, og på forskellige tegn forstod jeg, at mit frieri snart ville blive modtaget. Jeg var ganske bestemt den lykkeligste mand i verden, medens jeg således i armene på en smuk ung pige, jeg sværmede for, ventede på det legitime kys af en kvinde, som jeg elskede.

Her er det, frue, at De må vende Dem lidt til siden, for nu kommer jeg til det farlige punkt.

En aften, da fru de Jadelle og jeg kom hjem fra vor ridetur, beklagede hun sig stærkt over staldkarlene, der ikke behandlede den hest, hun red på, med den omhu, som hun havde forlangt. Hun gentog endog flere gange:

"Men lad dem tage sig i agt, lad dem tage sig i agt, jeg har fundet på et middel til at overraske dem."

Jeg tilbragte en rolig nat i min seng. Jeg vågnede tidligt, godt udhvilet og veltilpas. Jeg stod straks op og klædte mig på.

Jeg havde vænnet mig til hver morgen at gå op på et af de små slotstårne for at ryge en cigaret. En vindeltrappe, der fik lys fra et stort vindue i højde med første sal, førte op igennem tårnet.

Jeg havde et par maroquinstøfler med filtsåler på og mine skridt var derfor ganske lydløse. Jeg var allerede kommet op ad de første trin, da jeg fik øje på Césarine, som stod og lænede sig ud af vinduet for at se, hvad der foregik nedenfor.

Det var dog ikke hele Césarine, jeg så, men kun den ene halvdel, den nederste halvdel af hende. Men det, jeg havde for

mig, var henrivende, buttet og rundt, kun lige akkurat dækket af et lille hvidt skørt.

Jeg listede mig nærmere, så sagte, at hun intet hørte. Jeg lagde mig på knæ, tog med den yderste forsigtighed fat i kanten af det tynde skørt, løftede det med et raskt tag op og … ja, undskyld frue … og kyssede ømt, således som kun en elsker, der har lov til alt, tør kysse, den skære, hvide og friske hud.

Jeg blev overrasket. Jeg mærkede en duft af verbena. Men jeg fik ikke tid til at tænke nærmere over det, for jeg fik et så kraftigt næveslag lige i ansigtet, at min næse nær var blevet knust, og hørte et skrig, der fik hårene til at rejse sig på mit hoved. Césarine havde vendt sig om, men det var ikke hende – det var fru de Jadelle!

Hun fægtede med hænderne i luften som en kvinde, der skal til at besvime, snappede nogle øjeblikke efter vejret, gjorde en bevægelse, som om hun ville slå løs på mig, og løb så sin vej.

Ti minutter senere kom Césarine, der så ganske forfjamsket ud, op med et brev til mig. Jeg læste:

> "Fru de Jadelle håber, at hr. de Brives hurtigst muligt befrier hende for sin nærværelse."

Jeg rejste.

Ja, så er der ikke mere. Jeg har endnu ikke forvundet det. Jeg har forsøgt alle midler og prøvet alle mulige forklaringer for at opnå tilgivelse for den usalige fejltagelse, men alt har været forgæves.

Men fra det øjeblik, ser De, har jeg i … i mit hjerte en smag af verbena, der giver mig en uimodståelig længsel efter endnu en gang at indånde denne duft!"

Originaltitler og førsteudgaver

Fru Hussons dydsdragon: *Le Rosier de madame Husson*, i *La Nouvelle Revue* 15. juni 1887.

En fiasko: *Un échec*, i *Gil Blas* 16. juni 1885

- **Vandskræk?:** *Enragée?* i *Gil Blas* 7. august 1883

Modellen: *Le Modèle,* i *Le Gaulois* 17. december 1883

Baronessen: *La Baronne*, i *Gil Blas* 17. maj 1887

En handel: *Une vente*, i *Gil Blas* 22. februar 1884

En morder: *L'Assassin*, i *Gil Blas* 1. november 1887

Martine: *La Martine*, i *Gil Blas* 11. september 1883

En bommert: *Une soirée*, i *Gil Blas* 29. marts 1887

Skriftemålet: *La Confession*, i *Gil Blas* 12. august 1884

Skilsmisse: *Divorce*, i *Gil Blas* 21. februar 1888

Revanche: *La Revanche*, i *Gil Blas* 18. november 1884

En skøges historie: *L'Odyssée d'une fille*, i *Gil Blas* 25. september 1883

Vinduet: *La Fenêtre*, i *Gil Blas*, 10. juli 1883

Om "Fru Hussons dydsdragon og andre fortællinger"

Forfatter: Guy de Maupassant (1850-1893).
Org.udg.: *Œuvres complètes illustrées de Guy de Maupassant*, Libraire Paul Ollendorff, Paris 1899-1904.
Denne udgave efter: *Samlede værker af Guy de Maupassant: Fru Hussons Dydsdragon*. Paa Dansk ved Loulou Lassen. Forhen A. Christiansens Forlag, København 1907.
Oversætter: Loulou Lassen (1876-1947).
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter illustration til "*Fru Hussons dydsdragon*" af Valérie Rottembourg fra udgaven Libraire Ollendorff, Paris 1902.

ISBN 978-87-7628-379-7
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-572-3 (Ølstykke 2018).

© 2026 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

Indhold

Forside
Titelblad
Ophavsret og brugsbetingelser
Fru Hussons dydsdragon
En fiasko
Vandskræk?
Modellen
Baronessen
En handel
En morder
Martine
En bommert
Skriftemålet
Skilsmisse
Revanche
    Første scene
    Anden scene
En skøges historie
Vinduet
Originaltitler og førsteudgaver
Om "Fru Hussons dydsdragon og andre fortællinger"

Note 1:

Vandskræk: Gammel betegnelse for rabies eller hundegalskab. *Red. anm.*